

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
מטות מסעי
כ' – כ"ז תמוז תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

ואין מונין – נטיעותיהן לשבתות. שאין מונין ימים לנטיעה אלא שנים, לפיכך אין הדבר ידוע לזמן מרובה שנטע בשבת. **מאי דבר אחר** – למה ליה לאתויי טעמא אחרינא. **הכי קאמר וכי תימא שבתות נמי** – זימנין דצריך למימני, דתניא: הנוטע ערב שביעית, שלשים יום לפני ראש השנה – עלתה לו שנה, לשני עילה. דשלשים יום בשנה חשובין שנה, ומותר לקיימן בשביעית. פחות משלשים יום לפני ראש השנה – לא עלתה לו שנה, ואסור לקיימן בשביעית. הלכך, זמנין דשבת זו שנטע זה הויא יום שלשים לפני ראש השנה, ומונין אותו שנה. ואי הוה בציר הדוה יומא – לא הוה סליק ליה שתא. ולאחר זמן בשאוכלין מן הפירות לסוף שתי שנים, ואומרים: למה הותרו פירות הללו לשתי שנים? ואומר להם: השלשים שלפני ראש השנה חשובין שנה, ומזכירים שנטע בשבת. ולקמן: **תא שמע דבר אחר נחשדו ישראל על שביעית** – ואיכא למיחש, מתוך שהדבר ניכר – אתי למישרי נטיעה בשביעית. **ולא נחשדו על שבתות** – ואפילו יזכר ויודע הדבר – לא אתי למישרי נטיעה בשבת. **דייירא בר דיירתא** – גר בן גיורת. **תא שמע** – דרבי מאיר בדרבנן לא קניס גזירה. **אבל תרומה** – בשוגג, ואפילו טמאה. **משלם** חולין בתוריין – ולקמן פריך: אמאי משלם תוספת אלא תבואה, ואינו משלם תרומה אלא חולין מתוקנין, ועל ידי תשלומין הן נעשין תרומה, שנאמר: "ונתן לכהן את הקדש" (ויקרא כב) – על ידי נתינתו נעשו קדש. אלמא: דבר הראוי לחול עליו שם תרומה בעינן, ולא מעות. אבל האוכלה מזיד – משלם מעות. **בשוגג** – אם בשוגג שילם, שלא היה יודע שהן טמאין. **תשלומי תשלומין** – ופטור באלו, והן נעשין תרומה טמאה, כמה שאכל. **במזיד אין תשלומי תשלומין** – ולקמיה פריך: אמאי? **אחד זה ואחד זה** – שוגג ומזיד. תשלומי תשלומין – והן נעשין תרומה, וממנן כהן. ואם קידש בהן אשה – מקודשת. **וחזור ומשלם** חולין **מתוריים** – משום קנס, ואינן נעשין תרומה. **והיינו כת במזיד אמאי אין תשלומי תשלומין** – אמאי קנסת ליה במזיד דמזיד לא הזיד בתשלומין? **דאכל מינה** – תרומה טמאה דלא מצי למיכל בימי טומאתה, דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה, ואפילו היא טמאה. **וקמשלם ליה** – חולין טמאים, דחזו ליה בימי טומאה. ואף על גב דסוף סוף הן נעשין תרומה, ולא חזו ליה, דהא טמאה היא – מידו חולין טמאין מיכוין לשלומי, ולא ידע דהם נעשין תרומה. **משלם** כל דהו – כל שהוא חולין, בין טהורין בין טמאין. **בשוגג תשלומי תשלומין** – דהא אוכל תרומה שוגג לפי מדה משלם ולא לפי דמים. ואף על גב דדך טומאה גריעא מההיא דאכל תשלומי הן מדאורייתא ורבנן נמי לא קנסוהו דאיל ושגג בתשלומין. **במזיד** – שידע שטמאין הן. **אין תשלומי תשלומין** – דקנסוהו רבנן, שמתוכין להפסיד כהן. **ואמר רב אחא בריה דרב איקא** – ביבמות ב"האשה רבה" (צ,א) דמזיד נמי דקאמר רבי מאיר אין תשלומי תשלומין – להפטר לגמרי קאמר, כלומר: שצריך לחזור ולשלם חולין טהורין, כרבנן. ובשוגג הוא דפליג אדרבנן, דלרבי מאיר לא קנסו שוגג אטו מזיד, ורבנן קנסו. והא הבא איסורא דרבנן היא, דמדאורייתא תשלומין מעלייא ניתנו דלפי מדה משלם, וכי משלם טמאין אפילו במזיד – איסורא דרבנן הוא דעבד, ולא קניס רבי מאיר שוגג! **לשלומי מיבעיין** – ואדם כשר הוא. **ואנן ניקום ונקניס** – על שגגתו? אבל מטמא ומדמע שוגג – אינו מתעסק בטובה. **בשוגג הוריצה** – דתניא מרצה, ומותר בשר באכילה. **במזיד לא הוריצה** – מדרבנן, וקנסא הוא לאסור בשר באכילה, אבל בעלים נתכפרו. וזרק זריקת מזיד – איסורא דרבנן היא, דמדאורייתא זורק לכתחילה, דתניא מרצה. **ואנן ניקום ונקניס** – על שגגתו? והוו הדין דמצי לשנויי: הא מני – רבי יהודה היא, דלא קניס בדרבנן. דהא לאו סתם משנה היא, אלא ברייתא היא במנחות ב"הקומץ רבה" (כה,א), מידו, ניחא ליה לשנויי דאפילו תימא רבי מאיר היא. **המעשר בשבת** – איסור שבות דרבנן היא, כדתנן ב"משילין" (בציצה ל,א); אלו הן משום שבות שלא מצאנו: אין מגביהין תרומות ומעשרות, דמיחזי כמתקן. והך המעשר בשבת – סתם משנה היא, במסכת תרומות (פרק שני משנה ג), וכן המטביל כליו – מטביל נמי איסורא דרבנן היא, במסכת ביצה בפרק "יום טוב" (יח,א) מפני שנראה כמתקן כלי. וכל דבר רמינן דרבי מאיר אדרבי מאיר, דקניס לעיל בדרבנן.

נפלו

וקמשלם מידי דחזו ליה בימי טומאתו – פירוש: קודם שישלם. אבל לאחר ששילם – נעשה תרומה, ולא חזו ליה.

אבל תרומה טהורה ושילם חולין טמאין מהו כו' בשוגג תשלומין תשלומין – לא במו שפירש בקונטרס דקסבר דלפי מדה משלם, דאפילו אם תמצא לומר דלפי מדה משלם – לא מיפטר אלא אם כן ישלם שיהו שוין להסיקה בשיעור תרומה טהורה שאכל. דלא גרע מגולן, בדאמר התם: כל היכא דמעיקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא וזוזא – לא תבעי לך דלפי דמים משלם, כי תיבעי לך – דמעיקרא לא שויא אלא זוזא ולבסוף שויא ארבעה. מכל מקום, במזיד אין תשלומין תשלומין, דאכל מידי דקפיד עליה זבינא, ומשלם מידי דלא קפיד עליה זבינא.

אבא בקנסו שוגג אטו מזיד כו' – ב"האשה רבה" (ביבמות צ,א) מעיקרא סלקא דעתין דאין תשלומין תשלומין כלל קאמר רבי מאיר, ופריך מינה למאן דאמר אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה. ומסיק: דאין תשלומין תשלומין, וחזר ומשלם חולין טהורים כדרבנן, ולא פליגי אלא בקנסו שוגג אטו מזיד כו'.

דם שנטמא וזרקו – ואם תאמר: מאי קשיא ליה לרבי מאיר? והא לאו סתם מתניתין היא, דברייתא היא ב"הקומץ רבה" (מנחות כה,א)! ויש לומר: דסמיך אסתם מתניתין ד"כיצד עולין" (פסחים פ,ב) דתנן: הפסח שנזרק דמו ואחר כך נודע שהוא טמא – הציץ מרצה. דדייק בגמרא: טעמא דאחר כך נודע, הא נודע ואחר כך נזרק – לא. ומייתי ברייתא דמפרשא בהדיא. והך קושיא לרבינא, דמפרש ובפרק כיצד עולין (שם) דשוגג קאי אזריקה. דלרב שילא דמפרש דקאי אטומאה – לא קשה מידי, דטומאה דאורייתא.

המעשר בשבת – משנה היא בפרק שני דתרומות (משנה ג), וכן בהדיא דתמטבל כלים, ופריך מיניה משום דסתם משנה רבי מאיר היא, ותימה: דפריך ברישא מההיא דמעשר, והיא שנויה שם בסוף.

נפלו ונתפצעו – תימה: דתניא בירושלמי בפרק בתרא דעדלית: נפלו ואחר כך נתפצעו, בין בשוגג בין במזיד – לא יעלו, דברי רבי מאיר. ורבי יהודה אומר: בין בשוגג בין במזיד יעלו. ורבי יוסי אומר – שוגג – יעלו, מזיד – לא יעלו. טעמא דרבי מאיר – דקניס שוגג אטו מזיד, טעמא דרבי יוסי – כדאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: כל האיסורין שריבה עליהם, שוגג – מותר, מזיד – אסור. טעמא דרבי יהודה מפרש: משום דכבר קנסו בידו.

פירוש: כבר נתקלקלו פירותיו בשעת פציעה.

אמר

אמר אביי כל שכיחו נאמן – הקשה רבינו תם: דהכא אפילו לרבא לא מהימן אלא משום שהיה בידו תחילה, ובפרק "האומר" (קידושין סו,א) פליגי אביי ורבא באשתו זינתה בעד אחד, והלה שותק, ומשמע התם דתרוייהו מודו באמר לו עד אחד "נטמאו טהרותיך" והלה שותק – נאמן. וכן אמר לו עד אחד "אבכלת חלב", ואף על גב דאין בידו; ואומר רבינו תם: דהכא במבחישו, או אומר איני יודע. אבל התם דשותק – הוי כהודאה. וכן משמע ב"האשה רבה" (יבמות פז,ב) דבעי למימפש מיניה דרבי אחד בעד אחד נאמן באיסורין, ודחי: דלמא שאני הכא משום דאשתיק, ושתיקה כהודאה דמיא. וגבי אשתו זינתה – פליגי נמי בשותק, ומהאי לאביי בעד אחד כשר דלאו גולגא, אף על גב דאין דבר שבערוה פחות משנים, או בקיני ושתירה בעד אחד – הכא דשותק שאני. אי נמי: מדרבנן. ורבא אפילו שותק לא אסר אלא אם כן מהימן עליה כבי תרי. ומתוך כך אומר רבינו תם: דאדם המסדר יין לחברו, אי אכשחיה ואמר ליה בזימנא קמיימא – מהימן, כרבא, ואפילו מכחישו, כיון דהיה בידו. אבל אחר לא מהימן אי מכחישו, או אומר איני יודע, ואי שתיק – מהימן. וכן פסק רבינו משולם בן רבינו קלונימוס. ואי מהימן עליה כבי תרי – אסור, בדאשכחן בהוא סמיא (קדושין סו,א) לרבא. ואפילו הכא דלא מהימן – מכל מקום לדידיה אסור, דשויא אנפשיה תחיכה דאיסורא. ונראה דאם שותק מדאמת שאינו יודע – דלא הויא שתיקה כהודאה, וכל הסוגיא דקידושין יש לפרש באומר לו "נטמאו טהרותיך בפניך", או "ידעת". תדע דקתני דמיא ד"אבכלת חלב", והתם דוקא הויא שתיקה כהודאה. **דבי** אמר פיגול מהימן – ותימה: הא רבי יוסי גופיה בובחים פרק "בית שמאי" (מד,ב) אית ליה דאין פיגול בדבר הנעשה בפנים, דליקו משלמיהו! ויש לומר: נהי דפיגול לא הוי – פסול מיהא הוי. ופיגול דהכא לאו דוקא, דבאשכחן בסוף פרק קמא דזבחים (יד,א) לרבי (שמעון) דאמר: כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים – אין חייבין עליו משום פיגול, ואמר רבי יוסי בר' חנינא: מודה רבי (שמעון) דפסול מקל וחומר. ואין לתמוה מנא ליה דמהימן – דפשיטא דבכל הקרבנות שייך פיגול בכל אלו אלו ועל

נפלו ונתפצעו – אגוזי פרך אי בטלין אפילו באלף, מפני חשיבותן. נתפצעו האגוזים של ערלה, ואחר כך נפלו לתוך של היתר – יעלו. נפלו תחלה ואחר כך נתפצעו. **אחד** – שפצען שוגג – שלא נתכוין כדי לבטל חשיבותן ולהעלותן באחד ומאתים כדין ערלה, בין שפצען מזיד – שנתכוין לכך. **לא יעלו** – אפילו באלף, דקנסים רבי מאיר ורבי יהודה שוגג אטו מזיד. אף על גב דהך עלייה שהוא מעלה ומבטל אגוזי פרך – איסורא דרבנן בעלמא הוא, ואפילו שלמים, דמדאוריימא אין חילוק בין חשוב לשאינו חשוב, דהכל בטל, דכתיב (שמות כג) "אחרי רבים להטות", ורבנן הוא דגזור: **דאתי לאיגיולי** – ולהתבוין, ויאמר: שוגג הייתי, ולא נתבוננתי כדי להעלותן. **הרי זה לא ילקה** – דכל זמן שהוא במקומו – כמחובר הוא חשיבא ולא בטלה, וכי לקיט לפירות ומבטל להו במאתים – הוי מבטל איסור לכתחילה. **ואם לקט** – ולא נמלך. **יעלו** – דהוה ליה שוגג, דלא נתכוון ללקט על מנת לבטל, דסבור שכבר בטלו במחובר. **ובלבד שלא יתכוון ללקט** – בכוונת ביטול. **אף המתבוין בו'** – אלמא: במזיד נמי בטיל. **אין אדם אוסר את כרמו בנטיעה אחת** – אין לך אדם נוטע ערלה בין שאר נטיעות בלא סימן, ואוסר כרמו בשביל נטיעה אחת. וכיון דלא שביחא – לא אחמור בה רבנן. אבל נפילת איסור בהיתר – שביחא. **כל שביחי** – לעשות בשעה שמודיעו. **נאמן** – ורישא – בגון שעדין בידו לטמאן ולפגל. וגבי קרבנות – בבהן העובד קמיירי, בגון שהודיעו בין שחיטה לזריקה, ואמר: פיגלתיה בשחיטה, שעדיין בידו לפגל בשאר עבודות. אבל ביום פלוני, שכבר יצאו מידו – לאו כל כמינייהו. **רבא אמר** – אף על פי שאין בידו – נאמן. וסיפא – בגון דאשכחיה מקמי האידנא, ולא אמר ליה, והשתא אמר ליה. **שורת הדין** – כלומר, הדין נותן. **אתה אומר כן** – שאינו נאמן, אבל רבי יוחנן אמר משום רבי יוסי בר' **האמינוהו** – ואפילו לאחר זמן, כדמפרש. כהן גדול ביום **הכפורים** – בפר ושעיר שלפני ולפנים, שהוא שם יחיד ואין רואהו. ואם אמר פגול – מהימן, דהא כתיב: "המקריב אותו לא יחשב" (ויקרא ז) וקרי "לא יחשב" – מחשבת פיגול, ואם חשב – פיגול יהיה. **ומנא ידעינן** – ביום הכפורים דפגיל, אי לאו דמהימן? **ודלמא** – כי אמר קרא: "פיגול יהיה" – דשמעינן דפגיל בקול רם, דאמר: דריני מזה על מנת להקטיר איפכא דחוץ לזמנן. ומשני: **אי לאו דמהימן** – לומר: בשעת עבודה פיגלתי, אף על גב דשמעינה דפגיל נמי, דלמא לבתר עבודה קאמר. הכי גרסינן: **דלמא** חזיניה **בפישפש** – ודלמא בבהאי גוונא מהימן — דחזינן בפישפש דבשעת אמירה היה מזה. **פישפש** = פתח קטן שהיה בבית החליפות, פתחו להיכל. ושנים היו, אחד בצפון ואחד בדרום, כדתניא בובחים ב"איזהו מקומן" (נה,ב): שני פישפשין היו בבית החליפות, אחד בצפון ואחד בדרום, כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים, שנהיה קורין בהן בבית הרחצות "ושחטו פתח אוהל מועד" (ויקרא א). וגם לול קטן היה פתוח לבית הכפורת. והאי דמקשי הכא: דלמא חזיניה בפישפש – אהוראן דעל הפרוכת בהיכל קאי. וגבי עבודות דלפנים נמי איכא לאקשויי חזיניה דרך לול. **ואין אתה נאמן בו'** – הואיל ואין בידך. **ולעבר עליהו** קולמוס – לשמן, כתב על גבי כתב ולקדשיה. **ולא הטיל בו דלת** – ונמצא שם כתוב בדרכו, אבל שלא לשמו הוא. **מעכירי עליו קולמוס** – לשמן. **בוליה ס"ת** – כל אזכרות שבו. **גוילים** – קלפים.

ומאי שנא מדרבי אמי — דאמר לידה: אין אתה נאמן להפסיד ספר תורה. **התם אינא לימיר** — דמשכר ונתכוון להקניט, וסבור שלא יפסיד אלא שבר אזכרות כרבי ירמיה. אבל הכא גבי קלפים, דיודע הוא שיפסיד כל שברו, ואתי ואמר — אימור קושטא קאמר. **משנה שהשיאה אביה** — רבותא נקט, דאף על גב דקביל אביה קידושיו דידה כשהיא קטנה, והויא לה אשת איש גמורה —

אפילו הכי יוצאה בגט ומקבלת את גיטה, ואף אבל גב דלית בה דעתא. דאשה כי נפקא — בעל כרחה נפקא, ואין מתרצה בגירושין ואפילו הכי נפקא, הלכך לא בעינן דעתה. **ועל קמנה בת ישראל שנשאת לכהן** — והיא יתומה, דלא הוו נישואין אלא מדרבנן. **שאוכלת בתרומה** — דרבנן, בהני נישואין, ולא גזרינן מידי. **מריש** — קודם. **בירה** — בית גדול. **מפני תקנת השבים** — שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו — ימנע מלעשות תשובה. **שלא נודעה לרבים** — שהיא גזולה. **שהיא מכפרת** — ואין צריך להביא אזדא. **מפני תקנת המוכה** — בגמרא מפרש. ומשום הנך תרתי בתריתיא, דמשום תקנה ניתנו, תנא ליה הכא.

גמרא מעתה של רבי יוחנן בן נורדגא — אנו למדין. **אמר לעדים** — שלא בפניה: "ראו גט זה" כו', **חזור ואמור לה**: "בנסי שטר חוב זה", ולא הודיעה שהוא גט. **לא בעינן דעתה** — דאשה, דהא חרשת לית לה דעתא. **ואילו חרשת** — שלא השיאה אביה, והיא נישאת מעצמה לכהן משגדלה. **לא אכלה** — בתרומה, מדשני תנא נישואין, דאיירי בחרשת ושבקה ונקט קטנה — שמע מינה חרשת גדולה, דנשואיה דרבנן דבותה ניתנו — לא אכלה על ידי קידושין דידה. **מאי טעמא** — הא נישואי חרש וחרשת נמי רבנן תקינו, ביבמות ב"חרש שנשא" (קיב,ב). **שמא יאכיל** — כהן חרש בחרשת. אי שרית להאכיל פקח בחרשת — אתא לאכולי חרש בחרשת. ופריך: וליכול! קטן אוכל נבלות הוא. הך חרשת, בין לדית בה דעתא — הרי היא כקטן האוכל נבילות, ואיכא למאן דאמר ביבמות (קיד,א) דאין בית דין מצווין עליו להפרישו. ואפילו בתרומה דאורייתא תיכול! **גזירה שמא יאכיל חרש** — כהן, שאין קניינו קנין. **בפקחת** — שמוחזרת על האיסור. הלכך גזור פקח בחרשת משום חרש בפקחת. אבל גדול בקטנה ליכא למיגזר משום קטן בגדולה, דקטן לית ליה נישואין אפילו מדרבנן, כדאמר ביבמות (קיב,ב): שוטה וקטן שנשאו נשים — נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום. **וליכול** — חרש בפקחת בתרומה דרבנן, דאתו נשואין דרבנן ומדחי לתרומה דרבנן. **יאוש בדי** — יאוש לבדו בלא שינוי רשות אחר היאוש. **לא קני** — לענין הקרבה, ואפילו שמעינן שנתייאשו הבעלים — לא קרינן ביה "קרבנך". **שלא יהו כהנים עצבים** — שאכלו חולין שנשחטו בעזרה, שאסורין. **נמצא מזבח כמל** — שנמנעין מלעבוד עבודה. ואי קשיא: היאך התנו בית דין לעקור דבר מן התורה ולפטור את זה מחטאת שהוא חייב? דה אמרינן ביבמות (צ,ב): שב ואל תעשה שאני, דלאו מעיקר הוא. **בין נודעה בין לא נודעה מכפרת** — אם נתייאשו הבעלים.

ומה

ועל הקטנה בת ישראל כו' – בתרומה דרבנן איירי, למאן דאמר אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה, כדאמרינן בריש "האשה רבה" (יבמות ע,א) דמפרש: ואוכלת בגינו תרומה – בתרומה דרבנן. ואם תאמר: ולוקמה אפילו בתרומה דאורייתא, דקטן אוכל בגלות הוא! ויש לומר: דקטן אוכל בגלות בעיא היא בפרק "חרש" (שם קיד,א), ולא אפשיטא אי בית דין מצווין להפרישו או לאו. ועוד: "אוכלת בגינו" משמע דאפילו מאכילה בידים. ועוד: משמע דאפילו לכי גדלה אוכלת מכח זה, אף על פי שעדיין לא בעל. והכא לא מהדרינן תרומה דרבנן אטו דאורייתא, כדמהדרינן בסמוך גבי חרש בפקחת, דאפילו תאכל תרומה דאורייתא – דא קטנה היא. **מאי** טעמא יאוש כדי לא קני – הכא סבר עולא דיאוש לא קני. וב"מרובה" (בבא קמא סה,א) נמי אמר עולא: מנין ליאוש שאינו קונה כו'. והקשה רבינו חם: דב"הגוזל בתרא" (שם קיד,א) גבי פלוגתא דרבי שמעון ורבנן דגנב וגוזל, אמר עולא: מחלוקת בסתם, אבל בידוע – דברי הכל יאוש קונה. ואומר רבינו חם: דבבל מקום יאוש קונה לעולא, רק לענין קרבן שיהא כשר להקרבה קאמר הכא וב"מרובה" דלא קני, משום דמצוה הבאה בעבירה היא. ותדע, דבסמוך פריך לעולא מ"גגב והקדיש ואחר כך מכר וטבח כו', ולא פריך מנופה: אמאי פטר מארבעה חמשה, והא לאו דהקדיש קטבח אי יאוש לא קני? אע"ג דאי אלא ודאי יאוש לכל מילי קני, רק לענין הקרבה. ולהכי פריך מדתניא עלה דבחוץ חייב כרת – אלמא יאוש לפתח אהל מועד הוא, ואפילו לענין הקרבה קני יאוש. וקשה לרבינו יצחק: בסמוך, דמסיק רבא דוולדות אינן שלו רק משעת הקדש, ואליבא דעולא קאמר, כדמוכח הסוגיא. ואי לעולא יאוש קני – הא על כרחך משעת יאוש, דהיינו משעת גניבה, ניזותיה וולדותיה דידיה הוו! ועוד קשה: דמשמע דאי יאוש קני – אתי שפיר, והא ב"מרובה" (בבא קמא סה,ב) פריך אפכא רבי יוחנן לריש לקיש, דאמר: חזיובה לפני יאוש אבל לאחר יאוש שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר, מגבב והקדיש ואחר כך טבח ומכר כו', אימת? אילימא לפני יאוש – מי קדיש, אלא פשיטא לאחר יאוש. ואי יאוש קני – מאי איריא הקדיש? כי לא הקדיש נמי פטור מארבעה וחמשה, ושלו הוא טובח ושלו הוא מוכר! וליכא לשנויי דכמשני התם לריש לקיש: בגון שהקדישוהו בעלים בבית גנב – דאם כן מאי קפריך לעולא "ברת מאי בעיתיה" – הא מתחייב ברת שפיר, דהא ראוי לפתח אהל מועד ביין שהקדישו בעליו! ונראה לרבינו יצחק: דבבל מקום לעולא יאוש לא קני, והאי ד"הגוזל בתרא" (שם קיד,א) הוי יאוש ושינוי השם, דמעיקרא משכא והשתא אברוא, כדאמר ב"מרובה" (שם סז,ב). ואף על גב דבני קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם, כדאמרינן נמי התם (סז,א): מעיקרא חולין והשתא הקדש – מכל מקום, כיון דאינו קני אלא מחמת שהקדיש, ולא היה קני לו קודם – פסליה רחמנא להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה. ומיהו, אם היה קני לו קודם ההקדש – לא היה חשיב מצוה הבאה בעבירה, כדמוכח בסוכה (ל,א), דאמר לא היה רב הונא להנהו אוונבריו: כי זבניתו אסא מן הגרים – ליגזוז אינהו כו'. ופריך: וליקנגהו בשינוי השם. משמע דאי קנו ליה – תו לא הוה מצוה הבאה בעבירה. ודוחק לומר דסבר כרבי יצחק בר נחמני דלא חייש למצוה הבאה בעבירה. ועוד: אמרינן התם: האי כשורא דמטללתא עבדו בה רבנן התקנא מפני השבים, ובסוכה לא בעינן "משלכם", ולא מיפסלא אלא משום מצוה הבאה בעבירה, וכי קנייה בהתקנא דרבנן – לא חשיב מצוה הבאה בעבירה, כל שכן אי קנו קנין גמור. והא דאמר בריש "הגוזל קמא" (בבא קמא צה,א): הרי שגזל סאה של חיטין, טחנה לשה ואפאה, והרים ממנה חלה, כיצד יברך? אין זה מברך אלא מנאץ. ואף על גב דקנה קודם לכן, דשניו קונה – לענין ברכה ראוי להחמיר יותר, וחשיב מצוה הבאה בעבירה, אף על גב דבבר קנה, אין לחזיר שם שמים עליו. והשתא בשמעתין, אי לאו דהויא דתני עלה – אתי שפיר לעולא הא דפטור מארבעה וחמשה, דהוי יאוש ושינוי השם דליכא למיפרך נמי: אי יאוש קני – כי לא הקדיש נמי דלרב יהודה נמי. יאוש גרידא לא קני אלא יאוש ושינוי השם, ולא חיש לטעם דמצוה הבאה בעבירה.

וּמַה טַּעַם אָמְרוּ נוֹדָעָה אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת? שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מִזְּבֵחַ אוֹכֵל גְּזֵילוֹת. בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא הַיְינוּ דְּקָתָנֵי חַטָּאת, אֶלָּא לְרַב יְהוּדָה, מַאי אִירְיָא חַטָּאת? אֲפִילּוּ עוֹלָה נַמִּי - לָא מְיַבְּעְיָא קָאָמַר, לָא מְיַבְּעְיָא עוֹלָה דְּכָלִיל הִיא, אֶלָּא אֲפִילּוּ חַטָּאת נַמִּי, דְּחֵלֶב וְדָם הוּא דְּסָלְיֵק לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ וְאִידָךְ כֹּהֲנִים אָכְלִי לֵיהּ, אֲפִילּוּ הָכִי גָּזוּר, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מִזְּבֵּחַ אוֹכֵל גְּזֵילוֹת.

תְּנַן: עַל חַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדָעָה לָרַבִּים שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת מִפְּנֵי תִּיקוּן הַמִּזְבֵּחַ; בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא נִיחָא, אֶלָּא לְרַב יְהוּדָה אֵיפְכָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ! - הָכִי נַמִּי קָאָמַר: לֹא נוֹדָעָה - מְכַפֶּרֶת, נוֹדָעָה - אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִּיקוּן הַמִּזְבֵּחַ. מְתִיב רַבָּא: גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; גָּנוּב וְעָשׂוּי טָרֵף; וְאִי אָמְרַתְּ יֵאוּשׁ כְּדֵי לָא קָנֵי, טָרֵף מַאי עֲבִידְתַּיהּ? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: טָרֵף מִדִּבְרֵיהֶם. אַחְיוֹכֵי עֲלֵיהּ: טָרֵף מִדִּבְרֵיהֶם מִי אִיכָּא? אָמַר לְהוּ רָבָא: גַּבְרָא רַבָּה אָמַר מִילְּתָא לָא תְּחִיכוּ עֲלָהּ, טָרֵף שֶׁעָל יְדֵי דִּבְרֵיהֶן בְּאָתָה לוֹ, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּרֵאשִׁיתָהּ כִּי הֵיכִי דְּלִיחַיֵּיב עֲלָהּ. אָמַר רָבָא: הָא וַדַּאי קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: כִּי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּרֵאשִׁיתָהּ, מִשְּׁעַת גְּנֵיבָה אוֹ מִשְּׁעַת הֶקְדֵּישָׁהּ? לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ - לְגִיּוֹתֶיהָ וּלְוַלְדוֹתֶיהָ. מַאי? הֲדַר אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא, מִשְּׁעַת הֶקְדֵּישָׁהּ, שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר. **משנה** לֹא הָיָה סִיקְרִיקוֹן בִּיהוּדָה בַּהֲרוּגֵי מַלְכָמָה, מֵהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה וְאֵילֵךְ יֵשׁ בָּהּ סִיקְרִיקוֹן. בֵּיצַד? לָקַח מִסִּיקְרִיקוֹן וְחָזַר וְלָקַח מִבַּעַל הַבַּיִת - מִקָּחוֹ בָּטֵל, מִבַּעַל הַבַּיִת וְחָזַר וְלָקַח מִסִּיקְרִיקוֹן - מִקָּחוֹ קַיָּם. לָקַח מִן הָאִישׁ וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה - מִקָּחוֹ בָּטֵל, מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ - מִקָּחוֹ קַיָּם. זוֹ מִשְּׁנָה רִאשׁוֹנָה.

בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ: הַלּוֹקֵחַ מִסִּיקְרִיקוֹן נוֹתֵן לְבַעֲלִים רִבְעִי; אִימָתַי? בְּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן לְיקַח, אֲבָל אִם הָיָה בְּיָדָן לְיקַח - אֵין לָהֶם כְּלוּם.

גמרא הַשְׁתָּא בַּהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה לֹא הָיָה בָּהּ סִיקְרִיקוֹן, מֵהֲרוּגֵי מִלְחָמָה וְאֵילֵךְ יֵשׁ בָּהּ סִיקְרִיקוֹן? אָמַר רַב יְהוּדָה: לֹא דָּנוּ בָּהּ דִּין סִיקְרִיקוֹן קָאָמַר; דְּאָמַר רַבִּי אַסִי, שֹׁשׁ גְּזֵירוֹת גָּזְרוּ: גְּזֵרָתָא קַמַּיְיתָא - כָּל דְּלָא קָטֵיל לְיקְטְלוּהוּ, מְצִיעָתָא - כָּל דְּקָטֵיל לֵיתֵי אַרְבַּע זוּזֵי, בַּתְרֵיתָא - כָּל דְּקָטֵיל לְיקְטְלוּהוּ; הִלְכָּךְ, קַמַּיְיתָא וּמְצִיעָתָא, בֵּיוָן דְּקָטְלֵי - אֲגַב אוּנְסֵיהּ גָּמַר וּמָקְנֵי, בַּתְרֵיתָא, אָמְרִי: הַאִידָּנָא לִישְׁקוֹל, לְמָחָר תְּבַעֲנָא לֵיהּ בְּדִינָא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב: "אִשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה"? אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם, אַרְתַּרְנוּלְתָא חָרוּב טוּר מַלְכָּא, אַשְׁקָא דִּרְסִיפְקָא חָרוּב בֵּיתָר. אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם; דְּהָהוּא גַּבְרָא, דְּרַחֲמֵיהּ קַמְצָא וּבַעַל דְּבֵיהּ בַּר קַמְצָא, עָבַד סְעוּדְתָא, אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמְּעָיָה: זִיל אֱייתֵי לִי קַמְצָא, אֲזַל אֱייתֵי לֵיהּ בַּר קַמְצָא. אֲתָא אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהָווּ קָיְתִיב, אֲמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי הָהוּא גַּבְרָא בַּעַל דְּבָבָא דְּהָהוּא גַּבְרָא הוּא מַאי בָּעְיָת הָכָא? קוּם פּוֹק! אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וַאֲתַאי שְׁבָקֵן, וְהַיְבְנָא לָךְ דְּמֵי מַה דְּאָכְלְנָא וְשָׁתֵינָא.

אמר

שלא יאמרו מזבח אוכל גזילות – ואם תאמר: וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה? דמן התורה אין צריך להביא קרבן אחרו! ויש לומר: דדווקא נדועה קודם זריקה אינה מכפרת, אבל לאחר זריקה, שכבר נתכפר – לא הצריכוהו להביא אחרת.

כי היכי דליחייב עלה – פירש בקונטרס: דקנסוהו רבנן. ושקשה: דמי לא עסקינן דאפילו שחטה אחר בחוץ, דחזיבו! אלא כיון דלא נודעה לרבים – אקומוה ברשותיה, שלא יהו כהנים עובדים, וממילא מחזיב השוחט בחוץ.

לגיזותיה ולדותיה – ואם תאמר: אפילו קודם הקדש הן שלו, דהא תנן (בבא קמא צג.): גזל פרה מעוברת וילדה, ורחל טעונה וגזזה – משלם דמי פרה העומדת לילד, ודמי רחל העומדת לגיזז. ואם נתעברה אצלו – משלם כשעת הגזלה! ויש לומר: דנפקא מינה לרבי מאיר, דאמר התם בגמרא: משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה – משום דקנסו גזלן, ואף על גב דשינוי קונה – הכא מכל מקום בשעת הקדש אוקומה ברשותיה, ולא קנסו. ולרבי יהודה דאמר גזילה חוזרת בעיניה, לרב זביד דאמר אליביה שבח שעל גבי הגזילה דנגזל הוי, הכא דאוקומה ברשותיה – דנזקן הוי. אבל לרב פפא, דאמר אליביה דדמי דנזקן – לא נפקא מינה מידי. ולרבי שמעון דאמר התם למזבח ולשליח ולרביע – הכא הוי הכל שלו. אבל לרב זביד דאמר דלרבי שמעון כוליה דנזקן – לא נפקא מינה מידי הכא בממאי דאוקומוה ברשותיה.

ביהודה בהרוגי המלחמה – בירושלמי: בראשונה גזרו גזרה על יהודה, לפי שמסורת בידם מאבותם שיהודה הרג עשו, דכתיב (בראשית מט) "ידך בעורף אויביך", ותניא נמי בספרי: "ידיו רב לו" – בשעה שהרג את עשו. ובסוף פרק קמא דסוטה (יז,א) דאמר: חושים בן דן שקל קופלא ומחייה ארישיה דעשו ונתרו עיניה ונפלו אבריה דיעקב – שמא לא מת באותה הכאה, עד שעמד עליו יהודה והרגו.

אשרי אדם מפחד תמיד – בפרק "הרואה" (ברכות ס,א) אמרינן: חזייה להההוא גברא דהוה מפחד, אמר ליה: חשאה את, דכתיב "פחדו בציון חטאים". ופריך מקרא דהכא, ומוקי לה בדברי תורה, שדואג שלא ישכח תלמודו, וחזר על משנתו תמיד. והכא נמי מייתי ליה אהני עובדי שבשתו על רוב טובתם ושלוחם לבייש את בר קמצא, שלעמוד על בת קיסר, והיה להם לפחד ולדאג מן הפורענות. ולא דמי לאדם המתפחד בחנם.

ענגלא

יֵשׁ בְּיָדָן לִיקַּח - הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשֵׁב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהֲתָה בְּפָנֵי סִיקְרִיקוֹן שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ - כָּל הַקּוֹדֵם לִיקַּח זָכָה, אֲבָל נוֹתֵן לִבַּעֲלִים רִבְעִי. **גמרא** הַשְׁתָּא בַּהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה לֹא הָיָה בָּהּ סִיקְרִיקוֹן, מֵהֲרוּגֵי מִלְחָמָה וְאֵילֵךְ יֵשׁ בָּהּ סִיקְרִיקוֹן? אָמַר רַב יְהוּדָה: לֹא דָּנוּ בָּהּ דִּין סִיקְרִיקוֹן קָאָמַר; דְּאָמַר רַבִּי אַסִי, שֹׁשׁ גְּזֵירוֹת גָּזְרוּ: גְּזֵרָתָא קַמַּיְיתָא - כָּל דְּלָא קָטֵיל לְיקְטְלוּהוּ, מְצִיעָתָא - כָּל דְּקָטֵיל לֵיתֵי אַרְבַּע זוּזֵי, בַּתְרֵיתָא - כָּל דְּקָטֵיל לְיקְטְלוּהוּ; הִלְכָּךְ, קַמַּיְיתָא וּמְצִיעָתָא, בֵּיוָן דְּקָטְלֵי - אֲגַב אוּנְסֵיהּ גָּמַר וּמָקְנֵי, בַּתְרֵיתָא, אָמְרִי: הַאִידָּנָא לִישְׁקוֹל, לְמָחָר תְּבַעֲנָא לֵיהּ בְּדִינָא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב: "אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה"? אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם, אַרְתַּרְנוּלְתָא חָרוּב טוּר מַלְכָּא, אַשְׁקָא דִּרְסִיפְקָא חָרוּב בֵּיתָר. אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרוּב יְרוּשָׁלַיִם; דְּהָהוּא גַּבְרָא, דְּרַחֲמֵיהּ קַמְצָא וּבַעַל דְּבֵיהּ בַּר קַמְצָא, עָבַד סְעוּדְתָא, אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמְּעָיָה: זִיל אֱייתֵי לִי קַמְצָא, אֲזַל אֱייתֵי לֵיהּ בַּר קַמְצָא. אֲתָא אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהָווּ קָיְתִיב, אֲמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי הָהוּא גַּבְרָא בַּעַל דְּבָבָא דְּהָהוּא גַּבְרָא הוּא מַאי בָּעְיָת הָכָא? קוּם פּוֹק! אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וַאֲתַאי שְׁבָקֵן, וְהַיְבְנָא לָךְ דְּמֵי מַה דְּאָכְלְנָא וְשָׁתֵינָא.

אמר

ומה טעם אמרו נודעה אינה מכפרת – דקתני מתניתין שלא נודעה מכפרת, הא נודעה – אינה מכפרת, כלומר: אינה קריבה. **היינו דקתני חטאת** – דאיכא אבילת כהנים. **דכליל היא** – ואמרי: מזבח אוכל גזילות. **איבעי ליכעי ליה** – ועל חטאת הגזולה שנודעה לרבים שאינה מכפרת מפני תקנת המזבח". **משלם תשלומי כפל** – דכשגנבה חולין דואי, **ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה** – דכי טבח ומכר – הקדש הוא, ואין תשלומין כפל ותשלומי ארבעה וחמשה נותנין בהקדש, כדלקמן ב"ההזהר" (בבא מציעא נז,ב). **בחוץ** – אי שחט בחוץ – עונש כרת. **כרת מאי עבידתיה** – דבשלמא לענין תשלומי ארבעה וחמשה לא קשיא לן, דאיכא למימר: דכי אמר יאוש כדי לא קני – לענין הקרבה קאמר, ולא לענין הקדש קאמר. אלא כרת, אי מדאורייתא לא חזיא להקרבה – הא קיימא לן (וכחים קיב.א): הראוי לפתח אהל מועד – חייבין עליו בחוץ, מידי אחריתא – לא. **כרת שעל ידי דבריהם באת לו** – כרת דאורייתא, בדמפרש ואזיל. **אוקמוה רבנן** – ברשות גבא דהקדישה, שיחול עליה הקדש נמורי, ושיתחזיב כרת אם ישחטנה בחוץ, כי היכי דאוקמוה ברשותיה לענין בפרה. וקנסו היא דקנסוהו, והפקר בית דין הפקר הוא, וקדשה. **לגיזותיה ולולדותיה** – דלפני הקדש. אי אמרת משעת גנבה קיימא ברשותיה – גיזותיה דידיה הוא, ואינו משלם אלא דמי פרה העומדת לילד, ולא דמי פרה וולדה. **משנה** **לא היה סיקריקון ביהודה** – סיקריקון – גזי רוצח שנותן לו ישראל קרקע בפדיון נפשו, ואומר לו: שא קרקע זו ואל תמיתני. **בהרוגי המלחמה** – מלחמת טיטוס שהיתה בירושלים וביהודה, ובגמרא פריך: מאי קאמר? **מקחו בטל** – דאמרינן: מיראה עבד. אי נמי: השני נוח לי והראשון קשה הימנו. ובגמרא מוקי לה דלא כתב ליה שטרא. **לקח מן האיש** – קרקע המיתחדת לכתובת אשתו, או שכתוב בכתובתה או הכניסתו לו שום בכתובתה. וכל שכן שאר נכסים, דאי לא עבדה ליה אמר לה: ענינך נתת בגרושין ובמיתה. הכי מוקמינן ליה בבבא בתרא (נ,א). **מקחו בטל** – דאמרה: נחת רוח עשיתי לבעלי. **נותן לבעלים רביע** – שמיערו דסיקריקון מוזיל גביה ריבעא. **גמרא** **לא דנו** דין סיקריקון – בהרוגי המלחמה, דקני לגמרי, והלוקח ממנו מקחו קיים. אבל מהרוגי המלחמה ואילך – הלוקח ממנו יש לו דין המפורש במשנתינו. **דאמר רבי אבי שלש גזירות גזר** – טיטוס בפולמוס שלו. **כל דלא קטיל** – ישראל, כל היכא דמשכח ליה. **לקטלוהו** – הלכך, אגב אונסיה כי אמר ליה: שא קרקע זו והניחני – אקנייה נהליה בלב שלם. וקיימא לן: תלאו וזבין – זביניה זבינא (בבא בתרא מז,ב). **טפחה** – דואג לראות הנולד, שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת. **שקא דרסיפקא** – דופן של מרכבת נשים שקורין ריסטו"א בלשון אשכנז, והיא בעין עגלה. דאמרינן ב"אותו ואת בנו" (חולין עט,א): כי מעיילית לי בודניית בריסקא. **קמצא ובר קמצא** – כך שם שני יהודים. **דרחמיה קמצא** – אוהבו היה שמו קמצא.

אמר ליה לא — שביקנא לך. אמר ליה — אידח: יהיבנא לך דמי פלגא שעדתך. איכול קורצא — מלשינות. קורבנא — קרבן להקריב על גבי המזבח. דקימא לן: "איש איש" — לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדבות בישראל (זוליז יג,ב). בניב שפתים — שפה העליונה, לידידהו לא הוי מוכא — להקריב לגבות בבמה דידהו, אלא מחוסר אבר. חיקין = טיל"ה, כמו "הנוטה כדוק" (ישעיה מ). יאמרו חמטיל מום בקדשים יחרו — שיהו סבורין שבשביל שהטיל מום בקדשים, ועבר על "מום לא יהיה בו" (ויקרא כב) — נחרו. עניתונהו — סבלונהו, שסבל את זה ולא הרגו. שדא גירא למזהר — לקסום קסם, כשהיה סמוך לירושלים. ההוא ינוקא — "הוה מגמגם בלישניה" לא גרסינן. ביד עמי ישראל — על ידי עמי ישראל. ולכפורי ידיה — לקנח ידיו. נקדה — נקבה, לשון "מקדרין בהרים" (עירובין נח,א), נקדה לו חמה — זרחה בשבילו, במסכת תענית (כ,א). ציצתו — ציצית של טליתו. גזרתת על גבי ברים וכבתות — שלא היה מהלך אלא על גבי מילת. ואיכא דאמרי — בן ציצית שמו, ולמה נקרא שמו "המכסת" — שהיתה בסתו — כסא שלו, מוטלת בין גדולי רומי, בשהיה הולך ברומי להקביל פני קיסר. הוו להו — להנך תלתא עתידי, חיטי ושערי וחמרא ורציבי למיזן כל בני העיר עשרים וחד שתא. ברייני — אנשים ריקים ופוחזים למלחמה. אמרו להו רבנן — להנך ברייני. לא מפטיינא מילתא — לנצח. קמו — ברייני. קלינהו להנך אמבורי — לארוצות התבואה ועצים כדי שילחמו. ממידא — סלת. חיוורתא — פת נקיה. גושקרא — פת קיבר, שאונדיי"ר. פיהא — פרש של גללי בהמה. ומתה — מחמת איסטניסותה. גריגרות — מאותם שנשארו לרבי עקיבא, שמצע את מימיה, ומצאתה היא ואבלתה לערבונה. ומריח החולי של רבי עקיבא שנכנס בגרוגרת — טעמה, ומתה באסטניסות. הוה מתחי — בגרונו. מאבראי — מחמת שהיה בחוש. כי מטא לה בריא — כשנגמר תעניתה. ורצה להברות עצמו. הוו ייתי ליה גריגרות — תאנים יבשין. מפני שלא היה יכול לבלוע דבר עבה, והיה מוצץ את מימיהן, ומשליך הגרוגרות. אבא סיקרא — כך שמו. שלח ליה — רבן יוחנן בן זכאי: תא לגבאי בצנעא. אמר ליה — רבן יוחנן בן זכאי, עד אימתי עבדיתו הכי — דלא שבקיתון לאשלומי. חזי לי תקנתא לדידי — שיניחוני לצאת מן העיר. נקוט נפשך בקציר — החזק עצמך בחולה, הוציא קול שאתה חולה. ליישיולי בך — כמו שאתה גוסס. ואייתי מידי סריא — דבר מסריח, כגון בגילה. ואגני נבך — ותשכב במטחך עמך, שיאמרו: מת הוא ומסריח בבר. ליעיילו בך תלמיידך — יכנסו תחת רגלי מטתך לשאת. ולא ינידו אחרים לשאת. דאינן ידעין דחייא קליל למיתה. בעו — הנך ברייני. למדקריה — ברמזוזים, שנוא מערים הוא. אמר להו — אבא סקרא. יאמרו — הרומיים עליכם, שאפילו רבן דקרו. למידחפיה — אולי יצעקו. דלאו מלכא אנא — והתעללת בי.

אָמַר לֵיהּ: לָא. אָמַר לֵיהּ: יְהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי פַּלְגָא דְּסָעֲדְתָּךְ! אָמַר לֵיהּ: לָא. אָמַר לֵיהּ: יְהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי כּוּפְתָּא דְּסָעֲדְתָּךְ! אָמַר לֵיהּ: לָא. נְקַטְיֵהּ בִּידֵיהּ וְאוֹקְמֵיהּ וְאַפְקְיֵהּ. אָמַר: הוֹאִיל וְהָווּ יָתְבֵי רַבָּנַן וְלָא מָחוּ בְּיֵדֵיהּ, שְׁמַע מִינָּה קָא נִיחָא לְהוּ, אֵיזִיל אֵיכוֹל בְּהוּ קוּרְצָא בֵּי מַלְכָּא. אֲזַל אָמַר לֵיהּ לְקֵיסָר: מָרְדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אָמַר לֵיהּ: מִי אֵימַר? אָמַר לֵיהּ: שְׁדַר לְהוּ קוּרְבָּנָא, חֲזֵית אִי מְקָרְבִין לֵיהּ. אֲזַל שְׁדַר בִּידֵיהּ עֻגְלָא תִּלְתָא. בַּהֲדֵי דְּקָאתֵי שְׁדָא בֵּיהּ מוּמָא בְּגִיב שְׂפָתַיִם, וְאָמְרֵי לֵהּ בְּדוּקְנֵי שָׁבְעִין, דִּיכְתָא דִּילְדִינְדִין הֲוָה מוּמָא וּלְדִידְהוּ לָאו מוּמָא הוּא. סְבוּר רַבָּנַן לְקָרוֹבִיהּ מְשׁוּם שָׁלוֹם מַלְכוּת, אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקוּלָס, יֹאמְרוּ: בַּעֲלֵי מוּמִין קְרֵיבִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ! סְבוּר לְמִיקְטְלֵיהּ, בָּלַע לֵיהּ וְלֵימָא, אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה, יֹאמְרוּ: מְסַל מוּמִין קְרֵיבִין לְבֵי מִקְדְּשֵׁי מוּם יֶחֱרַב! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲנָוְתָנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקוּלָס הֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהִגְלְתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ. שָׁדַר עֲלָיְיהוּ לְנֵירוֹן קֵיסָר. כִּי קָאֲתֵי, שָׁדַא גִּירָא לְמִזְרָח - אֲתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם, לְמַעֲרָב - אֲתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם, לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם - אֲתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. אָמַר לֵיהּ לְיָלְנוֹקָא: פְּסוֹק לִי פְּסוּקֵיךְ, אָמַר לֵיהּ: "וְנָתַתִּי אֶת נְקָמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל" וגו' אָמַר: קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְחַרוּבֵי בֵּיתֵיהּ, וּבָעֵי לְכַפּוּיֵי יְדֵיהּ בְּהַהוּא גַּבְרָא! עָרַק וַאֲזַל וְאוֹגֵיר, וְנִפַּק מִינֵּיהּ רַבִּי מֵאִיר. שַׁדְּרֵיהּ עִילָּוֵיהוּ לְאַפְּפָנְיוּס קֵיסָר. אֲתָא, צַר עָלָיו תְּלַת שְׁנֵי. הוּא בְּהָ הַנְהוּ תְּלָתָא עֲתִירֵי, נְקְדִימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן, וּבֶן כַּלְבָּא שְׁבוּעַ, וּבֶן צִיצִית הַכְּסָת, נַקְדִימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן - שֶׁנִּקְדָּה לוֹ חַמָּה בַּעֲבוּרוֹ; בֶּן כַּלְבָּא שְׁבוּעַ - שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ כְּשׁוּחָא רָעֵב כְּכֶלֶב, יוֹצֵא כְּשׁוּחָא שָׂבֵעַ; בֶּן צִיצִית הַכְּסֶת - שֶׁהָיְתָה צִיצִיתוֹ גְּגֶרֶת עַל גַּבֵּי כִּסְתּוֹת. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שֶׁהָיְתָה כִּסְתּוֹ מוּטֶלֶת בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי. חַד אָמַר לְהוּ: אֲנָא זֵיינָא לְהוּ בְּחִטֵּי וּשְׂעֹרִי, וְחַד אָמַר לְהוּ: בְּדַחֲמָרָא וּבִדְמִלְחָא וּמִשְׁחָא, וְחַד אָמַר לְהוּ: בְּדָבְיֵיצִי, וְשָׁבְחוּ רַבָּנַן לְרִיצִיעַ; דָּרַשׁ חִסְדָּא כָּל אַקְלִידֵי הַוָּה מְסַר לְשִׁמְעָיָה בַּר מִדְבְּיֵיצִי, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: אַכְלָא דְּחִטֵּי בָּעֵי שִׁתִּין אַכְלֵבֵי דְּיָבְיֵיצִי. הַוָּה לְהוּ לְמֵיזַן עֲשָׂרִים וְחַד שָׁתָא. הוּא בְּהוּ הַנְהוּ בְּרִיוֹנֵי, אָמְרוּ לְהוּ רַבָּנַן: נֵיפּוֹק וְנַעֲבִיד שְׁלָמָא בַּהֲדַייהוּ, לָא שַׁבְקִינְהוּ. אָמְרוּ לְהוּ: נֵיפּוֹק וְנַעֲבִיד קְרָבָא בַּהֲדַייהוּ, אָמְרוּ לְהוּ רַבָּנַן: לָא מִסְתַּיְיעָא מִילְתָא. קָמוּ קַלְנְהוּ לְהָנְהוּ אַמְבָּרֵי דְּחִטֵּי וּשְׂעֹרֵי, וַהֲוָה בָּפְנָא. מָרְתָא בַּת בַּיְיתוֹס עָתִירְתָא דִּירוּשָׁלַיִם הֲוָיָא, שַׁדְּרַתְהּ לִשְׁלוּחָהּ וְאָמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵייתֵי לִי סְמִידָא. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן, אֲתָא וַאֲמַר לָהּ: סְמִידָא לֵיכָּא, חִיוְּרְתָא לֵיכָּא, גּוּשְׁקְרָא אִיכָּא, אָמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵייתֵי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן, אֲתָא וַאֲמַר לָהּ: חִיוְּרְתָא לֵיכָּא, גּוּשְׁקְרָא אִיכָּא, אָמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵייתֵי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן, אֲתָא וַאֲמַר לָהּ: קִימְחָא דִּשְׁעָרֵי אִיכָּא, אָמְרָה לֵיהּ: זִיל אֵייתֵי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן, הַוָּה שָׁלְיֵיקָא מְסָאנָא, אָמְרָה: אֵיפּוֹק וְאֶחֱוֵי אִי מְשַׂמְּחָנָא מִידֵּי לְמֵיכַל, אִיתֵיב לָהּ פִּרְחָא בְּבַרְעָא וּמֵתָה. קָרֵי עָלָהּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: "הַרְכָּה בְךְ וְהַעֲנוּגָה אֲשֶׁר לֹא נִסְּתָה כַּף רַגְלָהּ". אִיכָּא דְּאָמְרִי: גְּרוֹגָרוֹת דִּרְבִּי צָדוֹק אֲכָלָה, וְאִיתְּגִיסָא וּמֵתָה. דְּרִבִּי צָדוֹק יָתִיב אַרְבָּעִין שָׁנִין בְּתַעֲנִיתָא דִּילָא לִיחֲרַב יְרוּשָׁלַיִם, כִּי הֲוָה אֲכִיל מִידֵּי הֲוָה מִיתְחֲזֵי

מַאבְרָאי, וְכִי הֲוָה בָּרִיא, מַיְיתֵי לֵיהּ גְּרוֹגָרוֹת, מַיְיתֵי וּשְׁדֵי לְהוּ. כִּי הֲוָה קָא נַיָּיחַ נַפְשֵׁיהּ, אַפֵּיקְתָה לְכָל דְּהָבָא וְכַסְפָּא שְׁדֵיתֵיהּ בְּשׁוּקָא, אֲמָרָה: הָאי לְמַאי מִיטְּעֵי לֵיהּ וְהֵיינוּ דִּכְתִיב: "כַּסְפָּם בְּחוּצוֹת יְשֻׁלְּכוּ". אֲבָא סַקְרָא רֵישׁ בְּרִיוֹנֵי דִּירוּשָׁלַיִם בַּר אַחְתֵּיהּ דְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הֲוָה, שְׁלַח לֵיהּ: תָּא בְּצִנְעָא לְגַבָּאי. אֲתָא, אָמַר לֵיהּ: עַד אֵימַת עֲבַדִיתוּ הָכֵי, וְקָטְלִיתוּ לֵיהּ לְעִלְּמָא בְּכַפְנָא? אָמַר לֵיהּ: מַאי אֵיעֲבִיד, דְּאִי אֲמִינָא לְהוּ מִידֵּי קָטְלִי לִי! אָמַר לֵיהּ: חֲזֵי לִי תַּקָּנְתָּא לְדִידִי דְּאֶפְשַׁר דַּהֲווּ נַפְשָׁךְ, וְלִיעֲיְילוּ בָּךְ תַּלְמִידָךְ וְלָא לִיעֲוֹל בָּךְ אִינִישׁ אַחֲרִינָא, דְּלָא לְהֵנְשֹׁךְ בָּךְ דְּקִלְקוֹל אַתְּ, דְּאִינְהוּ יָדְעֵי דְּחַיְיא קְלִיל לְמִיתָא. אָמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ "רַבָּן דְּקָרוּ"! בָּעוּ לְמִדְּחֵפֵיהּ, אָמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ "רַבָּן דְּחָפוּ"! פָּתְחוּ לֵיהּ בְּבָבָא, נְפַק. כִּי מְטָא לְהָהֵם, אָמַר: שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא, שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא! אָמַר לֵיהּ: מֵיחַיֶּיבְתְּ תְּרֵי קְטָלָא, חֲדָא, דְּלָאו מַלְכָּא אֲנָא וְקָא קָרֵית לִי מַלְכָּא! וְתוּ, אִי מַלְכָּא אֲנָא, עַד הַאִידָּנָא אַמַּאי לָא אֲתֵית לְגַבַּאי? אָמַר לֵיהּ: מֵהֲקָאֲמַרְתְּ לָאו מַלְכָּא אֲנָא,

עגלא

תלתא – כמו "שלישים על כולו" (שמות יד) וכמו "עגלה משולשת ואיל משולש" (בראשית טו). פירוש: בריא וטוב. ויש מפרשים: שלישי לבטן. ולא יתכן, דאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין סה,ב): דהוו מברו להו עיגלא תלתא. ולא כמו שמפרש שגדל שלש, דהא בסוף פרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלו,א) אמר: עבד להו עגלא תילתא ביומא דשבתא, פירוש יום שביעי ללידתו.

איבריא מלכא את — מלך אתה עתיד להיזון. והיה **אדיריו** כפנו ושושלו מקרבו **יצא** — אלמנא: "אדיר" — הוא מושל. לבנון זה בית המקדש — שמלבין עוונותיהן של ישראל. כריוך עליה — דבוק ולהוט אחריה. **אין שוביין את החבית** — כדי שילך לו הדרקון כך היה לבם להשחיתה חומת העיר ולשורפה באש, כדי להשליך אותן בריוני מתוכה. **וחביבא שבקינן לה** — כך היינו מצפים, אולי נוכל להם ולהוציאם ממנה, ותהיה העיר קיימת, ונשלים עמך. **פריסתקא** — שליח. **לא נפיק** — שנתרשנו אבריו משמחת השמועה. **ורוח נבאה תיבש נרם** — ובאשר תבאה רוחך מחמת השונא — תיבש העצם שלך. **תן לי יבנה** — שלא תחריבנה, ולא תהרוג חכמיה. **ושושילתא דרבן גמליאל** — משפחת הנשיא, שלא תהרגם, שלא תכלה שולטנות בית דוד. **ואסווהא** — רופאים. **תן לי** מאנשף שירפאו את רבי צדוק. שלא היה יכול לבלוע אוכל, לפי שנתקצרו מעיו בתעניותיו. **והוא סבר** — רבן יוחנן סבר. **כולי האי** — דלישבק לירושלים לא עביד ליה, ואשתכח דאפילו הצלה פורתא לא עבדי. הלכך בעינא מיניה הא, דתיהוי הצלה פורתא. **מיא דפארי** = מים שנישורו בלא סונכי. **מיא דסיבוקא** — סונכי גסין, וקמח מעורב בהן. **שאנו צורייך בקרב מועדיך** — בבית שאתה מתוודעד בו. **שמו אותותם אותות** — אמרו שסימניהון סימן: דם זה של מי הוא אם לא שהרגנו את עצמו. **עצמו** — ביטוי כלפי מעלה. **חסין** — מתאפק. **במין גרניתני** — סל גדול ששופים בו יין מגת לבור, וקורין קולדוירי"ר. **וישתכחו בעיר אשר בן עשו** — הגברה הזאת שאתם רואין. **מילי דסימטתן** — מטמון מממונם של ישראל. **נחשול** — רוח סערה. **סיבראי** — נחל קישון גרפם. **מעלינא** — פה להבניס מאכל. **מפקנא** — מוציא דרך בית הרעי. **אריפתא** — קורנס. **אישתיכ** — אותו יתוש מלנקר, מפני קול הקורנס. ביון דדש דש — משהרגיל היתוש ולמד בקול הקורנס — הכיר בו ולא הניח ניקורו. **צפור דרור** — רונדיל"א. **בגנידא** — אוב.

אי לאו דמלכא את לא מימסרא ירושלים בידך – אף על גב דאבתי לא מימסרא בידו עד שבא טיטוס, מכל מקום כיון דכבר צר עליה שלש שנים והוה כפנא – דוי כאילו כבר נמסרה.

ונעשה נס והיה דם כר – להודיע דקשה לפני המקום חורבן בית המקדש.

וניקר במוחו שבע שנים – לא נעשה טרפה בכך, דדרך חזטמו נכנס ולא ניקב הקרום. ועוד, יש חילוק בין טריפות דאדם לבהמה, כדפרישית בפרק קמא דערובין (ז.א).

זה

1 **אי**ביא מַלְכָּא אַתְּ, דְּאִי לָאו מַלְכָּא אַתְּ לָא מְמַסְּרָא
2 יְרוּשְׁלַיִם בִּידָךְ, דִּכְתִיב: "וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל", וְאֵין
3 "אַדִּיר" אֶלָּא מֶלֶךְ, דִּכְתִיב: "וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ" וגו',
4 וְאֵין "לְבָנוֹן" אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הָהָר הַטּוֹב
5 הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן", וּרְקָאָמְרַתְּ אִי מַלְכָּא אֲנָא אֲמַאי לָא
6 קָאָתֵית לְגַבַּאי עַד הַאִידָּנָא - בְּרִיוֹנֵי דְּאִית בֶּן לָא
7 שָׁבְקִינַן, אֲמַר לֵיהּ: אִיכּוּ חֲבִית שֶׁל דְּבַשׁ וְדַרְקוֹן כָּרוּךְ
8 עָלֶיהָ, לֹא הָיוּ שׁוֹבְרִין אֶת הַחֲבִית בְּשָׁבִיל דַּרְקוֹן?
9 אִישְׁתִּיק. קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא:
10 "מֹשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל", אֵיבָעֵי לֵיהּ לְמֵימַר
11 לֵיהּ: שָׁקְלִינַן צְבָתָא וְשָׁקְלִינַן לֵיהּ לְדַרְקוֹן וְקָטְלִינַן לֵיהּ, וְחַבִיתָא שָׁבְקִינַן לָהּ. אַדַּהְכֵי אֲתֵי
12 פְּרִיסְתָּקָא עֲלֵיהּ מֵרוֹמִי, אֲמַר לֵיהּ: קוּם, דְּמִית לֵיהּ קֵיסָר, וְאָמְרֵי הָנָהוּ חֲשִׁיבֵי דְּרוֹמִי לְאוֹתְיַיבְךָ
13 בְּרֵישָׁא. הֲוָה סָיֵים חַד מִכָּאנֵי, בָּעֲא לְמִסַּיְימֵיהּ לְאַחֲרִינָא לָא עָיֵיל, בָּעֲא לְמִשְׁלְפֵיהּ לְאִידָךְ לָא
14 נָפֵק, אֲמַר: מַאי הַאי? אֲמַר לֵיהּ: לָא תִּצְטָעֵר, שְׁמוּעָה טוֹבָה אֶתְיָא לָךְ, דִּכְתִיב: "שְׁמוּעָה טוֹבָה
15 תַּדְשֵׁן עָצֶם". אֶלָּא מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי אִינִישׁ דְּלָא מֵיתְבָא דַּעֲתָךְ מִינֵּיהּ וְלֶחְלִיף קַמָּךְ, דִּכְתִיב:
16 "וְרוּחַ נִבְאָה תְיַבֵּשׁ גָּרֶם", עֲבַד הָכִי, עָיֵיל. אֲמַר לֵיהּ: וּמַאַחַר דַּחֲכִימְתוּ פּוּלֵּי הַאי, עַד הַאִידָּנָא
17 אַמַּאי לָא אֲתֵיתוּ לְגַבַּאי? אֲמַר לֵיהּ: וְלָא אֲמַרִי לָךְ? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא גַּמֵּי אֲמַרִי לָךְ! אֲמַר לֵיהּ:
18 מִיחַל אִוַּלְנָא וְאֵינָשׁ אַחֲרִינָא, אֶלָּא בָּעֵי מִינַּאי מִידֵּי דְּאָתֵן לָךְ. אֲמַר לֵיהּ: תֵּן לִי יִבְנֶה
19 וַחֲכָמֶיהָ, וְשׁוֹשִׁילְתָּא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאַסְוָותָא דְּמַסְּיָן לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק. קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף,
20 וְאִיתֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא: "מֹשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל", אֵיבָעֵי לְמֵימַר לֵיהּ לְשַׁבְּקִינְהוּ הָדֵא
21 זִימְנָא. וְהוּא סָבַר, דִּלְמָא פּוּלֵּי הַאי לָא עָבֵיד, וְהַצָּלָה פּוּרְתָּא נַמִּי לָא הֲוֵי. אַסְוָותָא דְּמַסְּיָן לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק מַאי הִיא? יוֹמָא קַמָּא
22 אֲשָׁקְיוּהּ מַיָּא דְּפָארֵי, לְמָחָר מַיָּא דְּסִיפּוֹקָא, לְמָחָר מַיָּא דְּקִימְחָא, עַד דַּרְווּהּ מַיָּיהּ פּוּרְתָּא. אַזַל שַׁדַּרְיֵיהּ לְטִיטוּס. "וְאָמַר אִי
23 אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בּוֹ" - זֶה טִיטוּס הָרָשָׁע שֶׁחֵירֵף וְגִידֵּף בְּלִבּוֹ מַעֲלָה. מָה עָשָׂה? תָּפַשׂ זוֹנָה בְּיָדוֹ וְנִכְנַס לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, וְהִצִּיעַ
24 סֵפֶר תּוֹרָה וְעָבַר עָלֶיהָ עֲבֵירָה, וְנִטַּל סַיִף וְגִידֵּר אֶת הַפָּרוֹכֶת, וְנַעֲשָׂה נֵס וְהָיָה דָּם מִבַּצְבֵּץ וְיוֹצֵא, וְכִסְבְּרָה הָרֵג אֶת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר
25 "שָׁאֲגוּ צוֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶיךָ שָׂמוּ אוֹתֹתָם אוֹתוֹת". אֲבָא חָנָן אוֹמֵר: "מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ" - מִי כָּמוֹךָ חָסִין וְקָשֶׁה, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ
26 נֵיאוּצוֹ וְגִידּוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע וְשׁוֹתֵק. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: "מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִּים ה'" - מִי כָּמוֹכָה בָּאִלְּמִים. מָה עָשָׂה? נָטַל אֶת
27 הַפָּרוֹכֶת וַעֲשָׂאוֹ כְּמִין גַּרְגְּרוֹתָנִי, וְהֵבִיא כָּל כֵּלִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ וְהֵנִיחָן בָּהֶן, וְהוֹשִׁיבָן בִּסְפִינָה לְיָלֵךְ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּעִירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכִבֵּן רָאִיתִי
28 רְשָׁעִים קְבוּרִים וּבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהֻלְּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָּעִיר אֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ", אַל תִּיקְרֵי "קְבוּרִים" אֶלָּא "קְבוּצִים", אַל תִּיקְרֵי "וְיִשְׁתַּכְּחוּ"
אֶלָּא "וְיִשְׁתַּבְּחוּ". אֵיפָא דְּאָמְרֵי: קְבוּרִים מַמָּשׁ, דַּאֲפִילּוּ מִילֵּי דְּמִטַּמְּרָן אִינָּלֵיא לְהוֹן. עֲמַד עָלָיו נַחְשׁוֹל שֶׁבָּיָם וְטִבְּעוֹ, אָמַר: בְּמִדָּתוֹ
29 אֲנִי שֶׁאֶלֹהֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ אֵין גְּבוּרָתוֹ אֶלָּא בַּמַּיִם, בָּא פַּרְעֹה וְטִבְּעוֹ בַּמַּיִם, בָּא סִיסְרָא וְטִבְּעוֹ בַּמַּיִם, אַף הוּא עוֹמֵד עָלַי לְטַבְּעֵנִי בַּמַּיִם,
30 אִם גִּבּוֹר הוּא יַעֲלֶה לַיַּבָּשָׁה וְיַעֲשֶׂה עִמִּי מִלְחָמָה! יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע, בְּרִיָּה קַלָּה יֵשׁ לִי
31 בָּעוֹלָמִי וְיִתּוּשׁ שְׁמָהּ. אֲמַאי קָרֵי לַהּ בְּרִיָּה קַלָּה? דְּמַעֲלָנָא אִית לַהּ וּמַפְקָנָא לַיִת לַהּ. עָלָה לַיַּבָּשָׁה וְתַעֲשֶׂה עִמּוֹ מִלְחָמָה. עָלָה לַיַּבָּשָׁה,
32 בָּא יִתּוּשׁ וְנִכְנַס בְּחֹטְמוֹ, וְנִקֵּר בְּמוֹחוֹ שֶׁבַע שָׁנִים. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלֵיף אַבַּבָא דְּבֵי נַפְחָא, שָׁמַע קַל אַרְפַּתָּא אֵישְׁתִּיק, אֲמַר: אֵיפָא
33 תַּקָּנְתָּא. כָּל יוֹמָא מַיְיתוּ נַפָּחָא וּמְחוּ קַמֵּיהּ, לְגוֹ יָהֵיב לֵיהּ אַרְבַּע זוּזֵי, לִישַׁרָאֵל אֲמַר לֵיהּ: מֵיסְתַּיֵיךְ דְּקָא חָזֵית בְּסַנְאֵךְ. עַד תְּלָתֵין יוֹמִין
34 עֲבַד הָכִי, מִכָּאן וְאֵילָךְ בֵּיוָן דְּדָשׁ דָּשׁ. תָּנֵיא, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן עָרְבָא: אֲנִי הָיִיתִי בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי, וְכִשֶּׁמֵּת פָּצְעוּ אֶת מוֹחוֹ, וּמָצְאוּ
35 בּוֹ כִּצְפּוֹר דְּרוֹר מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: בְּגוּלְגֹּל בֶּן שְׁנָה מִשְׁקַל שְׁנֵי לִיטְרִין. אָמַר אַבַּיֵי, נָקְטִינַן: פִּיו שֶׁל נְחוּשָׁה וְצִפּוֹרְנָיו
36 שֶׁל בַּרְזֶל. כִּי הֲוָה קָא מַיְיתִי, אָמַר לְהוּ: לִיקְלוּהוּ לַהֲהוּא גַּבְרָא וּלְבִדְרֵי לִיקְטְמֵיהּ אַשַּׁב יָמִי, דְּלָא לְשַׁבְּחֵיהּ אֱלָהָא דְּיהוּדָאֵי וְלוֹקְמֵיהּ
37 בְּדִינָא. אוּנְקְלוֹס בַּר קְלוֹנִיקוֹס בַּר אַחֲתֵיהּ דְּטִיטוּס הֲוָה, בָּעֵי לְאִינַּוּיֵר, אָזַל אַסְקֵיהּ לְטִיטוּס בְּגִנְדָּא, אָמַר לֵיהּ: מַאן חֲשִׁיב בַּהֲהוּא
38 עָלְמָא? אָמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. - מַהוּ לְאִידְבּוּקֵי בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ: מֵילֵייהוּ נְפִישִׁין וְלָא מָצֵית לְקַיּוּמְינְהוּ, זִיל אִינְיַר בְּהוּ בַּהֲהוּא עָלְמָא וְהֱוֵית
39 רֵישָׁא, דִּכְתִיב: "הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ" וגו', כָּל הַמֵּיצֵר לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה רֹאשׁ. אָמַר לֵיהּ: דִּינַיְיהוּ דַּהֲהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אָמַר לֵיהּ:
40 בְּמַאי

בְּמַאי דְּפָסֵיק אַנַּפְשֵׁיהּ; כָּל יוֹמָא מְכַנְּשִׁי לֵיהּ לְקִטְמֵיהּ וְלָא אִינּוּחַ לֵיהּ, וְקָלָן לֵיהּ וּמְבַדְּרוּ אַשָּׁב יַמֵּי. אֲזַל אַפְקֵיהּ לְבַלְעָם בְּנְגִידָא, אֲמַר לֵיהּ: מַאן חָשִׁיב בְּהַהוּא עָלְמָא? אֲמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. - מַהוּ לְאִדַּבּוּקֵי בְּהוּ? אֲמַר לֵיהּ: "לֹא תִדְרוֹשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים". אֲמַר לֵיהּ: דִּינַיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: בְּשִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת. אֲזַל אַפְקֵיהּ בְּנְגִידָא לְיֵשׁ הַנּוֹצְרִי, אֲמַר לֵיהּ: מַאן חָשִׁיב בְּהַהוּא עָלְמָא? אֲמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. - מַהוּ לְאִדַּבּוּקֵי בְּהוּ? אֲמַר לֵיהּ: טוֹבָתָם דְּרוֹשׁ, רָעָתָם לֹא תִדְרוֹשׁ, כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן כְּאִילּוּ נוֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ. אֲמַר לֵיהּ: דִּינַיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: בְּצוֹאָה רוֹתַחַת; דְּאָמַר מָר: כָּל הַמַּלְעִיג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִידּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל לִנְבִיאֵי אוּמוֹת הָעוֹלָם. תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹלָה כֹּחָהּ שֶׁל בּוּשָׁה, שֶׁהָרֵי סַיֵּיעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בַּר קַמְצָא, וְחֵרֵיב אֶת בֵּיתוֹ וְשָׂרַף אֶת הֵיכָלוֹ. אַתַּרְנְגוֹלָא וְאַתַּרְנְגוֹלְתָא חֲרֵיב טוּר מַלְכָּא. דְּהוּוּ נָהֲגִי כִּי הָווּ מַפְקֵי חֲתָנָא וְכַלְתָּא, מַפְקֵי קַפְּיֵידוּ תַּרְנְגוֹלָא וְתַרְנְגוֹלְתָא, כְּלוֹמַר, פְּרוּ וּרְבוּ כְּתַרְנְגוֹלִים. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלֵיף גּוּנְדָּא דְּרוֹמָאֵי, שָׁקְלְוּהוּ מִינַּיְיהוּ, נָפְלוּ עֲלַיְיהוּ מְחוֹנְהוּ, אָתוּ אָמְרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: מָרְדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אָתָא עֲלַיְיהוּ. הֲוָה בְּהוּ הַהוּא בַּר דְּרוֹמָא דַּהֲוָה קָפֵץ מִילָא וְקָטֵיל בְּהוּ, שְׁקָלֵיהּ קֵיסָר לְתַּגִּיהּ וְאוֹתְבֵיהּ אַאֲרָעָא, אֲמַר: רֵיבּוֹנַיהּ דְּעָלְמָא בּוֹשָׁה, אִי נִיחָא לָךְ, לָא תְּמַסְרֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא לְדִידֵיהּ וּלְמִלְכוּתֵיהּ בִּידֵיהּ דְּחַד גַּבְרָא! אֲכַשְׁלֵיהּ פּוּמֵיהּ לְבַר דְּרוֹמָא, וַאֲמַר: "הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ". - דָּוִד נְמֵי אֲמַר הָכִי! - דָּוִד אִתַּמּוּהֵי קָא מִתַּמַּה. עַל לִבִּית הַכִּפָּא, אֲתָא דְּרָקוֹנָא שַׁמְטֵיהּ לְכַרְכַּשְׁיֵיהּ וְנָח נַפְשֵׁיהּ. אֲמַר: הוֹאִיל וְאִיתְרְחִישׁ לִי נִיסָּא, הָא זִימְנָא אִישְׁבְּקִינְהוּ, שְׁבָקִינְהוּ וַאֲזַל. אִיזְדְּקוּר וַאֲכַלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִדְּלִיקוּ שְׁרָגֵי עַד דְּאִיתְחֲזֵי בְּלִילְיָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא בְּרַחוּק מִילָא. אֲמַר: מִיחֲדָא קָא חָדוּ בֵּי יְהוּדָאֵי! הָדַר אֲתָא עֲלַיְיהוּ. אֲמַר רַבִּי אַמִּי: תְּלַת מְאָה אַלְפֵי שְׁלִיפֵי סַיְיפָא עֲיִילוּ לְטוּר מַלְכָּא, וְקָטְלוּ בֵּהּ תְּלָתָא יוֹמֵי וּתְלָתָא לֵילְוָותָא, וּבְחַד גִּיסָא חִפּוּלֵי וְחַנְגֵי, וְלָא הָווּ יָדְעֵי הֲנֵי בְּהֲנֵי. "בְּעֶלֶם ה' וְלֹא חָמַל אֵת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב" - כִּי אֲתָא רַבִּין אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיִירוֹת שָׁהוּ לוֹ לְיִנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ; דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיָירוֹת הָיוּ לוֹ לְיִנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ, וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָהּ כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, חוּץ מִשֶּׁלֹּשׁ שֶׁהָיוּ בָהֶן כְּפָלִים כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, אֵלּוּ הֵן: כְּפַר בִּישׁ, כְּפַר שִׁיחָלַיִם, כְּפַר דִּכְרִיָּא. כְּפַר בִּישׁ - דְּלָא יָהֲבִי בֵּיתָא לְאוּשְׁפִּיזָא; כְּפַר שִׁיחָלַיִם - שֶׁהָיְתָה פַּרְנָסָתָן מִן שִׂחָלִיִּים; כְּפַר דִּכְרִיָּא - אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁהָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶן יוֹלְדוֹת זְכָרִים תְּחִלָּה, וְיוֹלְדוֹת נְקֵבָה בְּאַחֲרוֹנָה וּפוֹסְקוֹת. אָמַר עוּלָּא: לְדִידִי חֲזִי לִי הַהוּא אֲתָרָא, וַאֲפִילּוּ שִׁיתִּין רִיבְוָותָא קָנֵי לָא מְחַזְּיק. אָמַר לֵיהּ הַהוּא מִינָא לְרַבִּי חֲנִינָא: שִׁקּוֹרֵי מְשַׁקְּרִיתוּ! אָמַר לֵיהּ: "אֶרֶץ צְבִי" כְּתִיב בָּהּ, מַה צְּבִי זֶה אֵין עוֹרוֹ מַחֲזִיק אֶת בְּשָׂרוֹ, אַף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּזְמַן שֶׁיּוֹשְׁבִין עָלֶיהָ רִוָּוחָא, וּבְזְמַן שֶׁאֵין יוֹשְׁבִין עָלֶיהָ גַּמְדָּא. רַב מְנַיּוּמֵי בַּר חִלְקִיָּה וְרַב חִלְקִיָּה בַּר טוּבִיָּה וְרַב הוּנָא בַּר חִיָּא הֲווּ יָתְבֵי גַּבֵּי הֲדָדֵי, אֲמְרִי: אִי אִיכָּא דִּשְׁמֵיעַ לֵיהּ מִילְּתָא מִכַּפָּר סְכָנְיָא שֶׁל מִצְרַיִם לֵימָא. פְּתַח חַד מִינַּיְיהוּ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָרוּם וְאִירְוסְתּוֹ שֶׁנִּשְׁבּוּ לִבְנֵי הַנּוֹם וְהִשִּׁיאוּם זֶה לָזֶה, אָמְרָה לוֹ: בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, אַל תִּגַּע בִּי, שֶׁאֵין לִי כְּתוּבָּה מִמְּךָ, וְלֹא נָגַע בָּהּ עַד יוֹם מוֹתוֹ. וְכִשֶּׁמֵּת, אָמְרָה לָהֶן: סִיפְּדוּ לְזֶה שֶׁפִּטְפֵּט בִּיצְרוֹ יוֹתֵר מִיּוֹסֵף, דְּאִילּוּ בִּיוֹסֵף לֹא הָוָה אֶלָּא חַדָּא שַׁעֲתָא, וְהַאי כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא; וְאִילּוּ יוֹסֵף לְאוֹ בְּחַדָּא מַטָּה, וְהַאי בְּחַדָּא מַטָּה וְאִילּוּ יוֹסֵף לְאוֹ אִשְׁתּוֹ, וְהָא אִשְׁתּוֹ. פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה וְעָמְדוּ אַרְבָּעִים מוֹדִיּוֹת בְּדִינָר, נֶחְסַר הַשַּׁעַר מוֹדָיָא אַחַת, וּבְדִקוּ וּמָצְאוּ אֵב וּבְנוֹ שֶׁבָּאוּ עַל עֲגָרָה מְאוֹרָסָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהֶבִיאוּם לְבֵית דִּין וְסָקְלוּם, וְחָזַר הַשַּׁעַר לְמְקוֹמוֹ. פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאִשְׁתּוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְהָיְתָה כְּתוּבָּתָהּ מְרוּבָּה. מָה עָשָׂה? חִלֵּךְ וְוִימֵּן אֶת שׁוֹשְׁבָנֶיהָ וְהֶאֱכִילָן וְהִשְׁקָן, שִׁכְּרָן וְהִשְׁכִּיבָן עַל מִיטָּה אַחַת, וְהֶבִיא לוֹבֶן בְּיָדָהּ וְהִטִּיל בֵּינֵיהֶן, וְהֶעֱמִיד לָהֶן עֵדִים וּבָא לְבֵית דִּין. הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד מַתַּלְמִידֵי שַׁמַּאי הַזָּקֵן וּבָבָא בֶּן בּוּטָא שְׁמוֹ, אָמַר לָהֶן, בָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִשַּׁמַּאי הַזָּקֵן: לוֹבֶן בְּיָצָה סוֹלֶת מִן הָאוּר, וְשִׁכְבַת זֶרַע דּוֹחָה מִן הָאוּר. בְּדִקוּ וּמָצְאוּ כְּדִבְרָיו, וְהֶבִיאוּהוּ לְבֵית דִּין וְהִלְקוּהוּ וְהִגְבּוּהוּ כְּתוּבָּתָהּ מָמָנּוּ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרָב יוֹסֵף: וּמֵאַחַר דְּהָווּ צַדִּיקִים כּוּלְּהוּ כְּאַי, מַאי טַעְמָא אִינָּנוּשׁ? אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּלָא אִיאֲבוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב: "שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ". אִשְׁקָא דְּרִיסְפָּק חָרִיב בֵּיתָהּ. דְּהָווּ נָהֲגִי כִּי הֲוָה מִתְלִיד יְנוּקָא שָׁתְלִי אִילָנָא, יְנוּקְתָא - שָׁתְלִי תּוֹרְנְיָתָא, וְכִי הָווּ מִינְסְבֵי, קָיְצִי לְהוּ וַעֲבְדוּ גִּנְּנָא. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלֵיף בְּרֵהֲטֵיהּ דְּקֵיסָר, אִתֵּבַר שָׁקֵּא דְּרִיסְפָּק, קָצוּ אַרְזָא וְעָיְילוּ לָהּ. אָתוּ נָפוֹל עֲלַיְיהוּ, מְחוֹנְהוּ. אָתוּ אָמְרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: מָרְדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אָתָא עֲלַיְיהוּ. "גֶּדֶר בְּחֹרֵי אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל" - אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִלּוּ שְׁמוֹנִים [אַלָּף] קַרְנֵי מִלְחָמָה שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֶרֶךְ בְּיָתָר בְּשָׁעָה שֶׁלְּבָרוּהָ, וְהָרְגוּ בָּהּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף, עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנָפַל לְיָם הַגָּדוֹל; שָׁמָּא תֹּאמַר קְרוֹבָה הָיְתָה - רְחוֹקָה הָיְתָה מִיל. תָּנָיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר הַגְּדוֹל אוֹמֵר: שְׁנֵי נְחָלִים יֵשׁ בְּבִקְעַת יְרֵדִים, אֶחָד מוֹשֵׁךְ אִילְךְ וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ אֵילְךְ, וְשִׁעוּרָן חֲכָמִים: שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם וְאֶחָד דָּם. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שֶׁבַע שָׁנִים בָּצְרוּ גּוֹיִם אֶת בַּרְמֵיהֶן מִדָּמָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּלֹּא זָבָל.

אמר

---

1 **במאי דפסק אנפשיה** — מיקלי, ובדורי קיטמא. **בשכבת זרע רותחת** — מדה כנגד מדה, 2 שבעצתו התחיל העם לזנות אל בנות מואב. **דאמר מר** — בערובין (נא,ב), ולקמן לה 3 מ"ולהג הרבה יגיעת בשר", המלעיג הרבה — נידון ביגיעת בשר. וקרא בדברי סופרים 4 כתיב: "יותר מהמה בני" — הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה. **פושעי ישראל** — 5 ישו. **נביאי אומות העולם** — בלעם, שהשביעוהו 6 נגלית עליו, והרשיעו לדבר. **טור מלכא** — מדינה 7 ששמה הר המלך. **נפלו** — בני המדינה היהודים 8 עליהן ומחנגנו. **גוגיא** — גדוד. **הוה** 9 **בהו** — ביהודים. **איזדקור** — לשמוח. **עד דאתחזי** 10 — לבני החיל. **בלישנא דגושפנקא** — מי שהיתה 11 לו צורה בטבעתו היה מכירה רחוק מיל מן 12 העיר, למראה הערות. שחליים מין מאכל הוא 13 במסכת עבודה זרה (כט,א). **תהוא אתרא** — דר

14 **המלך. משקריתו** — דאמריתו: ששים **רבוא** עיירות היו בהר המלך, **והוא אינו** מחזיק 15 **אפילו ששים רבוא קנים. נגדא** — דיטרדיש בלע"ז, כמו "נמוד מסאני" (פסחים קיא,א). 16 **אין עורו מחזיק בשרו** — משהופשט הוא כורץ ואין יכול לחזור ולכסותו בו. **דשמיע ליה** 17 — מה מעשיהם, אם צדיקים אם רשעים. **באירום וארוסתו** — מאותה העיר. **שפטפט** — 18 זלזל ביצרו, ולא חשבו אלא נתגבר עליו. **וחבר** 19 **השער** — נתייקר התבואה. **לובן ביצה** — שהוא 20 דומה לשכבת זרע, **להטיל** קול שבאו על 21 אשתו. **סולד** — דיטרדיש, מתייבש ומגלידה. 22 **שכבת זרע דוחה מן האור** — נכנס ובנלע בבגד, 23 ואינו מגלידה. **תורניתא** — פיק. **גננא** — חופה. 24 **קרני מלחמה** — ראשי גייסות תוקעי קרן, 25 **ומתאספים** עליהם בני עצבאם. **ושמא תאמר** 26 **קרובה היתה** — לים. **בקעת ירדים** — שם מקום. 27 **ואחד דם** — מדהרוני ביתר.

של זבריה — בן יהוידע הכהן, שדרגוהו שרי יהודה במצות יואש, כשהשתחוו לו ליואש ועשאוהו אלוה, והרגוהו בעזרה (דברי הימים ב כד). שטר פיריטא — שטר צוואה, שפרט מה תהא על נכסיו. נר תושב היה — שלא קיבל עליו שאר מצות אלא עבודה זרה, שנאמר: "כי לא יעשה עוד עבדך" וגו' (מלכים ב ה). היינו דבתיב — אדמיה דזכריה. על צחיח סלע — מפלה זו של ביתר. והיינו דאמר רבי אלעזר — הא דאמרינן לעיל שעל ידי לשון הרע חרב הבית ונהרגו כמה רבבות. בחירותי לשון — במריבת לשון, כמו "אל תתחר" (תהלים לז).

שום לשון — שבט מכה. לקלון — ילדים למשכב זכור, וילדות לפלגשים. בשן — "בין שך נוטריקון. שדרכו לכך — לתשמיש ואין קלנון מרובה בקלון שלנו. זו אשה — "זורגנו כל היום". האמרת — יחידה. נושפנקא — חותמי שצורתי טבועה בו, כדי שתהא נראה משתחוה לה. הרמנא דסלבא — שולטנות המלך קבל עליו לעשות. זו טילה — "זורגנו כל היום" דזמנין דמיית. בר משחיטה — שמא יתחבטו בגרונו. דבר אחר — צרעת ומוראות נגעים, מפני שמסוכן לקפוץ עליו.

קצוצי

1 זה אדריינוס קיסר שהרג באלכסנדריא – והא
2 דאמרינן ב"החליל" (סוכה נא,ב)
3 דאלכסנדוסת מוקדון הרגם והחריבה – שמא
4 פעמים נתיישבה. קפצו כולן ונפלו לתוך הים
5 – והא דאמר במסכת עבודה זרה (יח,א): "מוטב
6 שיטלנה מי שנתנה, ואל יחבל בעצמו" – הכא
7 יראים היו מיסורין, כדאמרינן (כתובות לג,ב):
8 אלמלי נגדו לתענית מישאל ועזריה פלחו לצלמא.
9 ועוד: דעל כרחן היו מענין אותן ולא היו הורגים
10 אותן.
11 אתיוהו לקמיה – שיתא קראי מייתי; ובשביעי
12 לא מייתי, ובמדרש אמר דקמא אמר
13 "אנכי" והשני "לא יהיה לך".

כל

1 אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבִּין אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה:
2 סָח לִי זָקֵן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: בְּבַקָּעָה זוֹ הָרַג
3 גְּבוֹרְאֲדָן רַב טַבָּחִים מֵאתַיִם וְאַחַת עֶשְׂרֵה רִבּוֹא,
4 וּבִירוּשָׁלַיִם הָרַג תְּשָׁעִים וְאַרְבַּע רִבּוֹא עַל אֶבֶן אַחַת,
5 עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנִגַּע בְּדָמוֹ שֶׁל זְכַרְיָה, לְקַיֵּים מַה
6 שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְדָמִים בָּדָמִים נָגָעוּ". אַשְׁכְּחֵיהּ לְדְמִיהּ
7 דְּזְכַרְיָה דַּהֲוָה קָא מַרְתַּח וְסָלִיק, אֲמַר: מַאי הַאי?
8 אֲמְרוּ לֵיהּ: דָּם וְבָחִים דְּאִשְׁתַּפּוֹךְ. אֵיתֵי דְּמֵי וְלָא
9 אִידַּמּוּ, אֲמַר לְהוּ: אִי אֲמְרִיתוּ לִי - מוּטָב, וְאִי לָאו -
10 מְסָרֵיקְנָא לְבִשָּׂרֵיכוּ בְּמַסְרְקֵי דְּפַרְזְלֵי. אֲמְרֵי לֵיהּ: מַאי
11 נַיְמָא לָךְ, נְבִיָּיא הֲוָה בֵּן דַּהֲוָה קָא מוֹכַח לָן בְּמִילֵּי דִּשְׁמַיָּא, קַמַּיְנוּ עֲלֵיהּ וְקַטְלִינַן לֵיהּ, וְהָא
12 כְּבָמָה שְׁנִין דְּלָא קָא נָיְיח דְּמֵיהּ. אֲמַר לְהוּ: אֲנָא מְפַיְּיסְנָא לֵיהּ. אַיְיתֵי סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה וְסַנְהֶדְרֵי
13 קְטַנָּה קְטַל עֲלַוֵּיהּ וְלָא נָח, בְּחוּרִים וּבְתוּלוֹת קְטַל עֲלַוֵּיהּ וְלָא נָח, אַיְיתֵי תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן קְטַל עֲלַוֵּיהּ וְלָא נָח, אֲמַר לֵיהּ:
14 זַכְרִיָה, זַכְרִיָה, טוֹבִים שֶׁבָּהֶן אִיבַּדְתִּים, נִיחָא לָךְ דְּאֲבַדְינָהוּ לְכוּלְּהוּ? כַּדְאָמַר לֵיהּ הָכִי, נָח. בְּהֲהִיא שָׁעָתָא הֲרָהֵר תְּשׁוּבָה בַּדַּעְתֵּיהּ,
15 אֲמַר: וּמָה אִם עַל נֶפֶשׁ אַחַת - כָּךְ, הָהוּא גַּבְרָא דְּקָטַל כָּל הָנֵי נְשָׁמָתָא - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! עָרַק אָזַל שָׁדַר שָׁטַר פָּרַשְׁתָּא
16 בְּבֵית חִיָּיתֵיהּ וְאָגַיֵּיר. תָּנָא: נַעֲמָן גֵּר תּוֹשָׁב הָיָה; גְּבוֹרְאֲדָן גֵּר צֶדֶק הָיָה; מִמְּבֵי בָּנָיו שֶׁל חֶמְיָן תּוֹרָה בִּבְנֵי בָּרָק; מִמְּבֵי בָּנָיו שֶׁל סִיסְרָא
17 לְמִדוּ תִּינוֹקוֹת בִּירוּשָׁלַיִם; מִמְּבֵי בָּנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב לִמְּדוּ תּוֹרָה בָּרַבִּים. מַאן אִינּוּ? שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. הֵיינוּ דִּכְתִיב: "נָתַתִּי אֶת דָּמָהּ עַל
18 צְחִיחַ סָלַע לְבִלְתִּי הָכָסוֹת". "הָקוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", "הַקּוֹל" - זֶה אַדְרְיָינוּס קֵיסָר, שֶׁהָרַג בְּאַלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מְצָרַיִם שִׁשִּׁים
19 רִבּוֹא עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא בִּכְלֵים בְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם; "קוֹל יַעֲקֹב" - זֶה אֶסְפַּסְיָינוּס קֵיסָר, שֶׁהָרַג בְּבֶרַח בִּיתֵר אַרְבַּע מֵאוֹת רִבּוֹא, וְאָמְרֵי
20 לָהּ אַרְבָּעִים אֲלָפִים רִבּוֹא; "וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" - זוֹ מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, שֶׁהֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהָגְלִיתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ.
21 דָּבָר אַחֵר: "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב" - אֵין לְךָ תְּפִלָּה שֶׁמּוֹעֶלֶת שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב; "וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" - אֵין לְךָ מִלְחָמָה שֶׁנּוֹצַחַת
22 שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו. וְהֵיינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "בְּשׁוֹט לְשׁוֹן תַּחְבֹּא" - בְּחִירְחוּרֵי לְשׁוֹן תַּחְבֹּא. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי
23 דִּכְתִיב: "עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן"? מְלַמֵּד, שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִירֶמְיָה חוּרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן וְחוּרְבַּן
24 בֵּית שֵׁנִי, חוּרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ"; בֵּית שֵׁנִי, דִּכְתִיב: "זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם
25 יְרוּשָׁלַיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְאִיתֵימָא רַבִּי אַמִּי, וְאָמְרֵי לָהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מַעֲשֶׂה
26 בְּאַרְבַּע מֵאוֹת יְלָדִים וִילָדוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ לְקֶלֶּון, הִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָן לָמָּה הֵן מִתְבַּקְּשִׁים, אָמְרוּ: אִם אָנוּ טוֹבְעִין בַּיָּם אָנוּ בָּאִין לְחַיֵּי הָעוֹלָם
27 הַבָּא? דָּרַשׁ לָהֶן הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן: "אָמַר ה' מֵשִׁבְתִּי אֶשִׁיב אֶשִׁיב מִמְּצוּלוֹת יָם", "מֵשִׁבְתִּי אֶשִׁיב" - מִבֵּין שִׁנֵּי אֲרָיוֹת, "אֶשִׁיב מִמְּצוּלוֹת
28 יָם" - אִלּוּ שְׁטוּבְעִין בַּיָּם; עַיִן שֶׁשָּׁמְעוּ יְלָדוֹת כָּךְ, קָפְצוּ כּוּלָּן וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הַיָּם. נָשְׂאוּ יְלָדִים קַל וְחוֹמֶר בְּעַצְמָן וְאָמְרוּ: מַה הַלָּלוּ
29 שֶׁדַּרְכָּן לְכָךְ - כָּךְ, אָנוּ שֶׁאֵין דַּרְכֵּנוּ לְכָךְ - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אַף הֵם קָפְצוּ לְתוֹךְ הַיָּם. וְעַלֵּיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: "כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ
30 כָּל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה". וְרַב יְהוּדָה אָמַר: זוֹ אִשָּׁה וְשִׁבְעָה בָּנֶיהָ; אֲתָיוּהוּ קַמֵּיהּ דְּקֵיסָר, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה
31 זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. וְאָתְיוּהוּ לְאִידָךְ לְקַמֵּיהּ דְּקֵיסָר, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה!
32 אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. אֲתָיוּהוּ לְאִידָךְ, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה!
33 אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "וּבַכֹּל לְאֱלֹהִים יֻחָרָם", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. אֲתָיוּהוּ לְאִידָךְ, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב
34 בְּתוֹרָה: "לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. אֲתָיוּהוּ לְאִידָךְ, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "שְׁמַע
35 יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. אֲתָיוּהוּ לְאִידָךְ, אֲמְרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "וְיָדַעְתָּ
36 הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד", אַפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ. אֲתָיוּהוּ לְאִידָךְ, אֲמְרוּ
37 לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בְּתוֹרָה: "אֶת ה' הָאֱלֹהֶיךָ תִּירָא וגו' וה' הָאֱמֹרִי הַיּוֹם", כְּבָר נִשְׁבַּעְנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין
38 אָנוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ בְּאֵל אַחֵר, וְאַף הוּא נִשְׁבַּע לָנוּ שֶׁאֵין מַעֲבִיר אוֹתָנוּ בְּאוּמָּה אַחֶרֶת. אֲמַר לֵיהּ קֵיסָר: אִישְׁתֵּי לָךְ גּוּשְׁפַנְקָא וּגְחִין
39 וְשַׁקְלֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּיִלְמְדוּ קַבָּל עֲלֵיהּ הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא, אֲמַר לֵיהּ: חֲבָל עָלָךְ קֵיסָר, חֲבָל עָלָךְ קֵיסָר, עַל כְּבוֹד עַצְמְךָ כָּךְ, עַל כְּבוֹד
40 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אַפְקוּהוּ לְמִיקְטַלֵיהּ, אָמְרָה לְהוּ אִימֵיהּ: יְהַבוּהוּ נֵיהֱלֵי וְאֵינְשְׁקֵיהּ פּוּרְתָּא, אָמְרָה לוֹ: בְּנִי,
41 לְכוּ וְאִמְרוּ לְאַבְרָהָם אֲבִיכֶם: אַתָּה עָקַדְתָּ מִזְּבֵּחַ אֶחָד וַאֲנִי עָקַדְתִּי שִׁבְעָה מִזִּבְּחוֹת! אַף הִיא עָלְתָה לַגַּג וְנָפְלָה וּמֵתָה. יָצְתָה בַּת קוֹל
42 וְאָמְרָה: "אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: זוֹ מִילָה שֶׁנִּיתְּנָה בְּשִׁמְינִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אִלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים
43 שֶׁמַּרְאִין הֲלָכוֹת שְׁחִיטָה בְּעַצְמָן; דַּאֲמַר רָבָא: כָּל מֵילֵי לֵיחֲזֵי אִינִישׁ בְּנַפְשֵׁיהּ, בַּר מִשְׁחִיטָה וְדָבָר אַחֵר. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: אִלּוּ
44 תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּמִיתִין עַצְמָן עַל דִּבְרֵי תוֹרָה; בִּדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּימִין אֶלָּא
45 בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל" וגו'. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבָּעִים מָאָה

קצוצי

קְצוּצֵי תְּפִילִּין נִמְצָאוּ בְּרֹאשֵׁי הֲרוּגֵי בֵּיתָר. רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: שָׁלֹשׁ קוּפּוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים אַרְבָּעִים סְאָה. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אַרְבָּעִים קוּפּוֹת שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ סְאִין. וְלָא פְּלִיגִי: הָא דְּרִישָׁא, הָא דְּדָרְשָׁא. אָמַר רַבִּי אַסִי: אַרְבָּעָה קְבִין מוֹחַ נִמְצְאוּ עַל אֶבֶן אַחַת. עוּלָּא אָמַר: תִּשְׁעָה קְבִין. אָמַר רַב בְּרֶנָא, וְאִיתֵימָא שֵׁילָא בַּר מָרִי: מַאי קְרָאָה? "בַּת בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ וגו' אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עוֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע". "בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסוּלָאִים בַּפָּז" - מַאי "מְסוּלָאִים בַּפָּז"? אִילֵימָא דְּהָווּ מְחַפֵּי בְּפָזְיָא - וְהָאָמְרִי דְּבֵי רַבִּי שַׁילָא: תַּרְתֵּי מַתְקְלֵי אִיסְתִּירֵי פָּזְיָא נְחוּתֵי בְּעַלְמָא, חָדָא בְּרוֹמֵי וַחֲדָא בְּכוּלֵּי עָלְמָא! אֶלָּא שָׁהָיוּ מְגַנְּין אֶת הַפָּז בְּיוֹפְיָין. מֵעֵיקָּרָא, חֲשִׁיבֵי דְּרוֹמָאֵי הָווּ נָקְטֵי בְּלִיטָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא וּמְשַׁמְּשֵׁי עַרְסֵיהוּ, מִכָּאן וְאֵילָךְ מַיְיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרֵי בְּכַרְעֵי דְּפוּדְיֵיהוּ וּמְשַׁמְּשֵׁי. אָמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: הָא הֵיכָא כְּתִיבָא? אָמַר לֵיהּ: "גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת". אָמַר: בְּמַה מְרַחֲצִינָא מִדִּכְתִיבָא פְּלָן? אָמַר לֵיהּ: אִינְהוּ פּוּסְתָּא וּפַלְגָא, אָמַר לֵיהּ: אִי מַטְאִי לְגַבֵּיהּ לָא אִיצְטְרִיכְנָא לָךְ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מְשׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַאי דִּכְתִיב: "עֵינַי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי"? אַרְבַּע מֵאוֹת בָּתֵּי בַּנְסִיּוֹת הָיוּ בְּכַרְךְ בֵּיתָר, וּבְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָּהּ אַרְבַּע מֵאוֹת מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הָיוּ לְפָנָיו אַרְבַּע מֵאוֹת תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, וּכְשֶׁהָיָה אוֹיֵב נִכְנָס לְשָׁם הָיוּ דּוֹקְרִין אוֹתָן בְּחַטְּרֵיהֶן, וּכְשֶׁגָּבַר אוֹיֵב וּלְבָדוּם, בָּרְכוּם בְּסִפְרֵיהֶם וְהִצִּיתוּם בָּאֵשׁ. תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁבְּרוֹמִי, אָמְרוּ לוֹ: תִּינוֹק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב רוֹאֵי וְקוֹוִיצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. הָלַךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּית הָאֲסוּרִים, אָמַר: "מִי נָתַן לְמִשְׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים"? עָנָה אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר: "הֲלֹא ה' זוֹ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בְדַרְכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ". אָמַר: מוּבְטָחַנִי בּוֹ שֶׁמּוֹרֶה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל, הֶעֱבִירוּהוּ! שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאַפְדֵּנוּ בְּכָל מָמוֹן שֶׁפּוֹסְקִין עָלָיו. אָמְרוּ: לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפָּדָאוּ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְלֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִין עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְכַמָּה? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּבֶנְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע שֶׁנִּשְׁבוּ לִשְׁנֵי אֲדוֹנִים. לְיָמִים נִזְדַּוְּגוּ שְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי עֶבֶד שֶׁאֵין בְּיוֹפְיוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, וְזֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי שִׁפְחָה שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּיוֹפְיָהּ. אָמְרוּ: בּוֹא וְנַשִּׂיאֵם זֶה לָזֶה וְנַחֲלֹק בְּוַולְדוֹת. הִכְנִיסוּם לַחֲדָר, זֶה יָשַׁב בְּקֶרֶן זָוִית זֶה וְזֶה יָשְׁבָה בְּקֶרֶן זָוִית זֶה, זֶה אוֹמֵר: אֲנִי כֹּהֵן בֶּן כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים אֶשָּׂא שִׁפְחָה? וְזֹאת אוֹמֶרֶת: אֲנִי כֹּהֶנֶת בַּת כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים אֶנָּשֵׂא לְעֶבֶד? וְכִבוּ כָל הַלַּיְלָה. בֵּינְתַיִם שָׁעֲלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְנָפְלוּ זֶה עַל זֶה וְנָעוּ בִּבְכִיָּה עַד שֶׁיְּצִיאָה נִשְׁמָתָן. וַעֲלֵיהֶן קוֹנֵן יִרְמְיָה: "עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה עֵינִי עֵינִי יוֹרְדָה מַיִם". אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת וְצָפְנַת בַּת פַּנְעֵאל שְׁמָהּ, צָפְנַת - שֶׁהָכַל צוֹפִין בְּיוֹפְיָהּ, בַּת פַּנְעֵאל - בִּתּוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁשִּׁמֵּשׁ לִפְנֵי וְלִפְנִים, שֶׁנִּתְעַלֵּל בָּהּ שַׁבַּאי כָּל הַלַּיְלָה. לְמָחָר הִלְבִּישָׁהּ שִׁבְעָה חֲלוּקִים וְהוֹצִיאָהּ לְמוֹכָרָהּ. בָּא אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְכוֹעָר בְּיוֹתֵר, אָמַר לוֹ: הַרְאֵנִי אֶת יוֹפְיֵךְ, אָמַר לוֹ: רֵיקָא! אִם אַתָּה רוֹצֶה לִקַּח - קַח, שֶׁאֵין בְּיוֹפְיָהּ בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. אָמַר לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן. הִפְשִׁיטָהּ שִׁשָּׁה חֲלוּקִים, וְשִׁבְיָעִי קָרַעְתָּה וְנִתְפַּשְּׁלָה בְּאַפָּר, אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם עֵינַי לֹא חָסְתָה, עַל קְדוּשַׁת שְׁמְךָ הַגָּבוֹר לָמָּה לֹא תַחוּס? וְעָלֶיהָ קוֹנֵן יִרְמְיָה: "בַּת עַמִּי חִגְרֵי שַׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָּאֵפֶר אֲבֵל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפַּד תְּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשּׁוֹדֵד עָלֵינוּ", "עָלֵיךְ" לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "עָלֵינוּ", כְּבִיכוֹל, עָלַי וְעָלֶיךָ בָּא שׁוֹדֵד. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב: "וְעָשְׂקוּ גֶּבֶר וּבִיתוֹ וְאִישׁ וַחֲלָתוֹ"? מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאִשָּׁה רַבּוֹ, וְשׁוּלְיָא דְּנַגְרֵי הָוָה. פַּעַם אַחַת הוֹצִיאָהּ (רַבּוֹ) לְלוֹת, אָמַר לוֹ: שַׁגֵּר אִשְׁתְּךָ אֵצְלִי וְאַלְוֶנָּה, שִׁגֵּר אִשְׁתּוֹ אֵצְלוֹ, שֶׁהָה עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים. קָדַם וּבָא אֵצְלוֹ, אָמַר לוֹ: אִשְׁתִּי שֶׁשִּׁגַּרְתִּי לְךָ הֵיכָן הִיא? אָמַר לוֹ: אֲנִי פָּטַרְתִּיהָ לְאַלְתַּר, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַתִּינוֹקוֹת נִתְעַלְּלוּ בָּהּ בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ: מָה אֶעֱשֶׂה? אָמַר לוֹ: אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לַעֲצָתִי גָּרַשְׁתָּהּ. אָמַר לוֹ: כְּתוּבָתָהּ מְרוּבָּה, אָמַר לוֹ: אֲנִי אֶלְווֶךָ וְתֵן לָהּ כְּתוּבָתָהּ. עָמַד זֶה וְגֵרְשָׁהּ, הָלַךְ הוּא וְנִשְׂאָהּ. בֵּינְתַיִם שֶׁהָגִיעַ זְמַנּוֹ וְלֹא הָיָה לוֹ לְפוֹרְעָן, אָמַר לוֹ: בֹּא וַעֲשֵׂה עִמִּי בְּחֹבְךָ. וְהָיוּ הֵם יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים וְשׁוֹתִין וְהוּא הָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁקֶּה עֲלֵיהֶן, וְהָיוּ דְּמָעוֹת נוֹשְׁרוֹת מֵעֵינָיו וְנוֹפְלוֹת בְּכוֹסֵיהֶן, וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין. וְאָמְרֵי לְהּ: עַל שְׁתֵּי פְּתִילוֹת בְּנֵר אֶחָד. "לָקַח מִן הַסִּיקְרִיקוֹן" וכו'. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר לוֹ "לֵךְ חֲנֹק וּקְנֵי", אֲבָל בְּשָׁטַר - קָנֶה; וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַף בְּשָׁטַר נָמֵי לֹא קָנֶה, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב לוֹ אַחֲרָיוּת.

תניא

כל ממון שפוסקין עליו – כי איכא סכנת נפשות פדיון שבויין יותר על כדי דמיהן, כדאמרינן בפרק "השולח" (גיטין מד,א) גבי מוכר עצמו ואת ובניו לגוים, כל שכן הכא דאיכא קטלא. אי נמי – משום דמופלג בחכמה היה. **אבל** בשטר קנה – אפשר נמי קאי, כדמוכח בסמוך. והא דאמר בפרק "מי שהיה נשוי" (כתובות צה,א): כתב לראשון ולא חתמה לו, ולשני וחתמה לו – אינידה כתובתה. משמע דבחד לוקח יכולה לומר "נחת רוח עשיתי לבעלי"! התם כשחתמה על שטר של בעלה, הכא כשנתן לה שטר בפני עצמו. ועוד: דחתמה דהתם – שנתרצית במכירת הבעל, או שמחלה לו השעבוד, אבל הכא – כשכתבה שטר מכירה שהיא מוכרת לו. ולמאי דמפרש דרב רבינו אליעזר משבו"א דרב ושמואל פליגי הכא באחריות טעות סופר הוא, דשמואל לטעמיה דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (יד,א) דאחריות לאו טעות סופר הוא ואפילו מקח וממכר, ורב סבר אחריות טעות סופר הוא, ובסתם שטר – כשכתבה לו אחריות דמי, והיא דכתובות – כשפרשה דלא קבלה אחריות מידי.

בגן

הכי אריא.

בגון זה טוענין ליורש וללוקח – פירש בקונטרס: אפילו למאן דאמר בבבא בתרא דאין טוענין – הכא מודה. ולא מצינו שם פלוגתא, אלא אמרינן בפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כג,א): טוענין ליורש – תנינא, טוענין ללוקח – תנינא. ר"בגון זה" דאמר – הכי פירושו: אפילו בגון זה, דסלקא דעתך דדהדין עם הבעלים, דמה שלא מיחו – מפני יראת הסיקריקון.

אנן יתבינן אנן אבלינן – הוא דאמרינן בפרק "חזקת הבתים" (בבא בתרא נ"ב) גבי דורא דרשוותא דבני באגי דמסמרי הוו, ומלכא אמר: מאן דיהדר בשטקא – ליכול אראע, והפסידו הקרקע לגמרי. התם היו נשמטים מלפרוע. אבל כאן שהבעלים הלכו, ולא להשמט – דין הוא דכל הנהו שני מאן דיהדר בשטקא אבידל, וכי הדרי – אהדרי אראע למרא.

למכתב ליה טירפא אבני באגא – לא אבני באגי דקביל מינהו, דמה לזה לפרוע מה שהקדים זה? אלא אמרוותא קמאי.

רבינ בקרקע או רבינ במעות – פירוש: רבינ במעות שנתן יתן לו, ואותו רבינ – בקרקע או במעות יתן לו, דדהיינו חמישית בקרקע, דרמפרש דנכי חומשא זבין. תימה, דמאי פריך מברייתא דקתני: רבינ בקרקע או רבינ במעות, לשמואל דאמר: רבינ בקרקע שהוא שליש במעות, דנכי ריבעא זבין? הא איכא לפרושי נמי אפיפא: דרבינ המקרע יתן לו או בקרקע או במעות – דהיינו שליש מעות. ואית ספרים דגרסי בדרב ובברייתא: רבינ בקרקע שהוא רבינ במעות, וכן רבינו חננאל. ומפרש: רבינ – בקרקע שנתן דמים עליה, דהיינו חומש. דעל ארבע חומשים נתן דמים, דנכי חומשא זבין.

דכולהו

הכי גרסינן: **תניא בוותיה דשמואל. מאי אחריות** — דקתני: **שכר** — ולא אחריות נכסים, שני חזקה. אפילו לוקח ראשון נמי, בתר דאבלה אלא עד שתכתוב לו שטר, והוה לו לאחריות שאינה יכולה לחזור עליו עוד. **אי דקא מעין** — ליה האי לוקח שני. **מיגר זבנה** — לוקח ראשון, שנתן לך רבינ בתקנת בית דין, והדר אבלה שני חזקה. ותו לא מצי אמר ליה האי: אחזי שטרא דטפי מתלתא שנין לא אלא עד שתכתוב לו שטר, והוה לו לאחריות שאינה יכולה לחזור עליו עוד. **אי דקא מעין** — ליה האי לוקח שני. **מיגר זבנה** — לוקח ראשון, שנתן לך רבינ בתקנת בית דין, והדר אבלה שני חזקה. ותו לא מצי אמר ליה האי: אחזי שטרא דטפי מתלתא שנין לא מודהר איניש בשטריה. מאי איריא חזר ומכרה לאחר? אפילו לוקח ראשון נמי, בתר דאבלה שני חזקה, או מכרה לאחר ואבלה שלש שנים, ובאו בעלים להוציא ממנו, ואינו יודע לטענן ולומר לה: "הראשון קנאה ממך" — בית דין טוענין בשביל היורש ובשביל הלוקח. ואפילו למאן דאמר בבא בתרא: אין טוענין ליורש, ואין טוענין ללוקח טענה זו "הראשון לקחה ממך" — הכא מודי דטוענין ליה, דסתם מאן דזבין מסיקריקון מידע ידע, ולא שדי זוזי בבדי ללוקח, אם לא על פי בעלים. **ואידך אי מעין אין** — אבל לוקח ראשון, אי טעין — אין, אי לא טעין — אנן לא טענינן ליה. דהא ידע אי זבנה אי לא, ואי איתא דזבנה — הוה טעין. **הבא מחמת חוב** — גוי הבא מחמת חוב על ישראל. **או מחמת אנפרות** — גזל בעלמא, ואינו מסור בידו להרוג, ואנס הגוי קרקע בחובו או באנפרות. **אין בו משום סיקריקון** — אם שהה בידו שנים עשר חדש, לתת רבינ לבעלים בתקון חכמים, ויחזיק בקרקעו. אלא מחזיר לו הקרקע בחנם. דגבי סיקריקון הוא דחזרו ונמנו, דכיון דגמר ואקני אגב אנוס מיתה. ואפילו בתר דגזור "כל דקטיל לקטלוה" — מסתפי ליה מקמא דקמיה דאקטול, וסופו והויה שהניחה בידו שנים עשר חדש ולא צעק עליו, והלכך נותן לבעלים רבינ — דקים להו לרבנן דגוי אוזיל גבי לוקח רבינ, לפי שבחנם באה לו. אבל האי לא גמר ואקני מידי, ואף על גב דשהתה שנים עשר חדש — לא באת לו שעה לכופו, והלכך אין מכירתו מכירה כלל. **צריכה שתשהה** — בידו הגוי שנים עשר חדש. דאי לא — הדרא למרה ויחזיר דמי, כדתקנו מתניתין: שאם יש בידם ליקח — הם קודמין לכל אדם. **ואפילו אין בו משום סיקריקון** — ושנים עשר חדש לא הוזכרו אלא בו, דאילו אנפרות — הדרא בלא דמי, ולעולם. **הכי קאמר אנפרות אין בו משום סיקריקון** — דאילו משיקריקון מוקמינן לה ביד לוקח, ונותן רבינ. אבל אנפרות — בלא דמי הדרא. ולעולם. **וסיקריקון עצמה** — דאמרינן דקיימא ליה ביד לוקח — והוא ששהתה שנים עשר חדש ביד סיקריקון. **אין אנפרות בבבל** — משמע: אין גוי אונס קרקע מישראל בבבל לאנפרות, ואם בא ישראל וערער על חבירו, ואומר: קרקע זו שלקחת מן הגוי שלי היתה, וגזלה ממני — אינו נאמן. **אין דין אנפרות בבבל** — לאפסודיה ללוקח. **רעיליאי** — כך שמו. **מבקא** — מס קרקע. **מבני באגא** — בני הבקעה. כך היה מנהגם: פוסקים מס על כל הבקעה לתת כך וכך לשנה למלך, והם מחלקין השדות ביניהם, ונותן כל אחד מס לפי חלקו המגיעו, ונותנין לאחד, והוא נותנו לגבאי המלך. ואם הלך אחד מבני השדות לדרכו — גבאי המלך תובע מבני הבקעה כל המס שלם. והבעלים של קרקע זו הלכו לדרכן, ובני באגא שהיה כל המס מוטל עליהם נתנוה לגידול, לפרוע המס בשביל הבעלים ולאוכלה. **קדים ויהיב** — למלך נסקא דחלת שנין. **טירפא** — שטר מבית דין לטרוף מקרקעות שלהם מה שנתן. שאילו לא באו הבעלים לטרוף ממנו — לא היה מפסיד כלום. ומעמדה, שיאכלוה אחרים — יטול המלך מנתו מהם, ולא יעלו אלה בחשבון, ונמצא זה מפסיד מה שנתן. **אם כן עשית** — הדבר, כדין סיקריקון, דאמרינן במשנה אחרונה שאינו מפסיד כלום, דקתני: קנה, ונותן לבעלים מאי דאוזיל גוי בגיה, או אם יש בידם ליקח — יחזירו לו מעותיו. והאי נמי לא יפסיד מה שנתן למלך וגבי בולה. והכא לאו סיקריקון הוא המלך, אין לו עליהם כי אם המס, ומפני אותו החוב נמכרה לזה, ולא היה לו להקדיש וליתן של שלש שנים. **אמר רב רבינ בקרקע או רבינ במעות** — או יתן לבעלים רבינ מעות שנתן לגוי, או יתן לו קרקע שוה רבינ המעות. אם לקחה במנה — נותן לו רבינ מנה, או מן הקרקע עצמו שוה רבינ מנה, דדהיינו חמישית שבקרקע, אם הבעלים חפצים בקרקע. דקסבר רב: נכי חומשא זבן מן הגוי, שוה חמש בארבעה. הלכך יהיב ליה רבינ מנה, או חמישית הקרקע — דדהיינו רבינ מנה, שהקרקע דנקנית מסיקריקון בכמנה שוה חמשת רבינים. ושמואל אמר: רבינ הקרקע עצמו נותן לו, או שליש מנה. דסבר שמואל: נכי ריבעא זבן, שוה ארבע לקח בשלש, הלכך שדה זו שלקח בכמנה שוה ארבע שלישי מנה. זו **משנה ראשונה** — ריישא דמתניתין, דקתני: מקחו בטל. **או רבינ במעות** — וקשיא לשמואל. **כי תניא** — רבינ במעות — לאחר שבאו שליש המעות ליד הבעלים כשמואל, קרי לזה רבינ, דהא שלשה שלישי נתן לגוי ולזה שליש — הרי ארבעה. והכי קאמר: נותן לבעלים רבינית הקרקע, או מעות שיעור שיהו רבינ, כשתצטרף של גוי ושל בעלים יהו של בעלים רבינ בכולן.

אנא חואי במניינא דרבי — באותו מנין שתקנו שכל הקודם ליקח זכה. **ומינאי דידי מנו ברישא** — ממני שאלו תחלה בשורה, כשדיינו יושבין, מה דעתי נוטה. והוא היה בינוני, לא מן הגדולים ולא מן הקטנים. ואני שמעתי שקטן שבהם היה. פתחילין מן הגדול — בשעומדין למנין, לראות אם רוב מטמאין או רוב מטהרין. **מן הצד** — מן הקטנים, ולא מן הגדול, שלא ילמוד חובה והשאר בנבעין מפניו שלא לחלוק עליו משום "לא תענה על ריב" (שמות כג), ובדיני נפשות מוקמינן להאי קרא בפרק קמא דסנהדרין (ב,א); לא כהטייתך לטובה כו', ולא ילמדו זכות. **דכולהו מניינייהו מן חצד מתחילין** — משום "לא תענה על ריב" בכתיב חסר בלא יו"ד, ודרשינן: "לא תענה על רב" — לא תחלוק על מופלא שבבית דין. ולא מוקמי ליה לרישא דקרא בדיני נפשות, ואף על גב דסיפיה דקרא לא מיתוקם אלא בדיני נפשות. **וולם. במקום אחד** — שתהא תורתן וגדולתן של ישראל במקום אחד, שאין בישראל גדול בתורה ובעושר כמותו. **והא הוה אלעזר** — יחיד, לאחר שנפטר יהושע. **והא הוה פנחס** — לאחר אלעזר, תורה וגדולה, שהיה כהן גדול אחר אביו. **הוו זקנים** — שקבלו מיהושע, והאריכו ימים אחריו, כדכתיב (יהושע כד:) "אשר האריכו ימים אחרי יהושע". **שאול** — גדול בתורה היה, אלא שלא לימד לאחרים, כדאמרינן בעירובין (נג,א): שאול לא גלי מסכתא, לחכי כתיב ביה "בכל אשר יפנה ירשיע". **והא נח נפשיה** — דשמואל קודם שאול. **כולהו שני** — משעמד בגדולה תורא תורה וגדולה במקום אחד. וזה בתחילת גדולתו לא יחיד היה בתורה. **עירא היאירי** — גדול בתורה היה, כדאמרינן במועד קטן (טז,ב) דהוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות. חזקיה — מלך יהודה, גדול בתורה היה, בדאמרינן ב"חלק" (סנהדרין צד,ב). **שבנא** — גדול בתורה היה, כדאמרינן בסנהדרין (כו,א): שבנא הוה דריש בתליסר ריבוותא וחזקיה בחד סרי ריבוותא. **והא אישקילי** — סנחריב הרגו, כדאמרינן ב"זה בורר" (שם). **משנה** **ורימו** — מה שהוא רומז קיים, ומה שרומזין לו והוא מתרצה — קיים. **רמיתה** — בידיו ובראשו. **קפיצה** — עקימת שפתים, שנאמר: "קפצה פיה" (איוב ה) ואינו סימן ניכר כרמיזה. **במטלטלין** — אם מכר מטלטלין. **גמרא** **אבל בגיטין** — דקיימא לן: חרש שנשא משנתחרש, אם רצה להוציא — יוציא, כשם שכנס ברמיזה — כך מוציא ברמיזה (יבמות קיב,ב). **פשיטא במטלטלין תנן** — במילתיה דבן בתירא. **מהו דתימא אף במטלטלין** — קאמר, וכל שכן בגיטין, דלא תימא: גיטין הוא דקילי, משום דבקפיצה כנס בקפיצה יוציא, אבל מטלטלין שנפלו בירושה — לא, משום הכי הוצרכו לומר מטלטלין. **קא משמע לן** — רב נחמן: מטלטלין דוקא נקט בן בתירא. ולא בגיטין ובקרקעות, לא ברמיזה ולא בקפיצה, דהכא הוא משום כדי חייו ותקון רבנן, כדלקמן. **משום כדי חייו** — דאי לאו זכיניה וביעא — לא מזבני ליה מזוני, ולא זבני מיניה. **ויאמר לאשר על המלחמה** — ביהוא כתיב. ומשום רבי אבא בר יעקב משום רבי יוחנן נקט לה. **דבר הנמלל ונמתה** — בגדי פשתן הן, שחוטן נמתח על ידי מלילה, שמולל באצבעותיו כשהוא טווה. **בוניים בן גוניים** — ישראל עשיר הוה. **סיבי וחומס סלסלה ומלמלא** — ארבע מינין של בגדי פשתן דק וטוב. **כי אמנוניא ופלגי אמנוניא** — טלית גדולה למידתו, וכשהוא מקפלה — לא היתה יותר מאגוז וחצי. **פיסתקא** — גלנ"ט שאוכלים חזירים. **ומעותן** — של פעוטות. **עד כמה** — הודרא. **עד שתות קנה הגדול** — עד שתות קנה הקונה, ומחזיר אונאה. יותר משתות — בטל מקח. **מתנתו מאי** — במטלטלין? משום כדי חייו הוא, זבניי — אין, מתנה — לא. או דלמא מתנתו נמי מתנה, דעבדו ליה נייח נפשיה. **אפבוה** — בני הישיבה טעו, והפכו דברים דמר לדמר. **ושדרו לקמיה דיהב מרדכי** — כמאן סבירא ליה. **זילו אמרו ליה לבר מר** — לבנו של רבי. דרב מרדכי תלמידו של רב אשי היה, בכמה מקומות ובמסכת סוטה (מג,ב) אמרינן גבי ליה: תלמיד לרב אין לו שיעור, רב מרדכי אלויה לרב אשי כו'. **כי קאי מר** — רב אשי. **אדרוא** — סולם של עליית בית המדרש. **משנה** **כהן קורא ראשון כו'** — כי היכי דלא ליתו לאינצויי תקנו להו רבנן האי סידרא, דכיון דתקנתא דרבנן היא — תו לא מצינן לשנויי ולמימר: אנא קרינא ברישא. **מעיירן בבית ישן** — בני חצר שרגילין ליתן עירוב החצר בבית אחד — אין משנין את מקומן ליתנו בבית אחר, מפני דרכי שלום.

ובגמרא מפרש לה.

בור

דבר. ואין נראה, דלא מיתסבר דפליג אמתניתין דסנהדרין (לב,א) דאיתיה, אלא משום ענוה, שלא להראות עצמו גדול, היה עושה. **והא** הוה הונא בר נתן – תורה וגדולה היתה לו, כדאמרינן במועד קטן (כח,א) דקא דחקא רגלי דהונא בר נתן, ואמר בפרק שני דובחים (יט,א) דאיקיים ביה "והיו מלכים אומנין".

אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת – ומדלא קאמר נמי "אחת מתנת מטלטלין ואחת קרקעות" – נראה דוקא במטלטלין, דאיירי בהו, קאמר. והא דאמרינן ב"מי שמת" (בבא בתרא קנה,ב) גבי פחות מבן עשרים דאין מוכר בנכסי אביו, ומתנתו מתנה במקרקעי – התם בגדול שהוא בן שלש עשרה שנים ויום אחד, אלא דלא היה בן עשרים.

ולישטול

וליטול מנה יפה ראשון – כגון במעשר עני, או בצדקה אם הוא עני, או בחברים המסובין בסעודה. אבל במידי דשותפות – לא, דאמרינן בפרק "מקום שנהגו" (פסחים נ,ב) דהנותן עינו בחלק יפה – אינו רואה סימן ברכה לעולם.

אבל בשני ובחמישי לא – אומר רבינו תנאל: הני מילי לדידהו, דבזוג הוו טרידי במלאכתן ולא שכיחי, אבל לדידן – שכיחי בשני ובחמישי כמו ביום טוב.

דאפילו רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי כו' – משמע דאי לאו הכי – אסור, אפילו הוא גדול מכל בני עירו. והא דאמר בסוף מגילה (כח,א) אמר רבי פרידא: מימי לא ברכתי לפני כהן. ופריך התלמוד מחכם הקורא אחר כהן עם הארץ ומיתה? ומוכיח לה בשוין. ועל כרחך לאו שוין ממש – דאם כן מאי רבותיה? אלא אתא לאפוקי כהן עם הארץ. וצריך למימר נמי דכולהו הוו כפופין לרבי פרידא, דאי לאו הכי – מאי רבותיה? אי נמי, הא דבעי הכא כייפי – היינו בשבתות וימים טובים, ורבי פרידא אפילו בשני ובחמישי לא קרא.

נתפרדה התחילה – דרב רבינו יצחק ברבי יהודה מפרש דקורא לוי במקום הראוי לו. והא דאמר בכתובות (כה,ב): מוחזקני בזה שהוא כהן שקרא ראחריו לוי – צריך לומר דקים ליה דלא קרא במקום הראוי, דגדול היה משלפניו או קטן משל אחריו.

כי קאמרינן באותו כהן – למאי דתקון ב"הקורא את המגילה" (כא,ב) שכל אחד מברך לפניה ולאחריה – ניחא, ואפילו לפי מאי דתנן (שם): הפותח מברך לפניה, וחותם מברך לאחריה – צריך לומר באותו כהן שקורא, פעמים שהולך וישוב ביעתים. דאי בענין אחר – במאי הוי מינברא שתי קריאות? כי האידנא דתניא בתוספתא דמגילה: אם לא היה שם אלא אחד דיכול לקרות – קורא וישוב, ועומד וקורא. וזה היה נמי קודם התקנה, דלאחר התקנה שכל אחד מברך לפניה ולאחריה – לא צריך. ומשום רבינו יהודה כתבו דאם אין בבית הכנסת רק כהנים – אחד קורא במקום שבעה, ועל כל פרשה יברך לפניה ולאחריה. אם

בור הקרוב לאמה — אמת המים המביאה מים מן הנהר לשדות, ורגילין לעשות בורות, שאם תיבש האמה ימלאו מן הבור וישקו השדות. ומרגילין מי האמה לבור עד שיתמלא. ותקנו חכמים שיתמלאו בורות שבשדות העליונות, שהן קרובין למרצע האמה, ואחר כך ימלאו התחתונים, וכשהוא ממלאו — סוכר את האמה עד שיתמלא. **מפני דרכי שלום** — שלא תהא מחלוקת ביניהם: אני אסברר ראשון, דהא תקנתא דרבנן הכי, ואף על פי שאינו דין. **מצויות חיה בו'** — מדאוריית'א כל כמה דלא מטא לידיה — לאו גזל הוא. ובגמרא מפרש ליה במצודות שאין להן תוך דליקני ליה כליו. **גזל גמור** — בגמרא מפרש: גזל גמור דרבי יוסי דתניא: הגוזל את חבירו בכולהו — דקסבר עשו מפני דרכי שלום את שאינו חוכה לקנות קנין גמור — כזוכה. **המנקף** — חותך, כמו "ונקף סבכי היער" (ישעיה י) וכמו "ונשאר בו עוללות בנקוף זית" (שם יז).

גמרא **ויתנה** — שיקראו בה כהנים הדר בני לוי. **וקדשתו** — "כי את" וגו'. **לפתוח ראשון** — בכל דבר כבוד, בין בתורה בין בשיבשה — הוא ידבר בראש. **לברך ראשון** — בסעודה. **וליטול מנה יפה ראשון** — אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר, לאחר שיחלקו בשוה, אומר לו: ברור וטול איזה שתרצה. **אמר ליה ראורייתא היא** — ותורה אמרה כן, מפני דרכי שלום. **אלא אמר אביי** — דרכי שלום דקתני מתניתין. **לכדמי** — אתא רבה בר נחמני שהיה רבו, אין מפתיעין — אין צריכין להזהיר. **המוציע** — כגון בעל הבית שהוא מברך המוציא, ואפילו הוא קטן. **הוא פושט ידו** — בקערה תחלה ללפת בו את פרוסת המוציא. **לא שנו** — דתוזלק כבוד לרבו. **אלא בסעודה** — כדאמרן. **אבל** — לענין לקרות בתורה בבית הכנסת — אין כהן חולק כבוד ללוי, ולוי לישראל, דלא ליתו שארא לאנצויי, ולמימר: אנא נמי קרינא ברישא. והיינו דקתני מתניתין: כהן קורא ראשון בר' במה שכתוב בתורה, ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום. **רב הונא** — ישראל הוה. **נקטינן** — מסורת מאבותינו. **נתפרדה חבילה** — נפסק הקשר, ואיבד הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפרדת, ואינו קורא בלל. כך אמר מורי הזקן, ומורי רבי יצחק בן יהודה, וכן סידר רב עמרם. אבל מתלמידי מורי רבי יצחק הלוי שמעתי משמו: שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל, ומי שיריצה יקדים. **קורא כהן** — במקום לוי. **מפני פגמו של ראשון** — שלא יאמרו: הראשון אינו כהן. ולקמיה פריך: והא קא חזו דסליק מפגינא. **משום פגם שניהם** — לא ידעי אינשי פגנוא בהי מיניידהו, ואיאמרו: ראשון אינו לוי, לפיכך חזר וקרא לוי. אי נמי: שני אינו לוי אלא ישראל. ולקמיה פריך: גבי כהן נמי, אמאי ליכא נמי פגם שניהם, דאתו למימר: שני לאו כהן הוא אלא לוי? **באותו כהן** — עצמו יחזור ויקרא במקום לוי. **דמוחזק לן** ופרכינן: **הכותית על כרחך נבי לוי דמוחזק לן באבוה דהאי שני דלוי הוא** — ומאי פגנוא איכא? **באבוה דהאי שני דכהן הוא** — ולא מצי למימר: לוי הוא, הלכך לראשון הוא דאיכא פגנוא. **ופרכינן: הכותית על כרחך נבי לוי דמוחזק לן**

בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם; מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶן מְשׁוּם גֵּזֶל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְצוּדוֹת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן יֵשׁ בָּהֶן מְשׁוּם גֵּזֶל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גֵּזֶל גָּמוּר; עֲנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת - מַה שֶּׁתַּחְתָּיו גֵּזֶל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גֵּזֶל גָּמוּר; אֵין מְמַחִין בְּיַד עֲנֵי גּוֹים בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. **גמ'** מְנָא הָנֵי מִילֵי? אָמַר רַב מַתָּנָה, דְּאָמַר קְרָא "וַיַּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי", אַטּוּ אָנָא לָא יָדַעְנָא דִּכְהֲנִים בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא כֹּהֵן בְּרִישָׁא וְהָדַר לֵוִי. רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אָמַר, מֵהָכָא: "וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי", אַטּוּ אָנָן לָא יָדְעִינַן דִּכְהֲנִים בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא כֹּהֵן בְּרִישָׁא וְהָדַר לֵוִי. רַב אַשִׁי אָמַר, מֵהָכָא: "בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים". רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר, מֵהָכָא: "וְקִדַּשְׁתּוֹ" - לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְקִדַּשְׁתּוֹ" - לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה, לִפְתּוֹחַ רִאשׁוֹן, וְלִבָּרֵךְ רִאשׁוֹן, וְלִיטוֹל מָנָה יָפָה רִאשׁוֹן. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם? דְּאוֹרַיְיתָא הִיא! אָמַר לֵיהּ: דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נָמֵי מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם הִיא, דִּכְתִיב: "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם"! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: לְכַדְמָר; דְּתָנְיָא: שָׁנִים - מְמַתִּינִין זֶה לָזֶה בְּקְעָרָה, שְׁלֹשָׁה - אֵין מְמַתִּינִין; הַבּוֹצֵעַ הוּא פּוֹשֵׁט יָדוֹ תְּחִלָּה, וְאִם בָּא לַחֲלוֹק כָּבוֹד לְרַבּוֹ אוֹ לְמִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ - הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ; וְאָמַר מָר עֲלָהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּסְעוּדָה, אֲבָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לָא, דְּאָתוּ לְאִינְצוּיֵי. אָמַר רַב מַתָּנָה: הָא דְּאָמְרַתְּ: בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לָא, לָא אָמְרַתְּ אֶלָּא בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים דְּשִׁכִיחֵי רַבִּים, אֲבָל בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי לָא. - אִינִי? וְהָא רַב הוּנָא קָרֵי בְּכַהֲנֵי בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב! - שָׁאנֵי רַב הוּנָא, דַּאֲפִילּוּ רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי בְּהֲנֵי חֲשִׁיבֵי דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵיכַף הֲווּ כַּייפֵי לֵיהּ. אָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: אֵין שָׁם כֹּהֵן - נִתְפָּרְדָה חֲבִילָה, וְאָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: אֵין שָׁם לֵוִי - קוֹרֵא כֹּהֵן. - אִינִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֹּהֵן אַחַר כֹּהֵן לֹא יִקְרָא מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, לֵוִי אַחַר לֵוִי לֹא יִקְרָא מִשּׁוּם פְּגַם שְׁנֵיהֶם! - כִּי קָאָמְרִינַן - בְּאוֹתוֹ כֹּהֵן. - מַאי שָׁנֵא לֵוִי אַחַר לֵוִי - דְּאֵיכָּא פְּגַם שְׁנֵיהֶם, דְּאָמְרִי: חַד מִינַּייהוּ לָאו לֵוִי הוּא. כֹּהֵן אַחַר כֹּהֵן נָמֵי אָמְרִי: חַד מִינַּייהוּ לָאו כֹּהֵן הוּא! - בְּגוֹן דְּמוּחְזָק לָן בַּאֲבוּהּ דְּהַאי שֵׁנִי דִּכְהֵן הוּא. - הָכָא נָמֵי דְּמוּחְזָק לָן בַּאֲבוּהּ דְּהַאי שֵׁנִי דְּלֵוִי הוּא! אֶלָּא, אָמְרִי: מְמֻרֶּמֶת אוֹ נְתִינָה נָסִיב וּפְסֵלָה לְזַרְעָיֵיהּ. הָכָא נָמֵי אָמְרִי: גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה נָסִיב וְאַחֲלְיָה לְזַרְעָיֵיהּ! - סוֹף סוֹף לֵוִי מִי קָא חָזֵי? וְלִמְאן? אִי לְיִשְׂרְאֵל, הָא קָא חָזֵי לֵיהּ! אֶלָּא לְיִשְׂרְאֵל, שֶׁלֹּחוּ לֵיהּ בְּנֵי גְּלִילָא לְרַבִּי חֲלָבּוֹ: אַחֲרֵיהֶן מִי

אלא על כרחך היינו פגנוא, דאמרי: אבוה ממזרת נסיב או נתינה (או) מן הגבעונים שגזר דוד עליהם, ואחליה מקדושת לוייה והוי ישראל פסול, ובמקום ישראל קורא. הכא נמי כהן שני, אתו למימר כו'. **ואחליה** — מקדושת כהונה, והרי הוא כישראל. ומשני: תואיל ובלוי קרא ליכא פגנוא, דאי סלקא דעתך חלל הוא סוף סוף לוי מי הוי, שיקרא במקום לוי? הלכך על כרחך, כיון דאבוה כהן — אין זה חלל, ואין כאן פגם אלא לראשון. **ולמאן** — מי פגנוא. **אילימא הוישבין** — עד שיגלל ספר תורה. **הא קא חזו ליה** — להאי כהן ראשון דסליק למנין שבעה. **ליזעאן** — שלא ימתינו ויצאו. **אחריהן** — דכהן ולוי.

מי קוראין — בלומר: תיקנו שום סדר לישראל בשבתות משום דרכי שלום? **הראויין לימנות בי'** — דאמרינן במסכת שבת (ב"אלו קשרים") (קיד,א): איזהו תלמיד חכם שראוי למנותו פרנס על הצבור — כל ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה. **בחומשין** — שיש שכותבין להן חמשה חומשין, כל חומש אחד שלם לעצמו. וכל ספריהם היו במגילה כספר תורה שלנו. **מחסר בטלילתיה** — שקורין לו ספר תורה וחסר הוא. **דלא** ניתן **ליכתב** — פרוש משם שלשה שמים — הפרו דברי תורה לשעה הצריכה. **הכא נמי** בין **דלא אפשר** — שאין לכל צבור ועבור יכולת לכתוב נביאים שלם. **מגילה** — פרשה לבדה של תורה או שתים. **למאן דאמר** — לקמן בשמעתין. מגילה **מגילה ניתנה** — כשנאמרה פרשה למשה — היה כותבה ולבסוף ארבעים שנה, כשנגמרו כל הפרשיות — חיברן בגידין ותפרן. **תחומה ניתנה** — לא נכתבה עד סוף ארבעים, לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן. והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה — היו סדורות לו על פה, עד שכתבן. **לפי שאין כותבין** — ואפילו למאן דאמר מגילה מגילה ניתנה, בין דאידכר אידכר, **אף היא** — הילכי המלכה, במסכת יומא (לז,א). **פרשת סוטה** — לכתוב משם פרשיות לסוטות הבאות. **באל"ף בי"ת** — בלומר: ראשי התיבות. **שהוא בותב** — כהן הכותב פרשת סוטה. **כמה שכתוב** — לפי הסימנים היה מבין וכותב. **אם שכב** — בלומר "אות כי שטית" וגו'. **בסיריון** — תחילת המקרא היה כתוב תיבה שלימה, ולבסוף ראשי תיבות. **עד היכי** ביום השמיני — שהוא גמר צווי הקרבנות. **או אטרחי** — כך אמר דוד: או אגמרתי, בשערערו עלי שאול ודואג לפוטלני מלבא בקהל, והועד בבית המדרש "עמוני ולא עמונית", כדאמרינן ביבמות (עו,א). **הנח באתי** — עכשיו באתי לכלל. **כתוב עלי** — מאז ניתנה התורה הזהירתני בה: "ואת שתי בנותיך הנמצאות" (בראשית יט) — בזכות דוד שעתיד לצאת מרות המואביה, ונעמה העמונית אמו של רחבעם; כתיב הכא "הנמצאות" וכתיב התם (תהלים פט) "מצאתי דוד עבדי". אלמא מגילה איקרי, משום דמתחילה נכתבה מגילת בראשית, והדר מגילת נח, והדר מגילת אברהם, והיינו דקאמר במגילת אברהם כתוב עלי. **תחומה** — גמורה ומסוימה ושלימה. **אי נמי לבדרבי לוי** — איקראי מגילה. אותן שמונה פרשיות שהודרכו ליום, נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום, ונכתבו כל אחת במגילה לבדה, לפי שמודעדות ודחוקות זו מזו. דלכך קרי לשאר נמי מגילה, משום דבשחוזר והשלימה - הוצרך לכתוב מבראשית עד פרשת כתנים לבד, ודילג פרשת כתנים הכתובה בבר. וכתב מפרשת כתנים עד פרשת שילוח טמאים, וכן כולם. **פרשת כתנים** — "אמור אל הכהנים", שהלכות כהנים כתובות בה: "לא יטמא" "לא יקח" "מום בו לא יגע". ומפני שבו ביום התוקף לעבודה — הוצרכה קדושתן להודיעם. **פרשת לוים** — "קח (נא) את הלוים" ד"בהעלותך", שבה הלכות לוים. וישׂ אומרים: "ואל הלוים תדבר", ואינו כן, כי מה עניינם אצל הקמת המשכן? מעשר ראשון לא נהגה עד סוף חמשים וארבעה שנה! ועוד: "פרשת מעשר" מיקריא! **פרשת לוים** — הוזרכה לבו ביום, שנזקקו לשיר. **פרשת טמאים** — "ויהי אנשים" וגו', משום הלכות הפסח, והמשכן הוקם באחד בניסן, והוזהרה להם פרשת שילוח טמאים "וישלחו מן המחנה", שבו ביום הוקבעו שלש מחנות, מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל, והזקקו להשתלח, ומתוך כך הוזקקו טמאים לישאל, והואיל וצריכין שילוח ולא יכולו לייכנס למשכן — היאך יעשו פסחיהם. ולרבי לוי לייטרך עד חמשה עשר, ולא נזקקו לפסח שני אלא אם כן לא ישהרו. **ופרשת אחרי מות** — אף על פי שהיא של יום הכפורים — בו ביום נאמרה, כדרבתי: "אחרי מות", ומפני שמתו בני אהרן בשביל ביאה שלא לצורך, נאמרה אותה אזהרה לאהרן: "אל יבא בכל עת".

ופרשת

אם שכב אם לא שכב – "אם שכב" לא כתיב כלל, אלא "אם לא שכב" כתיב. אלא דבתר הכי כתיב "ואת כי שטית". **תורה** תחומה ניתנה – תימה: דכתיב (שמות כד) "ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם" ופירש רש"י בפירוש חומש: דהיינו מבראשית ועד באן! ונראה לפרש: דלא קאמר תחומה ניתנה שלא בהבחה עד לבסוף, אלא שעל הסדר נבהבה, דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם, ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה, וכתוב זאת אחריה. ועל זה מייתי מדרבי לוי, שאותם לא נאמרו על הסדר. והיה יכול להוכיחה זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר בתורה, אלא הואיל ומשכח דרבי לוי – מייתי לה. ורבינו חם גריס: אמר רבי לוי, מילתא באפי נפשה. **פרשת** טמאים – פירש בקונטרס: "ויהי אנשים". וקשה לפירושו: דאמר בפרק קמא דפסחים (ו,א), שואלים בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום, שהרי נביא עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני. ולפי זה איכא חדש אחד, כיון שנאמר בראש חדש ניסן! ועוד: דלא יתכן לרבי יוסי הגלילי, דאמר: נושאי ארונו של יוסף היו, ולרבי יצחק דאמר: למת מצוה נטמאו וחל שביעי שלהם בערב פסח! ונראה דפרשת טמאים – היינו פרשת "ויזרוני" (ויקרא כב) דכתיב ביה טומאת שרץ ובגילה; וכל הצריך לטומאת מקודש וקדושיו.

ופרשת אחרי מות – בבראשית רבה איכא פלוגתא גבי "אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם" (בראשית טו) דאיכא למאן דאמר "אחר" – סמוך, ר'אחרי" – מופלג, ואיכא למאן דאמר איפכא. ונקשה מ"אחרי מות" דבו ביום היה! ושמא נאמר אחר כל הפרשיות, לכך חשיב מופלג.

אתמהני

אתמוהי קא מתמה – במדרש (שמות רבה פרשת תשא) אמרינן: "במו זר נחשבו" – שגיון כתבו את התורה. ואם היה נכתב הכל לישראל – היו גיום והכל כותבין. ולהכי קאמר רחמנא: אכתוב לו רובי תורה? והלא מה שכתבתי להם "כמו זר נחשבו" – שהתעתיקו זרים. ובקונטרס פירש בענין אחר.

שיפורא – לפי מה שפירש בקונטרס שתוקעין בערב שבת – קשה: דבסוף פרק "במה מדליקין" (שבת לה.ב) משמע דחזן הכנסת היה מניחו בראש הגג, ועוד: דרב יהודה היה בפומבדיתא, וברבא במחוזא! אלא נראה בלשון אחר שפירש: שופר שבו נותנין נדבה לתלמידים.

אלא משום חשדא – פירש רבינו חם: שלא יאמרו: מפני החשד – שחושדים אותו לגנוב פת של עירוב – אין מניחים אותו שם. אבל בשיפורא – ליכא חשדא. שידוע שמניחים אצל ריש מתיבתא לחזק לתלמידים.

במיזל כולי עלמא לא פליגי – אפילו נהר קטן שמימיו פוסקין – כל דהרוצה לדלות ידלה; כיון שמושך הנהר כפשטו.

והשתא דלא אימר כו' – ליח ליה הא דאמר בפרק "יש בכורי" (בכורות מט.ב) הלכתא כשמואל בדיני וכרב באיסורי. אי נמי, הכא מסתבר טעמא דרב, אף על גב דדחקינן מתניתין אליבתיה.

כבי חרי עבדת לי – והוא סבר: כיון דאמר כל דאלים גבר – יכול להעריס עליהם. ולא דמי, דמה נפשך מיצעי לא שתו, ואעילאי ותתאי הוא דשייך כל דאלים גבר.

לא טעמיהו – להודיע שלא על פיו עשה. ושמא מכרם, דאין כאן גזל, אלא מפני דרכי שלום בעלמא.

סליקו נפשייהו מהכא – פירש רבינו חננאל: דלעילאי אמר, שאין יכול למחות בהן, משום דכל דאלים גבר. וקצת משמע קן, שהרי לחן היה מדבר. ומכל מקום נראה כפירוש הקונטרס, דלבני חרמך היה מדבר, שיסתמו את מסיבתם. ולא דמי לדרב ושמואל כלל.

מצודות היות ועופות כו' – ולא דמי למרתיקין מצודות הדג מן הדג דפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כא.ב) – דדהתם אומנתו בכך, ומן הדין הוא שירחיק משם, דאמר ליה: קא פסקת לחיותי. אבל הכא, דאין אומנתו בכך – לא דמי גזל, אלא מפני דרכי שלום.

ליקט

וּפָרְשַׁת שְׁתוּיֵי יַיִן, וּפָרְשַׁת נְרוֹת, וּפָרְשַׁת פָּרָה אֲדוּמָּה.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תּוֹרָה - רוֹב בִּכְתָב וּמִיעוּט עַל פֶּה,
שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶכְתֹּב לוֹ רֻבֵּי תוֹרָתִי כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ",
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: רוֹב עַל פֶּה וּמִיעוּט בִּכְתָב, שֶׁנֶּאֱמַר:
"כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". וְאִידָךְ נָמֵי, הָכְתִיב
"אֶכְתֹּב לוֹ רֻבֵּי תוֹרָתִי"! - הָהוּא אִתְּמוּהֵי קָא
מִתְּמַהּ: אֶכְתּוֹב לוֹ רֻבֵּי תוֹרָתִי? הֲלָא כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ!
וְאִידָךְ נָמֵי, הָכְתִיב "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה"! -
הָהוּא מְשׁוּם דִּתְקִיעֵי לְמִגְמַרְנְהוּ. דָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה
בַּר נַחְמָנִי מִתּוּרְגְּמָנֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, כְּתִיב:
"כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", וּכְתִיב: "כִּי עַל
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", הָא כֵּיצַד? דִּבְרִים שֶׁבְּכְתָב אִי
אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן עַל פֶּה, דִּבְרִים שֶׁבְּעַל פֶּה אִי
אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן בִּכְתָב. דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הֲנָא:
"אֵלֶּה" - אֵלֶּה אַתָּה כוֹתֵב, וְאֵי אַתָּה כוֹתֵב הֲלָכוֹת.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִית
עִם יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּשְׁבִיל דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר:
"כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת
יִשְׂרָאֵל". "מַעֲרָבִין בְּבֵית יָשָׁן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם". מַאי
מַעֲמָא? אִילֵימָא מְשׁוּם בִּטּוּל, וְהָא הָהוּא שִׁיפּוּרָא
דַּהֲוָה מְעַיְּקָרָא בֵּי רַב יְהוּדָה, וְלִבְסוֹף בֵּי רַבָּה, וּלְבִסּוֹף
בֵּי רַב יוֹסֵף, וּלְבִסּוֹף בֵּי אַבַּיֵי, וּלְבִסּוֹף בֵּי רָבָא! אֶלָּא
מִשּׁוּם חֲשָׁדָא. "בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאֲמָה" וכו'. אִיתְּמַר:
בְּנֵי נַהֲרָא - רַב אָמַר: תַּתַּאי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא,
וְשְׁמוּאֵל אָמַר: עִילָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא. בִּדְמֵיחַל כּוּלֵּי
עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי - בְּמִיסַּבֵּר וְאַשְׁקוֹיֵי, שְׁמוּאֵל
אָמַר: עִילָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא, דְּאָמְרִי: אֲנַן מְקָרְבִינַן
מַפֵּי, וְרַב אָמַר: תַּתַּאי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא, דְּאָמְרִי:
נַהֲרָא כְּפִשְׁטֵיהּ לֵיזִיל. תָּנֵי: בּוֹר הַקָּרוֹב לָאֲמָה מִתְמַלֵּא
רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם! תַּרְגְּמָהּ שְׁמוּאֵל אֵלִיבָּא
דְּרַב: בְּאַמָּה הַמִּתְהַלֶּכֶת עַל פִּי בּוֹרוֹ. - אִי הָכִי,
מַאי לְמֵימְרָא? - מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אָמְרִי לֵיהּ: סְכַר מִיסְכַּר וְאַשְׁקֵי בְּהֵינְדָא, קָא מַשְׁמַע
לָן, אָמַר רַב הוֹנָא בַּר תַּחְלִיפָא: הַשְׁתָּא דְּלָא אִיתְּמַר הִלְכְתָא לָא כְּמָר וְלָא כְּמָר, כָּל
דְּאֵלִּים גְּבַר. רַב שִׁמִּי בַּר אַשִׁי אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי, אָמַר לֵיהּ: לוֹתְבָן מָר בְּעִידָּנָא! אָמַר
לֵיהּ: אִית לִי עִדָּנָא לְדִידִי. - וְלוֹתְבָן מָר בְּלֵילְיָא! אָמַר לֵיהּ: אִית לִי מַיָּא לְאַשְׁקוֹיֵי.
אָמַר לֵיהּ: אֲנָא מְשַׁקְיָנָא לֵיהּ לְמָר מַיָּא בֵּימָמָא, וְלוֹתְבָן מָר בְּלֵילְיָא! אָמַר לֵיהּ: לְחַיֵּי.
אֻוֹל לְעֵילָּאֵי, אָמַר לְהוּ: תַּתַּאי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא. אֻוֹל לְתַתָּאֵי, אָמַר לְהוּ: עִילָּאֵי שָׁתוּ
מַיָּא בְּרִישָׁא. אַדְּהָכֵי סְכַר מִיסְכַּר וְאַשְׁקֵי. כִּי אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי, אָמַר לֵיהּ: בְּבֵי תְּרֵי
עֲבַדְתָּ לִי! וְלָא מַצְמִינְהוּ אַבַּיֵי לְמֵירֵי דְּהַהִיא שַׁתָּא. הָנְהוּ בְּנֵי בֵּי חַרְמָךְ דְּאָזוּל כְּרֵי בְּרִישָׁא
דְּשַׁנְּוֵתְהוּ וְאַהֲדְרוּהּ בְּשִׁילְהֵי נַהֲרָא, אָתוּ עִילָּאֵי לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: קָא מִתְקְלִי
לָנַהֲרָיךְ! אָמַר לְהוּ: כְּרוּ בַּהֲדֵייהוּ מָטֵי פּוּרְתָּא. אֲמַרוּ לֵיהּ: קָא יָבְשִׁי פִּירִין! אָמַר לְהוּ:
זִילוּ סְלִיקוּ נַפְשַׁיְיכוּ מֵהָתָם. "מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶן" וכו'. בְּאוֹזְלִי וְאוֹתָרֵי
כולי

ופרשת שתויי יין — לפי שמאותו היום ואילך נאסרו, דהא בביאת אהל מועד תלה רחמנא. **ופרשת נירות** — "בהעלותך", לפי שבו ביום התחילו להדליק. **ופרשת פרה אדומה** — לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהן. קודם לכן לא יכלו לעשותה, דבענין "והזה אל נכח פני אהל מועד" (במדבר יט). והכי אמרינן במסכת מגילה ירושלמי: באחד בניסן הוקם המשכן, ושני לו נשרפה הפרה. **רוב בכתב** — רוב התורה תלויה במדרש, שתחובה למידרש בכלל ופרט וגזירה שוה, ושאר מדות שהתורה נדרשת בהן.

ומיעוטא על פה — שאין רמז למעוט לה בתורה, אלא למשה נאמר על פה. **כי על פי וגו'** — על שבעל פה נכרת ברית, אלמא איהי הואי רובא.

אתמוהי מתמה — וכי רובי תורתי היה לי לכתוב להם? והלא באותה שבתבתי להם כמו זר נחשבו! **כתיב כתוב לך** — אלמא נבחבה. **דכתיב על פי** — אלמא לא נבחבה. **דכרים** — שאמרתי לך בבחב — אי אתה רשאי למוסרם לישראל על פה. **דכרים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן** — מכאן אתה למד שהתלמוד לא ניתן לכתוב, אלא מפני שהתורה משתכחת. **אילימא משום בבוי** — של בעל הבית. **והא שופר** — של תקיעת ערב שבת, דמעיקרא דזי בי רב יהודה שהיה ראש ישיבה בפומבדיתא, ולבסוף בשנפטר ומלך רב נחונחו בביתו, ובתר רבה מלך רב יוסף, והדר מלך אביי, והדר מלך רבא. ורב שרירא גאון פירש בבתב שתובתו: שיפורא — שופר של נדבה, שהיו נותנין לתוכו נדבה השלוחה לבני הישיבה. כמו: שלשה עשר שופרות היו במקדש (שקלים ח). **משום חשדא** — הואיל והורגל העירוב בתוך אותו הבית, אם באת לשנות את מקומו — הנבנסין לאותו הבית, ולא יראו שם את העירוב — יחשדו את בני החצר שמטלטלין בלא עירוב. **בני נהרא** — שדות שעל שפת הנהר. **במיזל כולי עלמא לא פליגי** — אם אינן טובעים את הנהר. אלא דולין והולכים והנהר מושך כפשטו — כולי עלמא לא פליגי שכל הרוצה לדלות ידלה. **כי פליגי במיסבר ואשקויי** — שאין בו בדי לדלות כולן יחד, ורוצין העליונים לסוכרו שלא ירדו הנמים למטה, ולהמשיך הנהר דרך נגרים קטנים עד שישתו כל שדותיהן. ותחתונים מעבבין עליהם, אלא אם כן נשקה אנחנו תחילה. **הקיזו לאמה** — היינו עילאי. **באמה המתהלכת על פי בורו** — שמתמלא מאיליו כדרך הליכתו, ואין צריך לסכור הנהר. **סבר מיסבר** — פי בורך, שלא ירדו הנמים לתוכו, שנמנעו משיכת הנהר. **ואשקי בהנדוא** — אוינטור"א, כפי מה שיעלה לך לדלות מן משיכת הנהר כמונו. כמו "דמהנדהו להדדי" בשחיטת חולין (מג.א). **כל דאלים גבר** — ולית ליה דהלכתא בשמואל בדיני. **לותבן מר בעידנא** — יושיבנו אדוני ללמוד בעת קבוע. **לחיי** — לגירסא. **תתאי שתו בריישא** — ואין אתם רשאין לסוכרו. **כבי תרי** — רב ושמואל. **חרמך** — שם העיר. **שנוותא** — שם הנהר. **כרי בריישא דשנוותא ואהדרוה בשלהי נהרא** — רצו להקוף את שדותיהן במי הנהר, וכרו ולמעלה לשדותיהן לצד ראש העליון של הנהר, והסיבו מקצתן סביב שדותיהן, ובסוף שדותיהן הסיבוהו עד שחזר ונפל לתוך הנהר (בזה). **קא פתקיל לנהריך** — נהר שלנו נתקל מפני שהסיבוהו, ואינו נמשך מהר, ועפרן הנמים דרך שדותינו, שכן דרך הנהר המיסב אין מימיו קלין לרוץ, מפני העקמומיות. **כרי בהדייהו טפי פורתא** — העמיקו הנמים אצלכם בראש המסיבה, כדי שישטפו הנמים במרוצה. **קא יבשי פירי** — אם נעמיק יבשו חריצין שלנו, בשלא יתברכו מימי הנהר ליעמיקו הנמים, ויחדל הלחלוחיות, ולא יגבעו הנמים לחריצין שיש לנו. **פירין** — כמו: פירא דכורי (בתובות עט.א). **אטר לחו** — אביי לבני חרמך. **סליקו נפשייכו** — וסתמו את מסיבתכם. **אוזלי** — רשתות של חוטין שיש להם תוך. **אותרי** — של גמי, ינקריי"ש בלע"ז.
כולי

הָדָא מְסַיְּיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר: תַּנְּיִין אִינּוּן.

הָדָא מְסַיְּיעָא לְמַאן דְּאָמַר: דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר – כָּל הַדְּבָרִים מְקֻדָּשִׁין.

הָדָא אָמְרָה: דְּיַלַּעַת, אֲפִילּוּ אֶחָד מִמֵּאָה בָּהּ – אוֹסֵר.

דְּרָסָהּ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן דְּרָסָהּ – דִּבְרֵי הַכֹּל: תַּעֲלֶה. אָמַר רַבִּי אָבִין: וְצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בְּכָל אַחַת שְׁנֵי לִיטְרִין וְכָל שֶׁהוּא – כְּדֵי שֶׁתִּיבָּטֵל בְּרוֹב.

הֲלָכָה ח' מתני' סְאָה תְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה וּקְפָאָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בַּקִּיפּוּי מֵאָה סְאָה – תַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא תַעֲלֶה.

סְאָה תְרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה, יַקְפִּיאֶנָּה. אִם כֵּן

[דף כ"ד ע"א]

לָמָּה אָמְרוּ תְרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה? בְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן וְאִם לְאֵיזוֹ הֵן נָפְלוּ.

שְׁתֵּי קוּפּוֹת, שְׁתֵּי מְגוּרוֹת, שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ הֵן בְּשִׁתֵּי עֲיָירוֹת – מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא בַּחֲמִשִּׁים אֲגוּדּוֹת שֶׁל יֶרֶק שֶׁנָּפְלָה אַחַת לְתוֹכָן, חָצְיָיהּ תְּרוּמָה, וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו: תַּעֲלֶה. לֹא שֶׁהַתְּרוּמָה עוֹלָה בַּחֲמִשִּׁים וְאֶחָד, אֶלָּא שֶׁהָיוּ שָׁם מֵאָה וּשְׁנֵי חֲצָיִים.

גמרא מְחַלְפָא שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר! תַּמָּן הוּא אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹנוֹת מַעֲלוֹת אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת. הָכָא הוּא אָמַר: אִם יֵשׁ בַּקִּיפּוּי, הָא אַרְעַיְיתָא – לֹא!

רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, שִׁמְעוֹן בַּר וָוא בְּשֵׁם בַּהֲנָא: דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – עֲשׂוּ אוֹתוֹ כְּמַרְבֶּה מֵזִיד. רַבִּי אִילָא, רַבִּי אַפִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – עֲשׂוּ אוֹתוֹ כַּסְּאָה עוֹלָה מִתּוֹךְ מֵאָה.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אַפִּי – מוּתָּר לְרַבּוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכַהֲנָא – אָסוּר לְרַבּוֹת.

קָפָה וְחָזַר וְקָפָה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אַפִּי – מוּתָּר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכַהֲנָא – אָסוּר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אַפִּי – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁייֵר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכַהֲנָא – וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר.

שְׁתֵּי קוּפּוֹת בְּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת, וּשְׁתֵּי מְגוּרוֹת בַּעֲלִייָה אַחַת. אֲבָל שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בְּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת – לָא בָּדָא. מַה בֵּין קוּפּוֹת לְמְגוּרוֹת? קוּפּוֹת – דַּרְכָּן לְהִתְפַּנּוֹת. מְגוּרוֹת – אֵין דַּרְכָּן לְהִתְפַּנּוֹת.

רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קוּפּוֹת, בְּזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה וּבְזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה, וְנָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – רָצָה לְהַעֲלוֹת מִזּוֹ מַעֲלֶה, מִזּוֹ מַעֲלֶה, מֻחֶצָּה מִזּוֹ וּמֻחֶצָּה מִזּוֹ – מַעֲלֶה.

[דף כ"ד ע"ב] וְכֵן שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, בְּזוֹ עֶשְׂרִים סְאָה וּבְזוֹ עֶשְׂרִים סְאָה, וְנָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ – רָצָה לְהוֹצִיא קְוִיָּה – פְּסוּלָה. מִזֶּה מוֹצִיא, מִזֶּה מוֹצִיא, מֻחֶצָּה מִזֶּה וּמֻחֶצָּה מִזֶּה – מוֹצִיא.

רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם בַּר פְּדָיָה: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קוּפּוֹת, בְּזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה וּבְזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה, וְנָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה בַּשְּׁנִיָּה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – אֶמוֹר: לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה הָרִאשׁוֹנָה – שָׁם נָפְלָה הַשְּׁנִיָּה. לָמָּה? שֶׁתּוֹלִין קַלְקָלָה בַּמְקוּלְקָל.

רִיבָּה עַל הַיְדוּעָה וּבְטְלָה, שׁוֹגֵג – מַעֲלֶה וּמַתִּיר, וְהַשְּׁנִיָּה – חֲזָרָה לְהוֹכִיחָהּ. נִמְצְאוּ שְׁתֵּי סְאִין עוֹלוֹת מִן מֵאָה וַחֲמִשִּׁים!

סְאָה וּשְׁתֵּי קוּפּוֹת, בְּזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה וּבְזוֹ חֲמִשִּׁים סְאָה, וְנָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה שְׁנִיָּה וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – אֵין אוֹמֵר לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה שָׁם הַשְּׁנִיָּה, שָׁם נָפְלָה הָרִאשׁוֹנָה.

רִיבָּה עַל אַחַת מֵהֶן וּבְטְלָה, שׁוֹגֵג – מַעֲלֶה וּמַתִּיר. וְהַשְּׁנִיָּה – אֲסוּרָה עַד שֶׁיַּרְבֶּה לָהּ שׁוֹגֵג.

אָמַר: "מַה שֶּׁלְּמַטָּן תְּרוּמָה, מַה שֶּׁלְּמַעְלָן חוּלִין". "מַה שֶּׁלְּמַטָּן חוּלִין, מַה שֶּׁלְּמַעְלָן תְּרוּמָה" – לְדַעְתּוֹ הַדָּבָר תָּלוּי.

וְאַף בְּמִקְוֶה כֵּן. אָמַר: "מַה שֶּׁלְּמַטָּן קְוִיָּה כְּשֵׁירָה, מַה שֶּׁלְּמַעְלָן קְוִיָּה פְּסוּלָה". "מַה שֶּׁלְּמַטָּן קְוִיָּה פְּסוּלָה, מַה שֶּׁלְּמַעְלָן קְוִיָּה כְּשֵׁירָה" – לְדַעְתּוֹ הַדָּבָר תָּלוּי.

אַתְּ אָמַר: קוּפּוֹת מַעֲלוֹת, וּמְגוּרוֹת אֵינָן מַעֲלוֹת. הֵיאַךְ עֲבִידָא? שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בְּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת, וְנָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. רִיבָּה עַל אַחַת מֵהֶן וּבְטְלָה, שׁוֹגֵג – מַעֲלֶה וּמַתִּיר, וְהַשְּׁנִיָּה – לְכְשֶׁיַּרְבֶּה לָהּ שׁוֹגֵג הֵיא מוּתֶּרֶת. וְאֵינָהּ צְרִיכָה עֲלֶיהָ, שֶׁכְּבָר עָלְתָה תְּרוּמָה.

[דף כ"ה ע"א]

תָּנֵי: בָּלוּל – מַעֲלֶה, וְשֶׁאֵינוֹ בָּלוּל – אֵינוֹ מַעֲלֶה.

וְהָא תָּנֵינַן: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא בַּחֲמִשִּׁים אֲגוּדוֹת שֶׁל יֶרֶק שֶׁנָּפְלָה אַחַת לְתוֹכָן וְחֶצְיָיהּ תְּרוּמָה, וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו: תַּעֲלֶה. הֲרֵי אֵינוֹ בָּלוּל – וּמַעֲלֶה!

הֲוֵינַן בָּעְיָין לְמֵימַר: דָּבָר שֶׁהוּא מַקְפִּיד עַל תַּעֲרוּבְתּוֹ – אֵינוֹ מַעֲלֶה, וְשֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל תַּעֲרוּבְתּוֹ – מַעֲלֶה.

הֵיאַךְ עֲבִידָא? קִישׁוּת טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה קִישׁוּאִין טְהוֹרִין, הוֹאִיל וְאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל תַּעֲרוּבְתּוֹ – מַעֲלֶה. הוּכְשַׁר, הוֹאִיל וְהוּא מַקְפִּיד עַל תַּעֲרוּבְתָּן – אֵינוֹ מַעֲלֶה.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמַּפְרִישׁ

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

הֲלָכָה א' מתני' סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חוּלִּין, אוֹ לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, בֵּין טְהוֹרִין בֵּין טְמֵאִין – יִרְקְבוּ.

אִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ סְאָה – יִמָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה.

וְאִם לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נָפְלָה – יֵרֵד שָׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר.

וְאִם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ נָפְלָה – יֵרֵד אֵלּוּ יִפָּדוּ.

וְאִם טְמֵאִין הָיוּ הַחוּלִּין – יֵאָכְלוּ נְקוּדִים אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ יִלּוֹשׁוּ בְּמֵי פֵּרוֹת, אוֹ יִתְחַלְּקוּ לְעִיסּוֹיוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה.

סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חוּלִּין טְהוֹרִים, רַבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּירוֹם וְתִישָׁרֵף. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: סְאָה שֶׁנָּפְלָה – הִיא סְאָה שֶׁעָלְתָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ תִילּוֹשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת, אוֹ תִתְחַלֵּק לְעִיסּוֹיוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה.

סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חוּלִּין טְמֵאִים – תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ תִילּוֹשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת, אוֹ תִתְחַלֵּק לְעִיסּוֹיוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כַּבֵּיצָה.

גמרא סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה כו'. תָּנֵי רַבִּי חִייָא: טָבֶל – מַעֲלֶה. וּפְפִיחֵי שְׁבִיעִית – מַעֲלִין.

טָבֶל מַעֲלֶה – קוֹרֵא שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתָיו. וּפְפִיחֵי שְׁבִיעִית מַעֲלִין, וְיִנָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתִין

[דף כ"ה ע"ב] אָמְרָה בֵּן! סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה – [לֹא] תַּעֲלֶה. מִפְּנֵי שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה. הָא מֵאָה – תַּעֲלֶה, וְלֹא טָבֶל הוּא?!

תַּמָּן תָּנֵינַן: מַדְלִיקִין בְּפַת וְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה.

חִזְקִיָּה אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּת וְשֶׁמֶן. הָא שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים – לֹא. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לָא שַׁנְיָא, הִיא פַּת, הִיא שֶׁמֶן, הִיא שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים.

רַבִּי יוּדָן קַפּוּדְקָיָא בָּעֵי: חִיטִּין כְּפַת? זֵיתִים כְּשֶׁמֶן?

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: הַמַּדְלִיק בְּפַת וְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה – יִשָּׂרְפוּ עַצְמוֹתָיו.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹנָתָן: מַהוּ לְהַדְלִיק? אָמַר לֵיהּ: אַדְלִיק, וּמַה דָּנָפַל – לְשִׁבְטְךָ נָפַל לָךְ.

הַכֹּל מוֹדִים בְּשֶׁמֶן – שֶׁהוּא מוּתָּר. דְּאָמַר רַבִּי בָּא בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: **לְךָ נִתַּתִּיו לְמָשְׁחָה** (במדבר יח, ח)**. לְמָשְׁחָה** – לִגְדוּלָה. **לְמָשְׁחָה** – לְסִיכָה. **לְמָשְׁחָה** – לְהַדְלָקָה.

נִיחָא טְהוֹרִין יִרְקָבוּ. טְמֵאִין יִרְקָבוּ? עַל דַּעְתֵּיהּ דְּחִזְקִיָּה – נִיחָא יִרְקָבוּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן – יַדְלִיק! סָבַר רַבִּי יוֹנָתָן כְּהָדָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: שָׁמָּא יִמְצָא בָּהֶן עֲלֶיהָ.

[דף כ"ו ע"א]

וּכְדָבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהֵיאָכֵל חַי. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל חַי – לֹא, שָׁמָּא יִמְצָא בָּהֶן תַּקָּלָה[6].

וְלֹא בֵּן סָבְרִינַן מֵימַר: אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ! אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: תִּיפָּתֵר שֶׁחָרַב אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְלֹא מָצָא לְמוֹכְרוֹ אֲפִילּוּ בִּדְמֵי עֵצִים.

הָדָא אָמְרָה: טְהוֹרָה בִּטְהוֹרִין. אֲבָל טְהוֹרָה בִּטְמֵאִין: הָדָא הִיא דְּתָנֵינַן: אִם טְמֵאִין הָיוּ אוֹתָן חוּלִין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי – נִיחָא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה, וְרַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: (במדבר יח, כח) **וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת ה' לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן** – עֲשֵׂה שֶׁיִּנָּתֵן לְאַהֲרֹן בִּכְהוּנָתוֹ.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכַהֲנָא הוּ אָמַר: "טוֹל מִן הַמְקוּדָּשׁ שֶׁבּוֹ"! וְאֶמוֹר אוּף הָכָא: טוֹל מִן הַמְקוּדָּשׁ שֶׁבּוֹ!

אַף עַל גַּב דְּכַהֲנָא אָמַר תַּמָּן: "טוֹל מִן הַמְקוּדָּשׁ שֶׁבּוֹ" – מוֹדֵי וּבִלְבַד בְּדָבָר שֶׁהוּא זָקוּק לִיתְנוֹ לְכֹהֵן. וְהָדֵין נִיקּוּדִים – כְּהָדָא חֲצָיֵי בֵּיצִים.

[דף כ"ו ע"ב]

אָמַר רַבִּי סִימוֹן: רַבִּי לְיֶעֱזֶר – כְּדַעְתֵּיהּ! כְּמָה הוּ אָמַר תַּמָּן: כָּל הַפְּסוּלִין עָלוּ בְיָדוֹ. כֵּן הוּא אָמַר הָכָא: כָּל הַטְּמֵאִים עָלוּ בְיָדוֹ.

רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי: אוֹ נֹאמַר, לֹא אָמַר רַבִּי לְיֶעֱזֶר אֶלָּא מִפְּנֵי גְדֵירָה! וְלֹא מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּסְאָה שֶׁעָלְתָה מִתּוֹךְ טֶבֶל – שֶׁהוּא צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתֶיהָ? אֵין תֵּימַר סְאָה שֶׁנִּפְלָה הִיא סְאָה שֶׁעָלְתָה – לֹא יְהֵא צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתֶיהָ!

---

[6] כך היא גירסת הרמב"ם והגר"א.

אָמַר רַבִּי מָנָא: יָאוּת אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: דְּתָנֵינַן דְּבַתְרָהּ: סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חוּלִּין טְמֵאִין, לֵית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פָּלִיג.

אָמְרִין חַבְרָיָיא קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: יָאוּת אָמַר רַבִּי סִימוֹן! דִּי לָא כֵּן, שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה מִפְּנֵי גְּדֵירָה?

אָמַר לוֹן: וְכִי שְׁשָׁה סְפֵיקוֹת דְּתָנֵינַן לֹא מִפְּנֵי גְּדֵירָה הֵן, וְאֵין שׁוֹרְפִין? וְהָכָא מִפְּנֵי גְּדֵירָה (אֵין) שׂוֹרְפִין אוֹתָן.

חַבְרָיָיא אָמְרִין: בָּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: מָה נַפְשָׁךְ! אִם תְּרוּמָה טְמֵאָה – תִּשָּׂרֵף! אִם חוּלִּין הֵן – מַה בְּכָךְ שֶׁיִּטַּמְּאוּ?

אָמַר לוֹן: לָאו לְשׁוּם תְּרוּמָה אֲכָלָהּ? בְּלוּם תְּרוּמָה טְמֵאָה נֶאֱכֶלֶת? אֶלָּא טְהוֹרָה, וְשָׁמָא טְמֵאָה? לֹא, אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁאִם נוֹלַד לָהּ סָפֵק טוּמְאָה בְּמְקוֹמָהּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְשׁוֹרְפָהּ? מַה לִּי נוֹלַד לָהּ סָפֵק טוּמְאָה בְּמָקוֹם אַחֵר, מַה לִּי נוֹלַד לָהּ סָפֵק טוּמְאָה בִּמְקוֹמָהּ?

אֶלָּא אִי בָּעֵיתוּן לְמֵיקְשֵׁיהּ, אֵיקְשׁוּן עַל הָדָא דְּתָנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא! דְּתָנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה.

וְהָדֵין נְקוּדִים – כְּהָדָא חֲצָיֵי סָאִין.

[דף כ"ז ע"א]

חִזְקִיָּה אָמַר: אֲפִילּוּ חוּלִּין שֶׁשָּׁם – לֹא יֹאכְלוּ אֶלָּא נְקוּדִים, מִפְּנֵי חַלָּתָן.

מִילְּתֵיהּ אָמְרָה: אִיסּוּר זָרוּת – בָּטֵל. וְאִיסּוּר טוּמְאָה – לֹא בָּטֵל.

מְחַלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּחִזְקִיָּה! תַּמָּן הוּא אָמַר: כַּמָּה יְהֵא בְּעִיפָּה וְיֹהֵא יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטָהֳרָה? חִזְקִיָּה אָמַר: שְׁתּוּת אַרְבָּעָה קַבִּין, וְאַרְבַּעַת קַבִּין. וְכָא הוּא אָמַר הָכֵין!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תַּמָּן – כְּשֶׁגִּיבֵּל וְאַחַר כָּךְ הִפְרִישׁ. בְּרַם הָכָא – כְּשֶׁהִפְרִישׁ וְאַחַר כָּךְ גִּיבֵּל.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: כָּל יָמֵינוּ הָיִינוּ טוֹעִין בָּהּ כַּמַּקֵּל הַזֶּה שֶׁל סוּמָא! עַד שֶׁלִּמַּדְנוּהָ מִן חֶשְׁבּוֹן גִּימַטְרִיָּא. קַבָּא כַּמָּה עָבֵד? עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע בֵּיעִין. כַּמָּה אַרְבַּע קַבִּין עָבְדָה? תִּשְׁעִין וְשִׁית בֵּיעִין. שְׁתּוּת דִּידְהוּ שִׁית עֶשְׂרֵה. אִין יִגְבּוֹל שִׁית – יֵשׁ כָּאן כַּבֵּיצָה טְמֵאָה! וְאִין יִגְבּוֹל אַרְבַּע – אֵין כָּאן שִׁיּוּר. הָא כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מִיגַּבֵּל חָמֵשׁ, וְנוֹטֵל אַרְבַּע.

מִילְּתֵיהּ דְּחִזְקִיָּה אָמַר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא כַּבֵּיצָה טְמֵאָה נוֹגַעַת בַּגּוּמָא. מִילְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא כַּבֵּיצָה טְמֵאָה נוֹגַעַת בְּעִיפָּה.

[דף כ"ז ע"ב]

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יִרְמְיָה: לָא מִסְתַּבְּרָא מַה דְּאָמַר חִזְקִיָּה – לְשָׁעָבַר. מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן – לַבָּא? אָמַר לֵיהּ: אַף אֲנָא סָבַר כֵּן!

וְאֵיזוֹ הִיא גוּמָא עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: תִּיפְתַּר שֶׁגִּיבֵּל אַחַת בִּשְׁבַע עֶשְׂרֵה, וְאָתְיָא בְּעִיסַּת סָאתַיִם.

רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בָּעֵי: וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא? דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: נְבֵילָה – בְּטֵלָה בְּשִׁחוּטָה. בָּטֵל מַגָּעָהּ. וְהֶסֵּיטָהּ – לֹא בָטֵל. לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחוּטָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה נְבֵילָה!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תַּמָּן – אִי אֶפְשָׁר לִשְׁחוּטָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה נְבֵילָה. בְּרַם הָכָא – (אֶפְשָׁר לַחוּלִין לֵיעָשׂוֹת תְּרוּמָה) אֶפְשָׁר לִטְהוֹרָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה טְמֵאָה. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: רַבִּי סִימוֹן קְשֵׁייתַהּ, וְרַבִּי בָּא בַּר מַמָּל קַיְימָהּ.

תָּנֵי: סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֶּאָה – חֲרֵי אֵלּוּ מְדוּמָּעִין. וְאֵין מְשַׁלְּמִין לָהּ קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ עַל מָקוֹם אַחֵר. וְלֹא מִמָּקוֹם אַחֵר עֲלֵיהֶן, אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

[דף כ"ח ע"א]

וּבְדָבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִיפָּלֵל. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִיפָּלֵל – הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב. אִם רוֹב תְּרוּמָה – תְּרוּמָה. וְאִם רוֹב חוּלִין – חוּלִין.

הֲלָכָה ב' מתני' סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה טְהוֹרִין – בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: הוֹאִיל וּטְהוֹרָה אֲסוּרָה לַזָּרִים, וּטְמֵאָה אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים, מַה פְּטוֹרָה – עוֹלָה, אַף טְמֵאָה – תַּעֲלֶה!

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם הֶעֱלוּ הַחוּלִין הַמְקֻלִּין הַמּוּתָּרִין לַזָּרִים אֶת הַפְּטוּרָה, תַּעֲלֶה תְּרוּמָה הַחֲמוּרָה הָאֲסוּרָה לַזָּרִים, אֶת הַטְּמֵאָה?

לְאַחַר שֶׁהוֹדוּ, רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרוֹם וְתִשָּׂרֵף. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אָבְדָה בְּמְעוּטָהּ. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, הִגְבִּיהָהּ וְנָפְלָה לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מְדַמַּעַת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֶּאָה וְנִדְמְעוּ, וְנָפַל מִן הַמְדוּמָּע לְמָקוֹם אַחֵר – רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַמְדוּמָּע מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

וְאֵין הַמְחוּמָּץ מַחְמִיץ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאֵין מַיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְהִגְבִּיהָהּ וְנָפְלָה אַחֶרֶת – חֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת עַד שֶׁתִּתְרַבֶּה תְּרוּמָה לַחוּלִין.

סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא חִסְפִּיק לְהַגְבִּיהָהּ עַד שֶׁנָּפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

גמרא רַבִּי יוּדָן בַּר פַּזִּי וְרַבִּי אַיְיבוּ בַּר נַגָּרִי הֲווֹן יָתְבוּן אָמְרִין, תָּנֵינַן: "**אַחַר שֶׁהוֹדוּ**"! מִי הוֹדָה לְמִי? בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל, אוֹ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי?

אָמְרִין: נֵצֵא לַחוּץ וְנִלְמַד! נַפְקִין וְשַׁמְעִין, רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה בַּר חֲנִינָא: לֹא מָצִינוּ שֶׁהוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל אֶלָּא בְּדָבָר זֶה בִּלְבַד!

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּיי [רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַמֵּי] שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא: הַמְּעָרֶה מִכְּלִי לִכְלִי, וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּקִילּוּחַ – יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְאִם תֹּאמַר: בֵּית הִלֵּל יוֹדוּ לְבֵית שַׁמַּאי שֶׁלֹּא תַעֲלֶה, מַאן תְּנֵי הָכָא "תַּעֲלֶה"? לֹא בֵּית שַׁמַּאי וְלֹא בֵּית הִלֵּל!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי הִלֵּל: נֹאמַר בֵּית הִלֵּל שָׁנוּ אוֹתָהּ קוֹדֶם שֶׁיּוֹדוּ לְבֵית שַׁמַּאי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן! אַחַר שֶׁהוֹדוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּירוֹם וְתִשָּׂרֵף. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָאו שַׁמּוּתֵי הוּא?! אָמַר רַבִּי חִינְנָא: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן! אַחַר שֶׁהוֹדוּ אֵילּוּ לְאֵילּוּ – תַּעֲלֶה. בֵּית שַׁמַּאי מְסַלְקִין לוֹן, וְאִינּוּן מוֹדֵיי לוֹן? אָמַר רַבִּי אָבִין: יֵשׁ כָּאן תְּשׁוּבָה אַחֶרֶת, כְּהָדָא דְתָנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: וּמַה טְהוֹרָה שֶׁהִיא בַּעֲוֹן מִיתָה אֵצֶל הַזָּרִים – עוֹלָה. טְמֵאָה שֶׁהִיא בַּעֲשֵׂה אֵצֶל הַכֹּהֲנִים – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה [וְהִגְבִּיהַּ] חוּלִּין כָּל שֶׁהֵן – מְבַטְּלִין אוֹתָן מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! אֵינָהּ מְדַמַּעַת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

[דף כ"ח ע"ב]

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא תָּנֵי רַבִּי יוֹחָנָן אֶלָּא אֵינָהּ מְדַמַּעַת כָּל עִיקָּר.

יְהוּדָה בְּרַבִּי אָמַר: וְהוּא שֶׁרָבְתָה תְּרוּמָה עַל הַחוּלִּין, וְהוּא שֶׁרַבּוּ חוּלִּין עַל חֶשְׁבּוֹן תְּרוּמָה כְּדֵי שֶׁתִּבָּטֵל בְּרוֹב. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: וְהוּא שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מְדוּמָע אַחֵר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר, חוּלִּין שֶׁלְּמַעֲלָן, חוּלִּין שֶׁלְּמַטָּן – מִצְטָרְפִים לַעֲלוֹת!

[דף כ"ט ע"א]

סָבַר רַבִּי לְעָזָר מֵימַר: חוּלִּין שֶׁלְּמַטָּן – נַעֲשׂוּ חֶרְשִׁין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: וְהוּא – שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ חֲמִשָּׁה מְקוֹמוֹת. אֲבָל אִם נָפְלוּ כּוּלָּן לְמָקוֹם אֶחָד – אַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדֵי!

רַבִּי יוֹחָנָן [יִצְחָק] אָמַר: אֲפִילּוּ נָפְלוּ כּוּלָּן לְמָקוֹם אֶחָד – הִיא הַמַּחֲלוֹקֶת.

חִילְפֵּיי אָמַר: עַל דְּרַבִּי לִיעֶזֶר, חוּלִּין שֶׁלְמַטָּן – נַעֲשׂוּ חֻרְשִׁין. וְהָא רַבִּי לְעָזָר אָמַר: עַל דְּרַבָּנָן, חוּלִּין שֶׁלְמַטָּן – נַעֲשׂוּ חֻרְשִׁין.

מַה בֵּין רַבִּי לְיֶעֱזֶר וְרַבָּנָן? חוֹמֶר הוּא בְּסָאָה שֶׁעָלַת מִתּוֹךְ מֵאָה.

[דף כ"ט ע"ב]

אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא קַל! אָמְרֵי כַּיי דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה חוּלִּין כָּל שֶׁהֵן – מְבַטְּלִין אוֹתָהּ.

תָּנֵי: רַבָּת הַתְּרוּמָה – נַעֲשֶׂה כְּמַרְבֶּה מִזִּיד.

וְהָא תָּנֵינַן: הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, נָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה – כָּשֵׁר.

עַד הֵיכָן? רַבִּי אִיסִי בְּשֵׁם רַבִּי מָנָא בַּר תַּנְחוּם, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עַד רוּבּוֹ שֶׁל מְקֻוֶּה. וְכָא אַתְּ אָמַר הָכֵין!

תַּמָּן – הָיָה בּוֹ רוֹב וְאַתְּ מַרְבֶּה עָלָיו וְהוּא כָּשֵׁר. בְּרַם הָכָא – כָּל סְאָה וּסְאָה – צְרִיכָה מֵאָה סְאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֹאת אוֹמֶרֶת, דָּבָר שֶׁהוּא בָּטֵל דְּבַר תּוֹרָה – מְעוֹרֵר אֶת מִינוֹ לֵיאָסֵר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יְדִיעָתָהּ

[דף ל' ע"א]

מְקֻדָּשְׁתָהּ. וְרַבָּנָן אָמְרִין: הֲרָמָתָהּ – מְקֻדָּשְׁתָהּ. תָּנֵי: סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, אוֹמֵר לַכֹּהֵן: "וְלֹא דְמֵי עֵצִים אֲנִי חַיָּיב לְךָ"?! "טוֹל לְךָ דְּמֵי עֵצֶיךָ"! וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: "וְכִי סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, שֶׁמָּא אֵינָהּ מְדַמַּעַת אֶת הַכְּרִי"? "וְעֵצִים מְדַמְּעִין אֶת הַכְּרִי"? וְלֹא סוֹפְךָ מִיתְּנִינַהּ לְכֹהֵן חוֹרָן וְהוּא נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵצִים"?

מַאי כְּדוֹן? נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵצִים, וְהַשְׁאָר – יַחֲלוֹקוּ.

חַד בַּר נַשׁ אַפֵּיל שְׁעוֹרִין גּוֹ חִיטִּין, אֲתָא עוּבְדָא קוֹמֵי רַבִּי יוּדָה בַּר שָׁלוֹם, וְאָמַר: "יִתֵּן לוֹ דְּמֵי שְׁעוֹרִין". וְהַשְׁאָר – יַחֲלוֹקוּ

הֲלָכָה ג' מתני' סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וּטְהָנָן וּפָחֲתוּ, כְּשֵׁם שֶׁפִּיחֲתוּ הַחוּלִּין – כָּךְ פָּחֲתָה תְּרוּמָה, וּמוּתָּר.

סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וּטְהָנָן וְהוֹתִירוּ, כְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחוּלִּין, כַּךְ הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה, וְאָסוּר. אִם יָדוּעַ שֶׁחִיטִּין שֶׁל חוּלִּין יָפוֹת מִשֶּׁל תְּרוּמָה – מוּתָּר.

סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וְאַחַר בֵּן נָפְלוּ שָׁם חוּלִּין, אִם שׁוֹגֵג – מוּתָּר, וְאִם מֵזִיד – אָסוּר.

[דף ל' ע"ב] **גמרא** וְלֹא סוֹף דָּבָר שֶׁפָּחֲתָה הַתְּרוּמָה, אֶלָּא אֲפִילּוּ פָּחֲתוּ חוּלִּין, וּתְרוּמָה בְּעֵינָהּ – טוֹחֵן וּמַתִּיר.

תָּנֵי: אֵין טִינּוֹפֶת שֶׁל תְּרוּמָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַתְּרוּמָה לֶאֱסוֹר עַל הַחוּלִּין. אֲבָל טִינּוֹפֶת שֶׁל חוּלִּין מִצְטָרֶפֶת עִם הַחוּלִּין לְהַעֲלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה.

רַבִּי בִּיבִי בָּעֵי: טִינּוֹפֶת שֶׁל תְּרוּמָה, מַהוּ לְהִצְטָרֵף עִם הַחוּלִּין לְהַעֲלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה?

מִן מַה דְּאָמַר רַב הוּנָא: קִילְפֵי אִיפּוּר מִצְטָרְפִין לְהֶיתֵּר. הָדָא אָמְרָה: טִינּוֹפֶת שֶׁל תְּרוּמָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַחוּלִּין לְהַעֲלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה.

רַב חוּנָא אָמַר: קִילְפֵי אִיפּוּר – מַעֲלִין אֶת הַהֶיתֵּר. סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה – אֵין אַתְּ מוֹצִיא זוּגִין טִינּוֹפֶת שֶׁבָּהּ. לְפָחוֹת מִמֵּאָה – אַתָּה מוֹצִיא זוּגִין טִינּוֹפֶת שֶׁבָּהּ.

וְכֵן לוֹג יַיִן צָלוּל שֶׁנָּפַל לְמֵאָה לוֹגִין יַיִן עָכוּר – אֵין אַתְּ מוֹצִיא שְׁמָרִין שֶׁבּוֹ. לוֹג יַיִן עָכוּר שֶׁנָּפַל לְמֵאָה לוֹג יַיִן צָלוּל – אַתְּ מוֹצִיא שְׁמָרִין שֶׁבּוֹ. תָּנֵי: אַף טוֹחֵן הוּא בַּתְּחִילָּה וּמַתִּיר.

מַתְנִיתָא דְּרַבִּי יוֹסֵי! דְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף מִתְכַּוֵּוין וְיִלְקוֹט וְיַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: שֶׁבֵּן דֶּרֶךְ כֹּהֲנִים לְהְיוֹת טוֹחֲנִין מִדּוֹמֶע בְּבָתֵּיהֶן.

מַה נָפֵיק מִבֵּינֵיהוֹן? כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי – טוֹחֵן וּמַתִּיר. עַל דַּעְתֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן – אֵינוֹ טוֹחֵן וּמַתִּיר.

רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאִיסּוּרִין שֶׁרִיבָּה עֲלֵיהֶן שׁוֹגֵג – מוּתָּרִין. מֵזִיד – אֲסוּרִין.

וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא? שׁוֹגֵג – מוּתָּר. מֵזִיד – אָסוּר! מַתְנִיתָא – בִּתְרוּמָה. אַתָּא מֵימַר לָךְ: אֲפִילּוּ שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים.

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לוֹמַר עַל דָּבָר שֶׁהוּא נַעֲשָׂה, כָּךְ מִצְוָה שֶׁלֹּא לוֹמַר עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נַעֲשָׂה.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְטַהֵר אֶת הַטָּמֵא, כָּךְ אָסוּר לְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר יַעֲקֹב בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם בָּאתָ לָהֶלְכָה תַּחַת יָדְךָ וְאִי אַתָּה יוֹדֵעַ אִם לְתִלּוֹת אוֹ לִשְׂרוֹף – לְעוֹלָם חֲיֵי רָץ אַחַר הַשְּׂרֵיפָה יוֹתֵר מִן הַתְּלִיָּיה, שֶׁאֵין לְךָ חָבִיב בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִפָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, וְהֵן בִּשְׂרֵיפָה.

רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: דָּנִין דָּבָר שֶׁאֵין מִצְוָתוֹ לְכֵן מִדָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ לְכֵן?

הַדָּרָן עָלָךְ כֹּאָה תְּרוּמָה

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת כֵּלִים בַּתְרָא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. חִלּוּק שֶׁל בֵּד, מֵאֵימָתַי מְקַבֵּל טֻמְאָה? מִשֶּׁתִּגָּמֵר מִלַּאכְתּוֹ. וְאֵיזוֹ הִיא גְּמַר מְלַאכְתּוֹ? מְשֶׁיְּפַתֵּח אֶת פִּיהָ. הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קְטַנּוֹ. וּמֵאֵימָתַי טְהֵרָתוֹ? מִשֶּׁבָּלָה, וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ. בָּלָה וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רֻבּוֹ מִלְמַעְלָה - טָמֵא. רֻבּוֹ מִלְמַטָּה - טָהוֹר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיו - טָהוֹר. חִלּוּק שֶׁל עוֹר, מֵאֵימָתַי מְקַבֵּל טֻמְאָה? מִשֶּׁתִּגָּמֵר מִלַּאכְתּוֹ. אֵיזוֹהִי גְּמַר מְלַאכְתּוֹ? מְשֶׁיְּפַתֵּח אֶת פִּיו. הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קְטַנּוֹ. וּמֵאֵימָתַי טְהֵרָתוֹ? מִשֶּׁבָּלָה וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ. בָּלָה, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רֻבּוֹ, מִלְמַעְלָה - טָמֵא. רֻבּוֹ מִלְמַטָּה - טָהוֹר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיו טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה לְתַכְרִיךְ, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הָעוֹשֶׂה חִלּוּק מִן הַלֵּבֶד, אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר, שֶׁאֵין בִּלְבָדִין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. חִלּוּק שֶׁל לֵבֶד שֶׁבָּלָה, אִם מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ רִאשׁוֹנָה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה מַעֲטֶפֶת מִן הַלֵּבֶד אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּהּ. בָּלְתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה.

ב. כַּף שֶׁל עוֹר, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחֲגוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְמֵאָה. כַּף שֶׁל סִיב, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחֲגוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְהוֹרָה. שְׁתֵּי כִּפִּין שֶׁל סִיב, שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ, וְהִתְקִינָם לַחֲגוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו - טְמֵאוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שָׁאַל יוֹנָתָן בֶּן חַרְסָא אִישׁ גְּנוֹסָר לְפָנַי זְקֵנִים בְּיַבְנֶה: שְׁנֵי כִּפִּין שֶׁל סִיב שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ וְהִתְקִינָם לַחֲגוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: טְמֵאוֹת. נִקּוּרֵי רֹטֶב בַּאֲבִיהֶן, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: אֲפִלּוּ כָּל הַדֶּקֶל כֻּלּוֹ - אָסוּר. מוֹתָר הַפִּיפְיָרוֹת[1] כַּמָּה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: עַד מָקוֹם שֶׁהֶחָדֵשׁ יָכוֹל לְהַלֵּךְ כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה. הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצִּדּוֹ שֶׁל בֶּגֶד, וּמִצִּדּוֹ שֶׁל סָדִין; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל[2]. מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל

[1] עֲצִים הַתְּקוּעִים בְּאֶרֶץ וּמְדַלֶּה עֲלֵיהֶם אֶת הַגֶּפֶן.

הַשָּׁלֵם

בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין, וּמָל מֵרוּחַ אַחַת; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין, וּמָל מֵרוּחַ אַחַת - שֶׁהוּא טָהוֹר, עַד שֶׁיְּמוֹל מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצִּדּוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמִצִּדּוֹ שֶׁל סָדִין, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲגוֹר שֶׁבָּלוּ צְדָדָיו וְאֶמְצָעִיתוֹ קַיֶּמֶת - טָמֵא מִשּׁוּם שְׁיָרֵי חֲגוֹר. שָׁפָה שֶׁפָּרְשָׁה מִן הַבֶּגֶד, וְהִתְקִינָהּ לַחֲגֹר בָּהּ מָתְנָיו - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּגַלְגַּלִּין.

ג. טַלִּית שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לִקְרוֹעַ, עַד שֶׁלֹּא נִקְרַע רֻבָּהּ, הַנּוֹגֵעַ אֲפִלּוּ בַּמִּפְרָשׂ מִכָּאן וּמִכָּאן - חָבוּר. מִשֶּׁנִּקְרַע רֻבָּהּ, הַנּוֹגֵעַ אֲפִלּוּ בְּמִחְבָּר - אֵינוֹ חָבוּר. אֵלּוּ הֵן הָעֲבִין וְאֵלּוּ הֵן הַדַּקִּין: כְּגוֹן הַבּוּרְצִין, וְהַבִּרְתָּצִים, וְהַפַּמְלִיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלְּבָדִים, וְהַסְּגוֹסִין - אֵלּוּ הֵן הָעֲבִים. הַשִּׁירָאִין, וְהַסְּרִיקִים, וְהַכָּלָךְ, וְהַפִּילְיוֹן שֶׁל רֹאשׁ - הֵן הָרַכִּין - אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. הָעוֹשֶׂה חִלּוּק מִן הַמְשַׁמֶּרֶת, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טָמֵא. אִם לָאו - טָהוֹר. מְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן שֶׁבָּלְתָה, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שֶׁל שַׂק וְשֶׁל בֶּגֶד - שְׁעוּרָהּ בִּשְׁמָרִים. שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל צְפִירָה וְשֶׁל חֲבָלִים - שְׁעוּרָן בִּרְמוֹנִים.

ד. מַשְׁפֵּךְ שֶׁל גִּתּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשׂוּי כִּכְבָרָה - טָמֵא. חוּט שֶׁפָּרַשׂ מִן הַבֶּגֶד, אֲפִלּוּ מֵאָה אַמָּה - כֻּלּוֹ חָבוּר אֶחָד. וְזֶה שֶׁהוּא תּוֹפֵר בּוֹ, כָּל שֶׁהוּא צָרִךְ הַתְּפִירָה - חָבוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ צָרִךְ הַתְּפִירָה - אֵינוֹ חָבוּר. חִלּוּק שֶׁל יוֹצֵאת-הַחוּץ, שֶׁהוּא עָשׂוּי כִּשְׁבָכָה, עָשָׂה לוֹ

[2] שֶׁיֵּעָשֶׂה אִימְרָא גַּם מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי.

תּוֹסֶפְתָּא

שָׁפָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - טְמֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֵרֶם, וּמִן הַמְּצוּדָה, וּכְפָלוֹ וּתְפָרוֹ, וְאֵין בְּשָׁרוֹ נִרְאֶה מִתּוֹכוֹ - טְמֵא. שָׁבִיס שֶׁל סְבָכָה - טְמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְקַנוֹ לִשְׁכָּבָה אַחֶרֶת. וְכַמָּה יְהֵיֶה שִׁעוּרוֹ? כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מַקִּיף מֵאֶזֶן לְאֶזֶן. הַסַּפְסִין, וְהַצְּפוּיִין, וְהַחֲלִיּוֹת שֶׁבּוֹ - טְהוֹרִין. וּמִשּׁוּם חִבּוּרֵי שָׁבִיס - טְמֵאִין. וְהָרְצוּעוֹת שֶׁבּוֹ, תְּפוּרוֹת - חִבּוּר. קְשׁוּרוֹת - אֵינָן חִבּוּר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: שְׁכָבָה שֶׁל זְקָנָה שֶׁנִּקְרַע, וּנְתָנָהּ עַל הַכִּסֵּא, וּבְשָׁרָהּ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא - טְהוֹרָה. וְאִם לָאו - טְמֵאָה. שְׁיָרֵי פְּסִיקְיָא - כְּדֵי לַחֲגוֹר עַל מָתְנֶיהָ שֶׁל קְטַנָּה. שְׁיָרֵי הַקְלָקֶן וּפוּזְמִיאוֹת - כְּדֵי לְכָרֵךְ עַל אֶצְבַּע קְטַנָּה.

מַסֶּכֶת כֵּלִים בָּתְרָא פֶּרֶק שִׁישִּׁי

א. הַמְשֻׁנֶּה בִּכְלֵי עוֹר, מִן הַפְּשׁוּט לְפָשׁוּט - טְמֵא. מִן הַפָּשׁוּט לְקִבּוּל, מִן הַקִּבּוּל לְפָשׁוּט, מִן הַקִּבּוּל לְקִבּוּל - טָהוֹר. וּבַבֶּגֶד - הַכֹּל טְמֵא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲבֵרַי הָיוּ אוֹמְרִים: הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁטָּלָאן זֶה עַל זֶה - לֹא בִּטְלוּ זֶה אֶת זֶה. הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ שֶׁנִּקְרְעוּ, אִם נוֹתְנָן עַל הַכִּסֵּא, וּבְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טְמֵא. הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁזְּרָקָן לְאַשְׁפָּה - טְמֵאִין. מַטְלִית שֶׁטָּלָאָהּ עַל הַקָּפָּה - צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה אַחַר פְּרִישָׁתָהּ. טַלִּית שֶׁל עָנִי שֶׁבָּלְתָה, אִם הָיוּ רֹב שִׁפְתוֹתֶיהָ קַיָּמוֹת, אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה. אֵין רֹב שִׁפְתוֹתֶיהָ קַיָּמוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה, וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִם יֵשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. הָיוּ דְּבְדוּלִין[3] יוֹצְאִין הֵימֶנָּה, כָּל שֶׁכְּנֶגֶד הַשָּׂפָה - חִבּוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַשָּׂפָה - אֵינוֹ חִבּוּר.

ב. הַחֵמֶת שֶׁפִּחֲתָהּ הַכֹּהֵן לִהְיוֹת רוֹדֶה בָּהּ כְּכַפַּר תְּרוּמָה - טְהוֹרָה. עוֹר שֶׁעָשָׂאוֹ לְשַׂלְחָן, לִהְיוֹת אוֹכֵל עָלָיו - טָמֵא, וְשִׁעוּרוֹ בְּטֶפַח. בֵּית יָד וְחֵפֶת שֶׁל חָלוּק - הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין כְּפוּלִין. זֶה הַכְּלָל, הַבָּא כָּפוּל - נִמְדָּד כָּפוּל. הַבָּא פָּשׁוּט - נִמְדָּד פָּשׁוּט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: [וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה? מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי[4]], שֶׁאִם הָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה - לֹא בִּטְלוּ זֶה אֶת זֶה. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, שֶׁכָּל הַבַּיִת מִן הַמִּצְנָע. מְצָאָהּ אַחַר הַדֶּלֶת, אוֹ כְסוּחָה, אוֹ פוּנְדָיוֹן צָרוּר בָּהּ, אוֹ מַחַט תְּחוּב בָּהּ, אוֹ שֶׁהָיְתָה פְּקוּקָה בַּסַּל וּבַקֻּפָּה - טְהוֹרָה. וּלְעוֹלָם אֵינָהּ טְמֵאָה, עַד שֶׁיַּצְנִיעֶנָּהּ לַבֶּגֶד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְדָבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה - טְמֵאָה. וּלְדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה - טְהוֹרָה.

ג. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁהָיָה בָּהּ חוּט שֶׁל תְּאוֹמוֹת - טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה כֻלָּהּ שֶׁל תְּאוֹמוֹת - טְמֵאָה. אִם יֵשׁ בָּהּ אִימְרָא - טְהוֹרָה. פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁהִתְקִינוֹ לְפוּךְ בּוֹ אֶת הַמַּרְחָץ, וּלְנַעֵר בּוֹ אֶת הַקֻּדֵּרָה, וּלְקַנֵּחַ בּוֹ אֶת הָרַחַיִם, מִן הַמּוּכָן - טָמֵא, וְשֶׁאֵינוֹ מוּכָן - טָהוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמּוּכָן וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן - טָהוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמּוּכָן וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן - טָהוֹר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִן הַמּוּכָן - טָמֵא. שֶׁלֹּא מִן הַמּוּכָן - טָהוֹר.

ד. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁעָשָׂאָהּ לְאִסְפְּלָנִית, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - טְהוֹרָה. שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁעָשָׂאוֹ לְאִסְפְּלָנִית, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה -

---

[3] מָקוֹם שֶׁנִּקְרַע - יוֹצְאִים שָׁם חוּטִים.

[4] הוֹסָפָה זוֹ עַל פִּי הַגָּהָה שֶׁל גִּירְסַת 'אוֹר הַגָּנוּז' עַל הַתּוֹסֶפְתָּא.

טְמֵאָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִסְפְּלָנִית – טְהוֹרָה, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה – טְמֵאָה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה אִסְפְּלָנִית מִן הַסְּמָנִין – טְהוֹרָה, וּמִן הָעֲשָׂבִים – טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִנְעֶרֶת. וּבָעוֹר, אִסְפְּלָנִית – טְהוֹרָה. מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה – טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּמִטְפָּחוֹת סְפָרִים, וְכִדְבָרָיו אָנוּ מוֹרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁל קַלְתִּית[5] כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אַנְגִילִין[6] שֶׁל סֵפֶר – טָהוֹר. וְהַתִּיק שֶׁלּוֹ – טָמֵא. וְהָעֲמוּד שֶׁבּוֹ – חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה.

ה. כִּפָּה שֶׁל זְקָנָה שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס, וּנְתָנוֹ לְסַפָּר; רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. כָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טֻמְאָתָן בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵין עוֹלִין מִידֵי טֻמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, אֵינוֹ אֶלָּא לְקִלְקוּל.

מַסֶּכֶת כֵּלִים בַּתְרָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. נִימֵי פְּסִיקְיָא וּמִקְטוֹרֶן – כָּל שֶׁהֵן. נִימֵי שֶׁל אִפּוֹקְרָסִין – עֶשֶׂר. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן סְבַךְ – כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סְבַךְ עוֹלֶה לְמִדַּת שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְאֵינוֹ עוֹלֶה לְמִדַּת שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ. הָיָה רָחָב וּנְתָנוֹ עַל הַכִּסֵּא, אִם נוֹתְנוֹ עַל הַכִּסֵּא וּבְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא – טָהוֹר. וְאִם לָאו – טָמֵא. נִימֵי הַבְּרִסִין, וְהַפַּמְלִיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלְּבָדִין, וְהַסָּגוֹסִין, וְהַכָּרִים, וְהַכִּסָּתוֹת – שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. חוּט הַמִּשְׁקֹלֶת – שְׁנַיִם עָשָׂר. וְשֶׁל חָרָשִׁים – שְׁמֹנָה עָשָׂר. וְעָבְיוֹ כְּעֶבְיִ כְּלֵינוֹ. חוּט שֶׁל בַּנָּאִין וְשֶׁל סַיָּדִין – חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף שֶׁל מְשׁוּחוֹת – חֲמִשִּׁים אַמָּה. חוּט הַמְּאַזְנַיִם שֶׁל שׁוֹקְלֵי מַתְּכוֹת – טְפָחַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תּוֹפֵס בִּשְׁתֵּי יָדָיו וּמַגְבִּיהַּ.

ב. יַד הַסַּכִּין – טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַסַּכִּין – טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַכּוֹשׁ – טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַשַּׁפּוּד – טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַמִּזְרֶה – טֶפַח, וְיַד הַקַּרְדֹּם מֵאֲחוֹרָיו – שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: טֶפַח מֵאֲחוֹרָיו – טָהוֹר כֻּלּוֹ. יַד הַכִּילּוּף וּבֶן הַכִּילּוּף – חֲמִשָּׁה. יַד הַפּוֹתֵחַ וּבֶן הַפּוֹתֵחַ – חֲמִשָּׁה. יַד בֶּן חוֹלֵף – חֲמִשָּׁה, וְשֶׁל חוֹלֵף – שִׁשָּׁה. יַד מַגְרֵפָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שִׁבְעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁמֹנָה. שֶׁל סַיָּדִין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תִּשְׁעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עֲשָׂרָה. יוֹתֵר מִכָּאן, אֵינוֹ חִבּוּר, לֹא לְטֻמְאָה וְלֹא לְהַזָּאָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁעָתִיד לָגוּד, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לָגוּד – חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף לֹא לְטֻמְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי אָמַרְתִּי דָּבָר אֶחָד, וְהֵם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, אֲנִי אָמַרְתִּי לָהֶם – אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּחוּט שֶׁל בַּנָּאִים, וְשֶׁל סַיָּדִין, חֲמִשִּׁים אַמָּה, שֶׁאִם רוֹצֶה לְקַיֵּם יוֹתֵר מִכָּאן – שֶׁהוּא טָהוֹר. וְהֵם אָמְרוּ לִי: אִי אַתָּה מוֹדֶה בִּנְימֵי הַסָּדִין וְהַסּוּדָרִין, וְהַטַּרְטִין, וְהַפִּלְיוֹן שֶׁל רֹאשׁ – שִׁשָּׁה אֶצְבָּעוֹת. וְשֶׁל אַפַּקְרָסוּת – עֶשֶׂר. שֶׁאִם רוֹצֶה לְקַיֵּם יוֹתֵר מִכֵּן – שֶׁהוּא טָמֵא. וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי מִדַּבְּרֵיהֶן, שֶׁאֲנִי מְשִׁיבָן מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה, וְהֵן מְשִׁיבִין אוֹתִי מִדָּבָר שֶׁהוּא חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה עַל דָּבָר שֶׁמּוֹדִים שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְהַזָּאָה. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ שִׁירֵי – וִידּוֹת יְדוֹתֵיהֶן מִלְּפָנֵיהֶם. אֶת שֶׁדְּרָכוֹ לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ אַחַת, כְּגוֹן יַד הַקַּרְדֹּם – טֶפַח. וְאֶת שֶׁדְּרָכוֹ לֶאֱחֹז בִּשְׁתֵּי יָדָיו כְּגוֹן יַד [הַמָּקוֹר] הַמַּגְרֵפָה – טְפָחַיִם.

ג. כְּלֵי זְכוּכִית – טֻמְאָתָן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. פְּשׁוּטֵיהֶן – טְהוֹרִין. וּמְקֻבָּלֵיהֶן – טְמֵאִין. הַשַּׁדָּה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל שֶׁל זְכוּכִית, הַבָּאִין בְּמִדָּה – טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל כְּלֵי זְכוּכִית, אַף עַל פִּי שֶׁבָּאִין בְּמִדָּה – טְמֵאִים. וְזֶה חֹמֶר בִּכְלֵי זְכוּכִית מִכְּלֵי עֵץ. כְּלֵי זְכוּכִית – אֵין

[5] סַלִּים.

[6] סַפְסָל שֶׁשָּׂמִים עָלָיו אֶת הַסֵּפֶר.

תּוֹסֶפְתָּא

מְקַבְּלִין טֻמְאָה עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִשֶּׁנִּטְלוּ מִן הַסְּפוֹת. תַּמְחוּי שֶׁעָשָׂאוּ אַסְפַּקְלַרְיָא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ - טָהוֹר. הָיָה טָמֵא וַעֲשָׂאוּ אַסְפַּקְלַרְיָא - טָמֵא, עַד שֶׁיִּקָּבְעֶנּוּ בְּמַסְמֵר. תַּרְוָד שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ יָד וּבֵין שֶׁאֵין לוֹ יָד, בֵּין מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא וּבֵין שֶׁאֵין מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא, שֶׁאֵין מְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא מְמַגְמֵג וְשׁוֹפֵךְ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: טָמֵא, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר.

ד. כּוֹס שֶׁל זְכוּכִית שֶׁנִּסְדַּק וְהִטִּיחַ לְתוֹכוֹ אֲבָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: טָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי זְכוּכִית. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יְהוּדָה בֶּן שַׁמּוּעַ הָיָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. קְתוֹן שֶׁל זְכוּכִית שֶׁנִּטְּלוּ שׁוּלָיו, אִם יָכוֹל לֵישֵׁב כְּדַרְכּוֹ, רַבִּי מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וְאִם מִתְּחִלָּה עֲשָׂאָהּ שֶׁלֹּא שׁוּלַיִם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא טָמֵא. הַכּוֹס וְהַצְּלוֹחִית שֶׁנִּקְּבוּ, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה - טְהוֹרִין. תַּמְחוּי וּקְעָרָה שֶׁנִּקְּבוּ מִלְמַעְלָה - טְמֵאִין. מִלְמַטָּה - טְהוֹרִין. נִסְדְּקוּ, אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הַחֹמֶץ כְּצוֹנֶן - טְמֵאִין. וְאִם לָאו - טְהוֹרִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: הַכּוֹסוֹת, הַצִּידוֹנִים, הַחֲתוּכִין - טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁסּוֹרְחִין אֶת הַפֶּה, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. צְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל יַיִן, שֶׁנִּטַּל פִּיהָ, אִם נִטְּלָה בְּיַד אַחַת - טְמֵאָה. וְאִם בִּשְׁתֵּי יָדָיו - טְהוֹרָה. פַּנָּס שֶׁל זְכוּכִית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טָמֵא. בֵּית קִבּוּל נֵר - טָהוֹר. וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרְךָ. הַמִּטָּה, וְהַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסָל, וְהַקַּתֶּדְרָא, וַעֲרִיסָה שֶׁל זְכוּכִית, וְכָל מִדְרָס כְּלֵי זְכוּכִית - טְהוֹרִין. הָאוֹלָר, וְהַקּוֹלְמָס, וְהַמְּטוּטֶלֶת, וְהַמִּשְׁקֹלוֹת, וְהָעֲכִירִין, וְהַכַּן, וְהַכַּנָּה שֶׁל זְכוּכִית - טְהוֹרִין.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אֶחָד הַנּוֹגֵעַ, וְאֶחָד הַמַּאֲהִיל, וְאֶחָד הַמֵּסִיט - כֻּלָּן מוֹנִין בְּמֵת. אֵין לְךָ שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא אָדָם בִּלְבַד. הָאוֹכְלִין וְהַמַּשְׁקִין וְהַכֵּלִים - אֵין מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כְּדֶרֶךְ זוֹ אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר בְּזָב, כָּל הַטָּמֵא בְּמֵת טָמֵאת שִׁבְעָה - טָמֵא בְּזָב טָמֵאת עֶרֶב. וְכָל הַטָּמֵא בְּמֵת טָמֵאת עֶרֶב - טָהוֹר בְּזָב מִכְּלוּם. כֵּיצַד? אָדָם בְּאָדָם - שְׁנַיִם בְּמֵת וְאֶחָד בְּזָב. כֵּלִים בְּכֵלִים - שְׁלֹשָׁה בְּמֵת וּשְׁנַיִם בְּזָב. כֵּלִים אָדָם וְכֵלִים - אַרְבָּעָה בְּמֵת וּשְׁלֹשָׁה בְּזָב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְרוּמָה וּבְקָדָשִׁים, אֲבָל אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל הַמֵּת בִּלְבַד, וְאֵין חַיָּבִים עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו אֶלָּא עַל הַמֵּת בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ לִי חֻמְשָׁה: הַשַּׁפּוּד הַתָּחוּב בְּאֹהֶל, אוֹ הַנּוֹגֵעַ בְּאֹהֶל. אָמְרוּ לוֹ: הָאֹהֶל וְהַשַּׁפּוּד - שֵׁם אֶחָד הֵן.

ב. הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְהַבְּהֵמָה, וּבֶן שְׁמֹנָה, וּכְלֵי חֶרֶס, וְהָאוֹכְלִים וְהַמַּשְׁקִין הַנּוֹגְעִין בְּמֵת. כֵּלִים הַנּוֹגְעִין בָּהֶן - טְהוֹרִין. וּכְשֵׁם שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁחֶסֶר עֶצֶם בָּאָדָם - טָהוֹר, כָּךְ בַּנְּבֵלוֹת וּבִשְׁרָצִים - טָהוֹר. הַמֵּת: בֵּין בָּאָדָם, וּבֵין בַּבְּהֵמָה, וּבֵין בַּחַיָּה, וּבֵין בָּעוֹפוֹת, וּבֵין בַּנְּבֵלוֹת, וּבֵין בַּטְּרֵפוֹת, וּבֵין בִּשְׁקָצִים, וּבֵין בָּרֶמֶשִׂים - טָמֵא. וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא, וּמְטַמֵּא כַּזַּיִת בְּמַשָּׂא וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגָּע. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: מֵחַ הֲרֵי הוּא כְּבָשָׂר לְכָל דָּבָר.

ג. תִּשְׁעָה בְּרֹאשׁ וְהַלְחָיַיִן עִמָּהֶן, חֲמִשָּׁה בַּאֲרַכָּבָה, שְׁנַיִם מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִכָּאן, וְהַפִּיקָה בָּאֶמְצַע. כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גִּידִים וַעֲצָמוֹת - הֲרֵי זֶה אֵבֶר. וְשֶׁאֵין בּוֹ גִּידִים וַעֲצָמוֹת - אֵינוֹ אֵבֶר, וְהַיּוֹתֶרֶת עוֹלָה מִן הַמִּנְיָן. חֵסֶר שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא מָאתַיִם וְיָתֵיר, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָאתַיִם וּשְׁמֹנִים וְאֶחָד - כֻּלָּם מִצְטָרְפִים לְמִנְיַן מֵאָה עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הַחַי אֵין בּוֹ מִמִּנְיָן, וְאֵין בּוֹ רֹבַע עֶצֶמוֹת.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, שָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם, וְעַדַיִן מְפֹרְכֶסֶת - מְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכָלִין, אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפוֹרֵשׁ

תּוֹסֶפְתָּא

מִן הַחַי. וּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׂ מִמֶּנּוּ - כְּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׂ מִן הַחַי וַאֲסוּרָה לִבְנֵי נֹחַ. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבְּהֵמָה - אֵינָהּ מִטַּמְּאָה טֻמְאַת אוֹכָלִין. וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְהוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם, אוֹ רוֹב שְׁנַיִם, וַעֲדַיִן הִיא מְפֻרְכֶּסֶת - מִטַּמְּאָה טֻמְאַת אוֹכָלִים, אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. וְאֵבֶר הַפּוֹרֵשׂ מִמֶּנָּהּ - כְּפוֹרֵשׂ מִן הַחַי. וּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׂ מִמֶּנָּהּ - כְּפוֹרֵשׂ מִן הַחַי. וַאֲסוּרָה לִבְנֵי נֹחַ. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבְּהֵמָה. נֶחֱרָהּ - אֵינָהּ מְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכָלִין. שָׁחַט בָּהּ אֶחָד אוֹ רֹב אֶחָד - אֵין בָּהּ טֻמְאָה שֶׁל כְּלוּם. שָׁחַט עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבָא יִשְׂרָאֵל וְגָמְרָהּ - מַתֶּרֶת בַּאֲכִילָה. שָׁחַט יִשְׂרָאֵל, בֵּין בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבֵין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבָא עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְגָמְרָהּ - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. שָׁחַט בָּהּ יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, חוֹתֵךְ מִמֶּנָּה בָּשָׂר וּמַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּמוּת, וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה.

ב. מִלְּא תַּרְוָד רָקָב[7] שֶׁאָמְרוּ - יֶשְׁנוֹ מֵעִקַּר אֶצְבְּעוֹתָיו וּלְמַעְלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִלְּא חָפְנָיו. וְאֵיזֶהוּ מֵת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רָקָב? הַנִּקְבָּר עָרוֹם בָּאָרוֹן שֶׁל אֶבֶן, עַל גַּבֵּי הָרְצָפָה, וְעַל גַּבֵּי הַטַּבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ. אֲבָל הַנִּקְבָּר בְּכִסּוּתוֹ, וּבָאָרוֹן שֶׁל עֵץ, עַל גַּבֵּי עָפָר - אֵין לוֹ רָקָב. וְהַנּוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתָּיו - זֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת, מִלְּא תַּרְוָד וְעוֹד. תְּבוּסָה שֶׁנִּמְצֵאת בַּקֶּבֶר וְאֵין יוֹדֵעַ מַה טִּיבָהּ, פָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בִּרַבִּי צָדוֹק: בּוֹרֵר אֶת הַצְּרוֹרוֹת וְאֶת הַקִּיסָמִין, נוֹטֵל אֶת הַנְּדָאִין וּמַנִּיחַ אֶת הַסֶּפֶק. וְזֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת מִלְּא תַּרְוָד וְעוֹד.

ג. שִׁדְרָהּ שֶׁגֵּרְרָהּ רֹב חֲלָיוֹת מִמֶּנָּהּ[8], אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְדָּהּ קַיֶּמֶת - טְהוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁהִיא

הַשָּׁלֵם

בְּתוֹךְ הַקֶּבֶר, אֲפִלּוּ מִשֶּׁבֶּרֶת וַאֲפִלּוּ מְכֻתֶּתֶת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּבֶר מְצָרְפָהּ.

ד. הַגַּלְגֹּלֶת שֶׁהָיָה בָהּ נֶקֶב אֶחָד אָרוֹךְ, אוֹ נְקָבִים הַרְבֵּה - מְצָטָרְפִין לִמְלֹא מַקֵּדַח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעֵין בּוּל בְּאֶחָד שֶׁנִּחְתְּכָה גֻּלְגֻּלְתּוֹ, וְתָלָה עָלֶיהָ הָרוֹפֵא מַטְלֹת שֶׁל קְרוּיָה, וְחָיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מִשָּׁם רְאָיָה? אַף עַל פִּי שֶׁחָיָה כָּל יְמוֹת הַחַמָּה, וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו יְמוֹת הַצִּנָּה - מֵיַּד מֵת.

ה. כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׂ מֵאֵבֶר מִן הַחַי; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שִׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בַּמֵּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֹב רִבַּע וְרָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁאֵין לוֹ רֹב רִבַּע וְרָקָב? דָּבָר אַחֵר, מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בַּבָּשָׂר אוֹ בָּשָׂר תָּלוּי בָּאֵבֶר? הַבָּשָׂר תָּלוּי בָּאֵבֶר, אֶפְשָׁר שֶׁהַבָּשָׂר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְהָאֵבֶר יִהְיֶה טָהוֹר?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תְּמֵהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּאֵבֶר בָּשָׂר כָּרָאוּי, שֶׁיִּהְא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל.

ו. עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה, הַפּוֹרֵשׂ מִן הָאֵבֶר מִן הַחַי. רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי נְחוּנְיָא שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּמֵת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע רָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁאֵין בּוֹ רֹב רֹבַע רָקָב? דָּבָר אַחֵר: מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בְּעֶצֶם אוֹ עֶצֶם תָּלוּי בָּאֵבֶר? הָעֶצֶם תָּלוּי בָּאֵבֶר! אֶפְשָׁר שֶׁהָעֶצֶם מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְהָאֵבֶר יִהְא טָהוֹר? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תְּמֵהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי נְחוּנְיָא, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֵבֶר עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, שֶׁיִּהְא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. הֵשִׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן, וּמַה הַחַי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְמַ״ח אֲבָרִים עֶצֶם וּבָשָׂר, הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִין, אֵבֶר שֶׁאֵין רְמַ״ח, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְא

---

[7] תַּרְוָד – כַּף. רָקָב – עַפְרוּרִית הַמֵּת שֶׁנִּרְקָב.

[8] שֶׁעָקַר אֶת רֹב הַחוּלְיוֹת מִמֶּנָּהּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּנָּחוֹת בְּצִדָּהּ – טְהוֹרָה.

תּוֹסֶפְתָּא

הָעֶצֶם וּבָשָׂר הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים? הֵשִׁיב רַבִּי עַל דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּפוֹרְשִׁין מִן הַחַי, שֶׁכֵּן פָּרְשׁוּ מִדָּבָר טָהוֹר, תֹּאמַר בְּפוֹרְשִׁין מִן הָאֵבֶר שֶׁכֵּן פָּרְשׁוּ מִדָּבָר טָמֵא?

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת, מִשְּׁנֵי מֵתִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: רְבִיעִית תְּחִלַּת דָּמוֹ שֶׁל קָטָן. דַּם הַקָּטָן שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ כֻּלּוֹ, וְאֵין בּוֹ רְבִיעִית. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רְבִיעִית, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: טֻמְאָה בַּדָּם וְטֻמְאָה בָּעֲצָמוֹת, מַה עֲצָמוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע טְמֵאִין, אַף הַדָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ רְבִיעִית - טָמֵא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֵׁשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁכֵּן רֻבָּן טָמֵא בְּלֹא רֹבַע, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא בָּרְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁמֵּעֵט עֲצָמוֹת טָמֵא, וְעֶצֶם כְּשָׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא רְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁבִּידוּעַ שֶׁכֻּלָּן לְפָנֶיךָ, תֹּאמַר בַּדָּם, שֶׁאֲנוּ אוֹמְרִים שֶׁאִם נִשְׁתַּיְּרָה הֵימֶנָּה טִפָּה כָּל שֶׁהוּא טָהוֹר? אָמַר לָהֶן: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּזִמַּן שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר בְּכָךְ.

ג. רֹבַע עֲצָמוֹת, רֹב הַגְּוִיָּה בִּגְדֵל, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. וְרֹב רֹבַע עֲצָמוֹת מֵרֹב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן וַעֲצָמוֹת, רֹוב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּלָשׁוֹן אַחֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מֵעֲצָמוֹת, מִשְּׁנַיִם אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה מִן הַגְּוִיָּה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: רֹבַע עֲצָמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרֹב בְּנְיָן אוֹ מֵרֹב מִנְיָן, רֹב בְּנְיָנוֹ אוֹ רוֹב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רֹבַע - טְמֵאִין. שַׁמַּאי אוֹמֵר: אַף מֵעֶצֶם אֶחָד, וְאֵיזֶהוּ בְּנְיָנוֹ? הַשּׁוֹקַיִם, וְהַיְרֵכַיִם, וְהַצְּלָעוֹת וְהַשִּׁדְרָה. וְאֵיזֶהוּ מִנְיָנוֹ? אֶצְבָּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מֵאָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יָכוֹלְנִי לַעֲשׂוֹת דִּבְרֵי בֵית שַׁמַּאי וְדִבְרֵי בֵית הִלֵּל כְּאֶחָד. מִשְּׁנֵי שׁוֹקַיִם וְיָרֵךְ אֶחָד - כִּדְבְרֵי בֵית שַׁמַּאי. וּבִמְפִרְקֵי יָדָיו וְרַגְלָיו כִּדְבְרֵי בֵית הִלֵּל, וּבִשְׁדְרָה וְגֻלְגֹּלֶת - כִּדְבְרֵי שַׁמַּאי. חֲצִי רַבִּי מִנְיָנוֹ וַחֲצִי רֹב בְּנְיָנוֹ - אֵין מִצְטָרְפִין. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת נֵצֶל - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּמֵּת - אֵין מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶם.

ד. הַגּוֹלֵל וְהַדֹּפֶק - מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמְּאִים בְּמַשָּׂא. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא מִקֶּל וָחֹמֶר: מָה אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַקֵּל, לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא הֶחָמוּר? אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַמְרֻבֶּה - יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא מְעָט? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: עֲקִיבָה! וַהֲלֹא טֻמְאַת הָאֹהֶל מוּעֶטֶת בִּשְׁנֵיהֶן, וַהֲרֵי הֵן מְטַמְּאִין בָּהּ, וְאִי מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל הַמְּעָט לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂאָה מְרֻבֶּה? נִסְתַּלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא וְקָפַץ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: מְרֻבָּה טֻמְאַת אֹהֶל מִטֻּמְאַת הַמַּשָּׂא, שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת בְּסָכָה - טָמֵא, וּמִסִּיטוֹ - טָהוֹר. וְהָעוֹשֶׂה סָכָּתוֹ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל קֶבֶר - הַמַּאֲהִיל עָלָיו טָמֵא וְהַמְּסִיטָהּ טָהוֹר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: זֶה הוּא הַנִּדּוֹן, אִם סָכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ פֶּתַח - הֲרֵי הִיא חוֹצֶצֶת עַל גַּבֵּהּ, אִם סָכָּה שֶׁאֵין לָהּ פֶּתַח - זֶה הוּא גּוֹלֵל עַצְמוֹ. אֶלָּא כָּךְ צָרִיךְ לְהָשִׁיבוֹ: מְרֻבָּה טֻמְאַת הָאֹהֶל מִטֻּמְאַת מַשָּׂא שֶׁהַכֹּל מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, וְאֵין לְךָ שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא אָדָם בִּלְבַד. מַעֲשֶׂה בְּבֵית דָּגָן בִּיהוּדָה, בְּאֶחָד שֶׁמֵּת עֶרֶב פֶּסַח, וְהָלְכוּ לְקָבְרוֹ וְנִכְנְסוּ הָאֲנָשִׁים וְקָשְׁרוּ הַחֶבֶל בַּגּוֹלֵל,

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

מָשְׁכוּ הָאֲנָשִׁים מִבַּחוּץ וְנִכְנְסוּ הַנָּשִׁים לְקַבְּרוֹ, וְהָלְכוּ הָאֲנָשִׁים וְעָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב.

ה. שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע טְפָחִים שֶׁעָשָׂן גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁתֵּיהֶן – טְמֵא. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁנַיִם – טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְטֻמְאָה זוֹ דֶּרֶךְ שֶׁתֵּצֵא.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְלֹא תַרְוָד רָקָב מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ טֻמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הַמֵּת, שְׁתַּיִם בְּכָל אַחַת, וְהַשְּׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן. וְאֵלּוּ הֵן: גּוֹלֵל, וְדוֹפֵק, וְעֶצֶם כְּשְׂעוֹרָה, מְלֹא תַרְוָד רָקָב. גּוֹלֵל וְדוֹפֵק – מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. וְהֵיכָן הוּא מַשָּׂאָן עִם אֶחָד מֵהֶן? עֶצֶם כְּשְׂעוֹרָה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וְאֵין מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. וְהֵיכָן הוּא אָהֳלוֹ עִם אֶחָד מֵהֶם? מְלֹא תַרְוָד רָקָב. מְלֹא תַרְוָד רָקָב מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמֵּא בְּמַגָּע. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כַּזַּיִת מִן הַמֵּת שֶׁחִלְּקוּ, אֲפִלּוּ לַעֲשָׂרָה – מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמֵּא בְּמַגָּע.

ב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שִׁשָּׁה דְּבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחָזַר בּוֹ. מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ קִפּוֹת שֶׁל עֲצָמוֹת לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל טוֹרְסַיִים וְהִנִּיחוּם בָּאֲוִיר בֵּית הַכְּנֶסֶת, נִכְנַס תּוֹדוֹס הָרוֹפֵא וְכָל הָרוֹפְאִים עִמּוֹ, וְאָמְרוּ: אֵין כָּאן שִׁדְרָה מִמֵּת אֶחָד, וְלֹא גֻּלְגֹּלֶת מִמֵּת אֶחָד. אָמְרוּ: הוֹאִיל וְיֵשׁ כָּאן מְטַמְּאִים וְיֵשׁ כָּאן מְטַהֲרִין, נַעֲמֹד לַמְנִין. הִתְחִילוּ מְרַבִּי עֲקִיבָא, וְטִהֵר. אָמְרוּ לוֹ: הוֹאִיל וְאַתָּה הוּא שֶׁהָיִיתָ מְטַמֵּא – טַהֲרְתָּ, יְהוֹ טְהוֹרִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְעַד יוֹם מִיתָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה מְטַמֵּא, וְאִם מִשֶּׁמֵּת חָזַר בּוֹ, אֵינִי יוֹדֵעַ.

הַשָּׁלֵם

ג. חֲלַב הַמֵּת שֶׁהָיָה שָׁלֵם וְהִתִּיכוֹ – טָמֵא. הָיָה מְפֹרָד וְהִתִּיכוֹ – טָהוֹר. שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. אֶתְרֹג שֶׁנִּפְרַץ וְתָחֲבוֹ בְּכוּשׁ – אֵינוֹ חִבּוּר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. קוֹלִית הַמֵּת שֶׁעָשָׂאוֹ יָד לַסַּכִּין – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם – טָמֵא, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסֵר. רְבִיעִית דָּם שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם – טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסְרָה. אֶתְרֹג שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם – טָהוֹר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסַר. מִנְחָה שֶׁבִּלְלוּהָ חֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים – כְּשֵׁרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסְרָה. פִּנָּה מִכְלִי לִכְלִי – כְּשֵׁרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הִפְלִיג – הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת נֵצֶל, וּמְלֹא תַרְוָד רָקָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עָפָר כָּל שֶׁהוּא – טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל.

ד. רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלְעָה בִּכְסוּת, כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ? מְבִיאִין מַיִם בְּמִדָּה וּמְכַבְּסָהּ בָּהֶן, וּמְבִיאִין מַיִם אֲחֵרִים וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית דָּם, אִם הָיָה מַרְאָן שָׁוֶה – הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. אִם לָאו – טְהוֹרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זְקֵנִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ אוֹמְרִים: מִקְטַפְּרֵס[9] וְלִפְנִים – הַבַּיִת טָמֵא, מִקְטַפְּרֵס וְלַחוּץ – הַבַּיִת טָהוֹר. חָזְרוּ לוֹמַר: קְטַפְּרֵס, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ – הַבַּיִת טָהוֹר. הַמֵּת מִבַּחוּץ וּשְׁעָרוֹ מִבִּפְנִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּאֹהֶל אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא, הַבַּיִת מַאֲהִיל עָלָיו – טָמֵא. הָעֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, אֶחָד תָּחוּב בִּידֵי אָדָם וְאֶחָד תָּחוּב בִּידֵי שָׁמַיִם, הִכְנִיס אֶת הַתָּחוּב בִּידֵי אָדָם לִפְנֵי הַבַּיִת – טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁחִבּוּרוֹ מִצְטָרֵף עִמּוֹ. הִכְנִיס אֶת הַתָּחוּב בִּידֵי שָׁמַיִם לִפְנֵים הַבַּיִת – טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין חִבּוּרוֹ מִצְטָרֵף עִמּוֹ. שְׁנֵי עֲצָמוֹת וַעֲלֵיהֶם כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, וְהִכְנִיס רֹאשֵׁיהֶן לִפְנִים. יְהוּדָה בֶּן נַקּוֹסָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב: אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן תְּחוּבִין בִּידֵי שָׁמַיִם – טָהוֹר, שֶׁאֵין שְׁנֵי עֲצָמוֹת מִצְטָרְפִין

---

[9] קְטַפְּרֵס – מָקוֹם מִשֻּׁפָּע אֲשֶׁר לֹא יָנוּחַ בּוֹ הַדָּבָר אֲבָל יִתְגַּלְגֵּל וְיֵרֵד (מִדְרוֹז; רַמְבַּ"ם).

תּוֹסֶפְתָּא

לְכִשֶׁנִּי חֲצָאי זֵיתִים. אִבֵּד כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּבִקְּשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ - הַבַּיִת טָהוֹר, לְכְשֶׁיִּמְצֵא - הַבַּיִת מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ.

ה. כָּל מַשְׁקֶה הַמֵּת - טָהוֹרִין חוּץ מִדָּמוֹ, וְכָל מַרְאֶה דָּמִים בַּמֵּת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין.

ו. וְאֵיזוֹ הִיא דַּם תְּבוּסָה? פֵּרֵשׁ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה: הָרוֹג שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ רְבִיעִית דָּם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, סָפֵק בְּחַיָּיו יָצָא, סָפֵק בְּמוֹתוֹ - זֶה הוּא דַּם תְּבוּסָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּרִשּׁוּת הַיָּחִיד - סָפֵקוֹ טָמֵא. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - סְפֵקוֹ טָהוֹר, אֶלָּא אֵיזֶהוּ דַּם תְּבוּסָה? הָרוֹג שֶׁיָּצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דַּם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, וַעֲדַיִן לֹא פָּסַק, סָפֵק רֻבּוֹ בְּחַיָּיו וּמְעוּטוֹ בְּמוֹתוֹ, סָפֵק מְעוּטוֹ בְּחַיָּיו, וְרֻבּוֹ בְּמוֹתוֹ, זֶהוּ דַּם תְּבוּסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרוֹג שֶׁהָיָה מֻטָּל בַּמִּטָּה וְדָמוֹ מְנַטֵּף לְגוּמָא - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁטִּפָּה שֶׁל מִיתָה מְעֹרֶבֶת בּוֹ. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן נִפְסָק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: צָלוּב שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֵת, וְנִמְצֵאת תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם - טָמֵא. אֲבָל מֵת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם - טָהוֹר. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר טִפָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל מִיתָה עַמְדָה לָהּ עַל גַּבֵּי הָעֵץ. כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, שְׁלֹשָׁה רְבִיעִיּוֹת הֵן. כֵּיצַד? לָקָה מַכַּת מָוֶת וּמְפַרְפֵּר, וְיָצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דָּם, וַעֲקָרוּהוּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא חַי, וְהֻנִּיחוּהוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְיָצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דָּם, רִאשׁוֹנָה דַּם חַיִּים, וּשְׁנִיָּה דַּם תְּבוּסָה, שְׁלִישִׁית דַּם הַמִּיתָה. וּמַה בֵּין דַּם הַמִּיתָה לְדַם הַתְּבוּסָה? אֶלָּא שֶׁדַּם הַמִּיתָה - הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְחַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְדַם הַתְּבוּסָה אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְאֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.

ד,ז אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ זְקֵנִים חֲלוּקִין, מִקְצָתָן אוֹמְרִים: רְבִיעִית דָּם, וְרֹבַע עֲצָמוֹת. וּמִקְצָתָן אוֹמְרִים חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לוֹג דָּם. בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: רְבִיעִית דָּם וְרֹבַע עֲצָמוֹת לַתְּרוּמוֹת וְלַקֳּדָשִׁים. חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לוֹג דָּם לַנָּזִיר

הַשָּׁלֵם

וְלַמִּקְדָּשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְעַרְדַּסְקָיָא, מָצָאתִי אֶת רַבִּי מֵאִיר וְאֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְדָנִין בַּהֲלָכָה. יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא אוֹמֵר: רְבִיעִית דָּם אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְאֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: אַל תְּהִי זוֹ קַלָּה מִן הַשֶּׁרֶץ, מַה שֶּׁרֶץ הַקַּל שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו - חַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, רְבִיעִית דַּם חֲמוּרָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵיוּ חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו? שָׁתַק יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא. נָמְתִּי לוֹ: רַבִּי מֵאִיר! אַל תָּבוּז לִי, בָּקִי הָיָה לְךָ מִיהוֹשֻׁעַ בֶּן מַמָּל? נָם לִי: הֵן! וּבַעַל מְלָאכוֹת הָיָה. נָמְתִּי לִי, בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לִי מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ - חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְכָל מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ - אֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.

מלכים א פרק ט

א וַיְהִי֙ כְּכַלּ֣וֹת שְׁלֹמֹ֔ה לִבְנ֖וֹת אֶת־בֵּ֣ית יְהוָ֑ה
וְאֶת־בֵּ֣ית הַמֶּ֗לֶךְ וְאֵת֙ כָּל־חֵ֣שֶׁק שְׁלֹמֹ֔ה אֲשֶׁ֥ר חָפֵ֖ץ
לַעֲשׂ֥וֹת׃ {פ}
ב וַיֵּרָ֥א יְהוָ֛ה אֶל־שְׁלֹמֹ֖ה שֵׁנִ֑ית כַּאֲשֶׁ֥ר נִרְאָ֖ה אֵלָ֥יו
בְּגִבְעֽוֹן׃ **ג** וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלָ֔יו שָׁמַ֙עְתִּי֙ אֶת־תְּפִלָּתְךָ֣
וְאֶת־תְּחִנָּתְךָ֔ אֲשֶׁ֥ר הִתְחַנַּ֖נְתָּה לְפָנָ֑י הִקְדַּ֙שְׁתִּי֙
אֶת־הַבַּ֣יִת הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר בָּנִ֖יתָה לָשׂ֣וּם־שְׁמִ֑י שָׁ֖ם עַד־
עוֹלָ֔ם וְהָי֥וּ עֵינַ֖י וְלִבִּ֥י שָׁ֖ם כָּל־הַיָּמִֽים׃ **ד** וְאַתָּ֗ה
אִם־תֵּלֵ֤ךְ לְפָנַי֙ כַּאֲשֶׁ֣ר הָלַ֔ךְ דָּוִ֖ד אָבִ֑יךָ בְּתָ֣ם־לֵבָ֔ב
וּבְיֹ֣שֶׁר לַעֲשׂ֔וֹת כְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֣ר צִוִּיתִ֑יךָ חֻקַּ֥י וּמִשְׁפָּטַ֖י
תִּשְׁמֹֽר׃ **ה** וַהֲקִמֹתִ֞י אֶת־כִּסֵּ֣א מַמְלַכְתְּךָ֗ עַל־
יִשְׂרָאֵל֙ לְעֹלָ֔ם כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבַּ֖רְתִּי עַל־דָּוִ֣ד אָבִ֑יךָ
לֵאמֹ֗ר לֹֽא־יִכָּרֵ֤ת לְךָ֙ אִ֣ישׁ מֵעַ֔ל כִּסֵּ֖א
יִשְׂרָאֵֽל׃ **ו** אִם־שׁ֣וֹב תְּשֻׁבוּן֮ אַתֶּם֒ וּבְנֵיכֶם֙ מֵאַחֲרַ֔י
וְלֹ֤א תִשְׁמְרוּ֙ מִצְוֹתַ֣י חֻקֹּתַ֔י אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לִפְנֵיכֶ֑ם
וַהֲלַכְתֶּ֗ם וַעֲבַדְתֶּם֙ אֱלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֔ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֖ם
לָהֶֽם׃ **ז** וְהִכְרַתִּ֤י אֶת־יִשְׂרָאֵל֙ מֵעַ֣ל פְּנֵ֣י הָאֲדָמָ֔ה
אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לָהֶ֑ם וְאֶת־הַבַּ֣יִת אֲשֶׁ֤ר הִקְדַּ֙שְׁתִּי֙
לִשְׁמִ֔י אֲשַׁלַּ֥ח מֵעַ֖ל פָּנָ֑י וְהָיָ֤ה יִשְׂרָאֵל֙ לְמָשָׁ֔ל
וְלִשְׁנִינָ֖ה בְּכָל־הָעַמִּֽים׃ **ח** וְהַבַּ֣יִת הַזֶּ֔ה יִֽהְיֶ֖ה עֶלְי֑וֹן
כָּל־עֹבֵ֣ר עָלָ֗יו יִשֹּׁם֙ וְשָׁרַ֔ק וְאָמְר֖וּ עַל־מֶ֥ה עָשָׂ֛ה
יְהוָ֥ה כָּכָ֖ה לָאָ֥רֶץ הַזֹּ֖את וְלַבַּ֥יִת הַזֶּֽה׃ **ט** וְאָמְר֗וּ עַל֩
אֲשֶׁ֨ר עָזְב֜וּ אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיהֶ֗ם אֲשֶׁ֤ר הוֹצִיא֙ אֶת־
אֲבֹתָ֔ם מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם וַיַּחֲזִ֣קוּ בֵֽאלֹהִ֗ים אֲחֵרִים֙
וישתחו (וַיִּשְׁתַּחֲווּ֙) לָהֶ֔ם וַיַּעַבְדֵ֖ם עַל־כֵּ֥ן הֵבִ֛יא
יְהוָ֥ה עֲלֵיהֶ֖ם אֵ֥ת כָּל־הָרָעָ֥ה הַזֹּֽאת׃ {פ}
י וַיְהִ֗י מִקְצֵה֙ עֶשְׂרִ֣ים שָׁנָ֔ה אֲשֶׁר־בָּנָ֥ה שְׁלֹמֹ֖ה אֶת־
שְׁנֵ֣י הַבָּתִּ֑ים אֶת־בֵּ֥ית יְהוָ֖ה וְאֶת־בֵּ֥ית
הַמֶּֽלֶךְ׃ **יא** חִירָ֣ם מֶֽלֶךְ־צ֗וֹר נָשָׂ֤א אֶת־שְׁלֹמֹה֙ בַּעֲצֵ֣י
אַרְזִ֔ים וּבַעֲצֵ֖י בְּרוֹשִׁ֑ים וּבַזָּהָ֕ב לְכָל־חֶפְצֽוֹ אָ֖ז יִתֵּ֥ן
הַמֶּ֛לֶךְ שְׁלֹמֹ֖ה לְחִירָ֑ם עֶשְׂרִ֥ים עִ֛יר בְּאֶ֥רֶץ
הַגָּלִֽיל׃ **יב** וַיֵּצֵ֤א חִירָם֙ מִצֹּ֣ר לִרְא֔וֹת אֶת־הֶֽעָרִ֖ים
אֲשֶׁ֣ר נָתַ֣ן לוֹ֮ שְׁלֹמֹה֒ וְלֹ֥א יָשְׁר֖וּ בְּעֵינָֽיו׃ **יג** וַיֹּ֕אמֶר
מָ֥ה הֶֽעָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה אֲשֶׁר־נָתַ֣תָּה לִ֔י אָ֖חִי וַיִּקְרָ֣א
לָהֶ֔ם אֶ֖רֶץ כָּבֽוּל עַד הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה׃ {פ}
יד וַיִּשְׁלַ֤ח חִירָם֙ לַמֶּ֔לֶךְ מֵאָ֥ה וְעֶשְׂרִ֖ים כִּכַּ֥ר
זָהָֽב׃ **טו** וְזֶ֣ה דְבַר־הַמַּ֗ס אֲשֶׁר־הֶעֱלָ֤ה | הַמֶּ֙לֶךְ
שְׁלֹמֹה֙ לִבְנ֣וֹת אֶת־בֵּ֣ית יְהוָ֔ה וְאֶת־בֵּית֖וֹ וְאֶת־
הַמִּלּ֑וֹא וְאֵ֥ת חוֹמַ֖ת יְרוּשָׁלִָ֣ם וְאֶת־חָצֹ֔ר וְאֶת־מְגִדּ֖וֹ
וְאֶת־גָּֽזֶר׃ **טז** פַּרְעֹ֤ה מֶֽלֶךְ־מִצְרַ֙יִם֙ עָלָ֔ה וַיִּלְכָּ֖ד
אֶת־גָּ֑זֶר וַיִּשְׂרְפָ֣הּ בָּאֵ֔שׁ וְאֶת־הַֽכְּנַעֲנִ֞י הַיֹּשֵׁ֤ב בָּעִיר֙
הָרֶ֔גַ וַיִּתְּנָ֕הּ שִׁלֻּחִ֖ים לְבִתּ֥וֹ אֵֽשֶׁת שְׁלֹמֹֽה׃ **יז** וַיִּבֶן
שְׁלֹמֹה֙ אֶת־גָּ֔זֶר וְאֶת־בֵּ֖ית חֹרֹ֥ן תַּחְתּֽוֹן׃ **יח** וְאֶת־
בַּעֲלָ֖ת וְאֶת־תמר (תַּדְמֹ֑ר) בַּמִּדְבָּ֖ר
בָּאָֽרֶץ׃ **יט** וְאֵת֙ כָּל־עָרֵ֣י הַמִּסְכְּנ֔וֹת אֲשֶׁ֥ר הָי֖וּ
לִשְׁלֹמֹ֑ה וְאֵת֙ עָרֵ֣י הָרֶ֔כֶב וְאֵת֙ עָרֵ֣י הַפָּרָשִׁ֔ים
וְאֵת֙ | חֶשֶׁק֙ שְׁלֹמֹ֔ה אֲשֶׁ֥ר חָשַׁ֖ק לִבְנ֣וֹת בִּירוּשָׁלִַ֑ם
וּבַלְּבָנ֣וֹן וּבְכֹ֖ל אֶ֥רֶץ מֶמְשַׁלְתּֽוֹ׃ **כ** כָּל־הָעָ֞ם הַנּוֹתָ֣ר
מִן־הָאֱמֹרִ֤י הַֽחִתִּי֙ הַפְּרִזִּ֣י הַֽחִוִּ֔י וְהַיְבוּסִ֖י אֲשֶׁ֣ר לֹא־
מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל הֵֽמָּה׃ **כא** בְּנֵיהֶ֞ם אֲשֶׁ֣ר נִֽתְרוּ֩
אַחֲרֵיהֶ֨ם בָּאָ֜רֶץ אֲשֶׁ֣ר לֹא־יְכָל֣וּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל
לְהַחֲרִימָ֔ם וַיַּעֲלֵ֥ם שְׁלֹמֹ֖ה לְמַס־עֹבֵ֑ד עַד֙ הַיּ֣וֹם
הַזֶּֽה׃ **כב** וּמִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל לֹא־נָתַ֤ן שְׁלֹמֹה֙ עֶ֔בֶד כִּי־
הֵ֣ם אַנְשֵׁ֔י הַמִּלְחָמָ֖ה וַעֲבָדָ֑יו וְשָׂרָ֣יו וְשָׁלִישָׁ֔יו וְשָׂרֵ֖י
רִכְבּ֥וֹ וּפָרָשָֽׁיו׃ {ס} **כג** אֵ֚לֶּה | שָׂרֵ֣י הַנִּצָּבִ֔ים אֲשֶׁ֥ר
עַל־הַמְּלָאכָ֖ה לִשְׁלֹמֹ֑ה חֲמִשִּׁ֣ים וַחֲמֵ֔שׁ מֵא֖וֹת
הָרֹדִ֥ים בָּעָ֖ם הָעֹשִׂ֥ים בַּמְּלָאכָֽה׃ **כד** אַךְ֩ בַּת־
פַּרְעֹ֨ה עָלְתָ֜ה מֵעִ֣יר דָּוִ֗ד אֶל־בֵּיתָ֛הּ אֲשֶׁ֥ר בָּנָ֖ה לָ֑הּ
אָ֥ז בָּנָ֖ה אֶת־הַמִּלּֽוֹא׃ **כה** וְהֶעֱלָ֣ה שְׁלֹמֹ֗ה שָׁלֹשׁ֙
פְּעָמִ֣ים בַּשָּׁנָ֔ה עֹלוֹת֙ וּשְׁלָמִ֔ים עַל־הַמִּזְבֵּ֖חַ אֲשֶׁ֣ר
בָּנָ֣ה לַיהוָ֑ה וְהַקְטֵ֥יר אִתּ֛וֹ אֲשֶׁ֥ר לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה וְשִׁלַּ֖ם
אֶת־הַבָּֽיִת׃ **כו** וַֽאֲנִ֞י עָשָׂ֣ה הַמֶּ֗לֶךְ שְׁלֹמֹה֙ בְּעֶצְיֽוֹן־

גְּבֶר אֲשֶׁר אֶת־אֵלוֹת עַל־שְׂפַת יַם־סוּף בְּאֶרֶץ אֱדוֹם: **כז** וַיִּשְׁלַח חִירָם בָּאֳנִי אֶת־עֲבָדָיו אַנְשֵׁי אֳנִיּוֹת יְדְעֵי הַיָּם עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה: **כח** וַיָּבֹאוּ אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב אַרְבַּע־מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וַיָּבִאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: {פ}

מלכים א פרק י

א וּמַלְכַּת־שְׁבָא שֹׁמַעַת אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֵׁם יְהוָה וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת: **ב** וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד גְּמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־ מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבָּהּ: **ג** וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ: **ד** וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֵת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה: **ה** וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָו וּמַלְבֻּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו וְעֹלָתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא־הָיָה בָהּ עוֹד רוּחַ: **ו** וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־ חָכְמָתֶךָ: **ז** וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־ בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי הַחֲצִי הוֹסַפְתָּ חָכְמָה וְטוֹב אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי: **ח** אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד הַשֹּׁמְעִים אֶת־ חָכְמָתֶךָ: **ט** יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־ יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה: **י** וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה לֹא בָא כַבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד לָרֹב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: **יא** וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר־נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאֹפִיר עֲצֵי אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה: **יב** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים מִסְעָד לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים לֹא בָא־כֵן עֲצֵי אַלְמֻגִּים וְלֹא נִרְאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **יג** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ כְּיַד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַתֵּפֶן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ: {פ}

יד וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ כִּכַּר זָהָב: **טו** לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וּמִסְחַר הָרֹכְלִים וְכָל־מַלְכֵי הָעֲרָב וּפַחוֹת הָאָרֶץ: **טז** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ־מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַצִּנָּה הָאֶחָת: **יז** וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט שְׁלֹשֶׁת מָנִים זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן: {פ}

יח וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב מוּפָז: **יט** שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְרֹאשׁ־עָגֹל לַכִּסֵּא מֵאֲחֹרָיו וְיָדֹת מִזֶּה וּמִזֶּה אֶל־מְקוֹם הַשֶּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים אֵצֶל הַיָּדוֹת: **כ** וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא־ נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכוֹת: **כא** וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: **כב** כִּי אֳנִי תַרְשִׁישׁ לַמֶּלֶךְ בַּיָּם עִם אֳנִי חִירָם אַחַת לִשְׁלֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹא | אֳנִי תַרְשִׁישׁ נֹשְׂאֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים וְתֻכִּיִּים: **כג** וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וּלְחָכְמָה: **כד** וְכָל־הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים בִּלְבָבוֹ: **כה** וְהֵמָּה מְבִאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת וְנֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה: {ס} **כו** וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה

רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב
וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנַּח בְּעָרֵי הָרֶכֶב
וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם: **כז** וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף
בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים
אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב: **כח** וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר
לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרָיִם וּמִקְוֵה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ
מִקְוֶה בְּמִחִיר: **כט** וְתַעֲלֶה וַתֵּצֵא מֶרְכָּבָה
מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה
וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּלְמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יֹצֵאוּ:
{פ}

מלכים א פרק יא

א וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אָהַב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת רַבּוֹת וְאֶת־
בַּת־פַּרְעֹה מוֹאֲבִיּוֹת עַמֳּנִיּוֹת אֲדֹמִיֹּת צִדְנִיֹּת
חִתִּיֹּת: **ב** מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָמַר־יְהוָה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא־תָבֹאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא־יָבֹאוּ בָכֶם אָכֵן
יַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק
שְׁלֹמֹה לְאַהֲבָה: **ג** וַיְהִי־לוֹ נָשִׁים שָׂרוֹת שְׁבַע
מֵאוֹת וּפִלַגְשִׁים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיַּטּוּ נָשָׁיו אֶת־
לִבּוֹ: **ד** וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת־
לִבּוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם
עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִיד אָבִיו: **ה** וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה
אַחֲרֵי עַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדֹנִים וְאַחֲרֵי מִלְכֹּם שִׁקֻּץ
עַמֹּנִים: **ו** וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא מִלֵּא
אַחֲרֵי יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו: {ס} **ז** אָז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה
בָּמָה לִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב בָּהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
יְרוּשָׁלִָם וּלְמֹלֶךְ שִׁקֻּץ בְּנֵי עַמּוֹן: **ח** וְכֵן עָשָׂה לְכָל־
נָשָׁיו הַנָּכְרִיּוֹת מַקְטִירוֹת וּמְזַבְּחוֹת
לֵאלֹהֵיהֶן: **ט** וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בִּשְׁלֹמֹה כִּי־נָטָה
לִבּוֹ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּרְאָה אֵלָיו
פַּעֲמָיִם: **י** וְצִוָּה אֵלָיו עַל־הַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי־לֶכֶת
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא שָׁמַר אֵת אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה: {פ}

יא וַיֹּאמֶר יְהוָה לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה־זֹּאת
עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ
קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מֵעָלֶיךָ וּנְתַתִּיהָ
לְעַבְדֶּךָ: **יב** אַךְ־בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה לְמַעַן דָּוִד
אָבִיךָ מִיַּד בִּנְךָ אֶקְרָעֶנָּה: **יג** רַק אֶת־כָּל־
הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרָע שֵׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לִבְנֶךָ לְמַעַן
דָּוִד עַבְדִּי וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי:
{ס} **יד** וַיָּקֶם יְהוָה שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה אֶת הֲדַד הָאֱדֹמִי
מִזֶּרַע הַמֶּלֶךְ הוּא בֶּאֱדוֹם: **טו** וַיְהִי בִּהְיוֹת דָּוִד
אֶת־אֱדוֹם בַּעֲלוֹת יוֹאָב שַׂר הַצָּבָא לְקַבֵּר אֶת־
הַחֲלָלִים וַיַּךְ כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם: **טז** כִּי שֵׁשֶׁת
חֳדָשִׁים יָשַׁב־שָׁם יוֹאָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל עַד־הִכְרִית
כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם: **יז** וַיִּבְרַח אֲדַד הוּא וַאֲנָשִׁים
אֲדֹמִיִּים מֵעַבְדֵי אָבִיו אִתּוֹ לָבוֹא מִצְרָיִם וַהֲדַד
נַעַר קָטָן: **יח** וַיָּקֻמוּ מִמִּדְיָן וַיָּבֹאוּ פָּארָן וַיִּקְחוּ
אֲנָשִׁים עִמָּם מִפָּארָן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם אֶל־פַּרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־לוֹ בַּיִת וְלֶחֶם אָמַר לוֹ וְאֶרֶץ נָתַן
לוֹ: **יט** וַיִּמְצָא הֲדַד חֵן בְּעֵינֵי פַּרְעֹה מְאֹד וַיִּתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה אֶת־אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס
הַגִּבִּירָה: **כ** וַתֵּלֶד לוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס אֶת גְּנֻבַת
בְּנוֹ וַתִּגְמְלֵהוּ תַחְפְּנֵס בְּתוֹךְ בֵּית פַּרְעֹה וַיְהִי
גְנֻבַת בֵּית פַּרְעֹה בְּתוֹךְ בְּנֵי פַרְעֹה: **כא** וַהֲדַד
שָׁמַע בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וְכִי־מֵת
יוֹאָב שַׂר־הַצָּבָא וַיֹּאמֶר הֲדַד אֶל־פַּרְעֹה שַׁלְּחֵנִי
וְאֵלֵךְ אֶל־אַרְצִי: **כב** וַיֹּאמֶר לוֹ פַּרְעֹה כִּי מָה־
אַתָּה חָסֵר עִמִּי וְהִנְּךָ מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל־אַרְצֶךָ
וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי שַׁלֵּחַ תְּשַׁלְּחֵנִי: **כג** וַיָּקֶם אֱלֹהִים
לוֹ שָׂטָן אֶת־רְזוֹן בֶּן־אֶלְיָדָע אֲשֶׁר בָּרַח מֵאֶת
הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה אֲדֹנָיו: **כד** וַיִּקְבֹּץ עָלָיו
אֲנָשִׁים וַיְהִי שַׂר־גְּדוּד בַּהֲרֹג דָּוִד אֹתָם וַיֵּלְכוּ
דַמֶּשֶׂק וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּמְלְכוּ בְּדַמֶּשֶׂק: **כה** וַיְהִי שָׂטָן

לְיִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵי שְׁלֹמֹה וְאֶת־הֶרֶעָה אֲשֶׁר הֵרַע דָּוִד
וַיָּקָץ בִּישֻׁרָאֵל וַיִּמְלֹךְ עַל־אֲרָם׃ {פ}
כו וְיָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֶפְרָתִי מִן־הַצְּרֵדָה וְשֵׁם אִמּוֹ
צְרוּעָה אִשָּׁה אַלְמָנָה עֶבֶד לִשְׁלֹמֹה וַיָּרֶם יָד
בַּמֶּלֶךְ׃ **כז** וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־הֵרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא סָגַר אֶת־פֶּרֶץ עִיר דָּוִד
אָבִיו׃ **כח** וְהָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר חָיִל וַיַּרְא שְׁלֹמֹה
אֶת־הַנַּעַר כִּי־עֹשֶׂה מְלָאכָה הוּא וַיַּפְקֵד אֹתוֹ
לְכָל־סֵבֶל בֵּית יוֹסֵף׃ {ס} **כט** וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא
וְיָרָבְעָם יָצָא מִירוּשָׁלִָם וַיִּמְצָא אֹתוֹ אֲחִיָּהּ
הַשִּׁילֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וְהוּא מִתְכַּסֶּה בְּשַׂלְמָה
חֲדָשָׁה וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃ **ל** וַיִּתְפֹּשׂ אֲחִיָּה
בַּשַּׂלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעֶהָ שְׁנֵים עָשָׂר
קְרָעִים׃ **לא** וַיֹּאמֶר לְיָרָבְעָם קַח־לְךָ עֲשָׂרָה
קְרָעִים כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי קֹרֵעַ
אֶת־הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ אֶת עֲשָׂרָה
הַשְּׁבָטִים׃ **לב** וְהַשֵּׁבֶט הָאֶחָד יִהְיֶה־לּוֹ לְמַעַן |
עַבְדִּי דָּוִד וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בָּהּ
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ **לג** יַעַן | אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדנִין לִכְמוֹשׁ אֱלֹהֵי
מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן וְלֹא־הָלְכוּ בִדְרָכַי
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי וְחֻקֹּתַי וּמִשְׁפָּטַי כְּדָוִד
אָבִיו׃ **לד** וְלֹא־אֶקַּח אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה מִיָּדוֹ כִּי |
נָשִׂיא אֲשִׁתֶּנּוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר
בָּחַרְתִּי אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי
וְחֻקֹּתָי׃ **לה** וְלָקַחְתִּי הַמְלוּכָה מִיַּד בְּנוֹ וּנְתַתִּיהָ
לְךָ אֶת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים׃ **לו** וְלִבְנוֹ אֶתֵּן שֵׁבֶט־
אֶחָד לְמַעַן הֱיוֹת־נִיר לְדָוִיד־עַבְדִּי כָּל־הַיָּמִים |
לְפָנַי בִּירוּשָׁלִַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לִי לָשׂוּם שְׁמִי
שָׁם׃ **לז** וְאֹתְךָ אֶקַּח וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה
נַפְשֶׁךָ וְהָיִיתָ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ **לח** וְהָיָה אִם־
תִּשְׁמַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכַי
וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לִשְׁמֹר חֻקּוֹתַי וּמִצְוֹתַי
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד עַבְדִּי וְהָיִיתִי עִמָּךְ וּבָנִיתִי לְךָ
בַּיִת־נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בָּנִיתִי לְדָוִד וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־
יִשְׂרָאֵל׃ **לט** וְאַעֲנֶּה אֶת־זֶרַע דָּוִד לְמַעַן זֹאת אַךְ
לֹא כָל־הַיָּמִים׃ {ס} **מ** וַיְבַקֵּשׁ שְׁלֹמֹה לְהָמִית
אֶת־יָרָבְעָם וַיָּקָם יָרָבְעָם וַיִּבְרַח מִצְרַיִם אֶל־
שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיְהִי בְּמִצְרַיִם עַד־מוֹת
שְׁלֹמֹה׃ {ס} **מא** וְיֶתֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וְכָל־אֲשֶׁר
עָשָׂה וְחָכְמָתוֹ הֲלוֹא־הֵם כְּתֻבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
שְׁלֹמֹה׃ **מב** וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִַם
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ **מג** וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ {ס}

מלכים א פרק יב

א וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶם כִּי שְׁכֶם בָּא כָל־יִשְׂרָאֵל
לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ **ב** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ | יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
וְהוּא עוֹדֶנּוּ בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם בְּמִצְרָיִם׃ **ג** וַיִּשְׁלְחוּ
וַיִּקְרְאוּ־לוֹ ויבאו (וַיָּבֹא) יָרָבְעָם וְכָל־קְהַל
יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר׃ **ד** אָבִיךָ
הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה עַתָּה הָקֵל מֵעֲבֹדַת אָבִיךָ
הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ
וְנַעַבְדֶךָּ׃ **ה** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכוּ־עַד שְׁלֹשֶׁה יָמִים
וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלְכוּ הָעָם׃ **ו** וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה
אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב
אֶת־הָעָם־הַזֶּה דָּבָר׃ **ז** וידבר (וַיְדַבְּרוּ) אֵלָיו
לֵאמֹר אִם־הַיּוֹם תִּהְיֶה־עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם
וַעֲנִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ
עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים׃ **ח** וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים
אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ

אֲשֶׁר הָעֹמְדִים לְפָנָיו: **ט** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מָה אַתֶּם
נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ
אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ
עָלֵינוּ: **י** וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ
לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ
לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל מֵעָלֵינוּ
כֹּה תְדַבֵּר אֲלֵיהֶם קָטָנִּי עָבָה מִמָּתְנֵי
אָבִי: **יא** וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי
אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי
אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים: **יב** וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־
הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי: **יג** וַיַּעַן
הַמֶּלֶךְ אֶת־הָעָם קָשָׁה וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים
אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ: **יד** וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים
לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי אֹסִיף עַל־
עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר
אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים: **טו** וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם
כִּי־הָיְתָה סִבָּה מֵעִם יְהוָה לְמַעַן הָקִים אֶת־דְּבָרוֹ
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי אֶל־יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט: **טז** וַיַּרְא כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ
אֲלֵהֶם וַיָּשִׁבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ | דָּבָר | לֵאמֹר
מַה־לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי לְאָהָלֶיךָ
יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִד וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
לְאָהָלָיו: **יז** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם: {פ}
יח וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־אֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־
הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל בּוֹ אֶבֶן וַיָּמֹת וְהַמֶּלֶךְ
רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס
יְרוּשָׁלָם: **יט** וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִד עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: {ס} **כ** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׁב
יָרָבְעָם וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ אֹתוֹ אֶל־הָעֵדָה וַיַּמְלִיכוּ
אֹתוֹ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אַחֲרֵי בֵית־דָּוִד
זוּלָתִי שֵׁבֶט־יְהוּדָה לְבַדּוֹ: **כא** ויבאו (וַיָּבֹא)
רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיַּקְהֵל אֶת־כָּל־בֵּית יְהוּדָה וְאֶת־
שֵׁבֶט בִּנְיָמִן מְאָה וּשְׁמֹנִים אֶלֶף בָּחוּר עֹשֵׂה
מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־בֵּית יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב אֶת־
הַמְּלוּכָה לִרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה: {פ}
כב וַיְהִי דְּבַר הָאֱלֹהִים אֶל־שְׁמַעְיָה אִישׁ־
הָאֱלֹהִים לֵאמֹר: **כג** אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל־כָּל־בֵּית יְהוּדָה וּבִנְיָמִין וְיֶתֶר
הָעָם לֵאמֹר: **כד** כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־
תִלָּחֲמוּן עִם־אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־
דְּבַר יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ לָלֶכֶת כִּדְבַר יְהוָה: {ס} **כה** וַיִּבֶן
יָרָבְעָם אֶת־שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם וַיֵּשֶׁב בָּהּ וַיֵּצֵא
מִשָּׁם וַיִּבֶן אֶת־פְּנוּאֵל: **כו** וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם בְּלִבּוֹ
עַתָּה תָּשׁוּב הַמַּמְלָכָה לְבֵית דָּוִד: **כז** אִם־יַעֲלֶה |
הָעָם הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זְבָחִים בְּבֵית־יְהוָה בִּירוּשָׁלַ͏ִם
וְשָׁב לֵב הָעָם הַזֶּה אֶל־אֲדֹנֵיהֶם אֶל־רְחַבְעָם מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וְהָרְגֻנִי וְשָׁבוּ אֶל־רְחַבְעָם מֶלֶךְ־
יְהוּדָה: **כח** וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם מֵעֲלוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם הִנֵּה
אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם: **כט** וַיָּשֶׂם אֶת־הָאֶחָד בְּבֵית־אֵל וְאֶת־
הָאֶחָד נָתַן בְּדָן: **ל** וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְחַטָּאת וַיֵּלְכוּ
הָעָם לִפְנֵי הָאֶחָד עַד־דָּן: **לא** וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית
בָּמוֹת וַיַּעַשׂ כֹּהֲנִים מִקְצוֹת הָעָם אֲשֶׁר לֹא־הָיוּ
מִבְּנֵי לֵוִי: **לב** וַיַּעַשׂ יָרָבְעָם | חָג בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי
בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר יוֹם | לַחֹדֶשׁ כֶּחָג | אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ כֵּן עָשָׂה בְּבֵית־אֵל לְזַבֵּחַ
לָעֲגָלִים אֲשֶׁר־עָשָׂה וְהֶעֱמִיד בְּבֵית אֵל אֶת־כֹּהֲנֵי
הַבָּמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה: **לג** וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ | אֲשֶׁר־
עָשָׂה בְּבֵית־אֵל בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ

הַשְׁמִינִי בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר־בָּדָא מלבד (מִלְּבַד) וַיַּעַשׂ
חָג לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר: {פ}

מלכים א פרק יג

א וְהִנֵּה | אִישׁ אֱלֹהִים בָּא מִיהוּדָה בִּדְבַר יְהוָה
אֶל־בֵּית־אֵל וְיָרָבְעָם עֹמֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ
לְהַקְטִיר: **ב** וַיִּקְרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ בִּדְבַר יְהוָה
וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה־בֵן נוֹלָד
לְבֵית־דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ וְזָבַח עָלֶיךָ אֶת־כֹּהֲנֵי
הַבָּמוֹת הַמַּקְטִרִים עָלֶיךָ וְעַצְמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ
עָלֶיךָ: **ג** וְנָתַן בַּיּוֹם הַהוּא מוֹפֵת לֵאמֹר זֶה הַמּוֹפֵת
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה הִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וְנִשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן
אֲשֶׁר־עָלָיו: **ד** וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר אִישׁ־
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית־אֵל
וַיִּשְׁלַח יָרָבְעָם אֶת־יָדוֹ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר |
תִּפְשֻׂהוּ וַתִּיבַשׁ יָדוֹ אֲשֶׁר שָׁלַח עָלָיו וְלֹא יָכַל
לַהֲשִׁיבָהּ אֵלָיו: **ה** וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וַיִּשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן
מִן־הַמִּזְבֵּחַ כַּמּוֹפֵת אֲשֶׁר נָתַן אִישׁ הָאֱלֹהִים
בִּדְבַר יְהוָה: **ו** וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר | אֶל־אִישׁ
הָאֱלֹהִים חַל־נָא אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל
בַּעֲדִי וְתָשֹׁב יָדִי אֵלָי וַיְחַל אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶת־פְּנֵי
יְהוָה וַתָּשָׁב יַד־הַמֶּלֶךְ אֵלָיו וַתְּהִי
כְּבָרִאשֹׁנָה: **ז** וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים
בֹּאָה־אִתִּי הַבַּיְתָה וְסָעֳדָה וְאֶתְּנָה לְךָ
מַתָּת: **ח** וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ אִם־
תִּתֶּן־לִי אֶת־חֲצִי בֵיתֶךָ לֹא אָבֹא עִמֶּךָ וְלֹא־אֹכַל
לֶחֶם וְלֹא אֶשְׁתֶּה־מַּיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: **ט** כִּי־כֵן |
צִוָּה אֹתִי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר לֹא־תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא
תִשְׁתֶּה־מָּיִם וְלֹא תָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
הָלָכְתָּ: **י** וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵר וְלֹא־שָׁב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
בָּא בָהּ אֶל־בֵּית־אֵל: {פ}
יא וְנָבִיא אֶחָד זָקֵן יֹשֵׁב בְּבֵית־אֵל וַיָּבוֹא בְּנוֹ
וַיְסַפֶּר־לוֹ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִישׁ־
הָאֱלֹהִים | הַיּוֹם בְּבֵית־אֵל אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
דִּבֶּר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְסַפְּרוּם לַאֲבִיהֶם: **יב** וַיְדַבֵּר
אֲלֵהֶם אֲבִיהֶם אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ הָלָךְ וַיִּרְאוּ בָנָיו אֶת־
הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא
מִיהוּדָה: **יג** וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו חִבְשׁוּ־לִי הַחֲמוֹר
וַיַּחְבְּשׁוּ־לוֹ הַחֲמוֹר וַיִּרְכַּב עָלָיו: **יד** וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי
אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיִּמְצָאֵהוּ יֹשֵׁב תַּחַת הָאֵלָה וַיֹּאמֶר
אֵלָיו הַאַתָּה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּאתָ מִיהוּדָה
וַיֹּאמֶר אָנִי: **טו** וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵךְ אִתִּי הַבַּיְתָה וֶאֱכֹל
לָחֶם: **טז** וַיֹּאמֶר לֹא אוּכַל לָשׁוּב אִתָּךְ וְלָבוֹא
אִתָּךְ וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם וְלֹא־אֶשְׁתֶּה אִתְּךָ מַיִם
בַּמָּקוֹם הַזֶּה: **יז** כִּי־דָבָר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֹא־
תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא־תִשְׁתֶּה שָׁם מַיִם לֹא־תָשׁוּב
לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הָלַכְתָּ בָּהּ: **יח** וַיֹּאמֶר לוֹ גַּם־
אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ וּמַלְאָךְ דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה
לֵאמֹר הֲשִׁבֵהוּ אִתְּךָ אֶל־בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיִשְׁתְּ
מָיִם כִּחֵשׁ לוֹ: **יט** וַיָּשָׁב אִתּוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּבֵיתוֹ
וַיִּשְׁתְּ מָיִם: **כ** וַיְהִי הֵם יֹשְׁבִים אֶל־הַשֻּׁלְחָן {פ}
וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־הַנָּבִיא אֲשֶׁר
הֱשִׁיבוֹ: **כא** וַיִּקְרָא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא
מִיהוּדָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן כִּי מָרִיתָ פִּי
יְהוָה וְלֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: **כב** וַתָּשָׁב וַתֹּאכַל לֶחֶם וַתֵּשְׁתְּ מַיִם
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־תֹּאכַל לֶחֶם וְאַל־
תֵּשְׁתְּ מָיִם לֹא־תָבוֹא נִבְלָתְךָ אֶל־קֶבֶר
אֲבֹתֶיךָ: **כג** וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלוֹ לֶחֶם וְאַחֲרֵי שְׁתוֹתוֹ
וַיַּחֲבָשׁ־לוֹ הַחֲמוֹר לַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ: **כד** וַיֵּלֶךְ
וַיִּמְצָאֵהוּ אַרְיֵה בַּדֶּרֶךְ וַיְמִיתֵהוּ וַתְּהִי נִבְלָתוֹ
מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר עֹמֵד אֶצְלָהּ וְהָאַרְיֵה
עֹמֵד אֵצֶל הַנִּבֶלָה: **כה** וְהִנֵּה אֲנָשִׁים עֹבְרִים
וַיִּרְאוּ אֶת־הַנִּבֶלָה מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְאֶת־הָאַרְיֵה

עַמֵּד אֲצֶל הַנְּבֵלָה וַיָּבֹאוּ וַיְדַבְּרוּ בָעִיר אֲשֶׁר
הַנָּבִיא הַזָּקֵן יֹשֵׁב בָּהּ׃ **כו** וַיִּשְׁמַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר
הֱשִׁיבוֹ מִן־הַדָּרֶךְ וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא אֲשֶׁר
מָרָה אֶת־פִּי יְהוָה וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה לָאַרְיֵה וַיִּשְׁבְּרֵהוּ
וַיְמִתֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ׃ **כז** וַיְדַבֵּר אֶל־
בָּנָיו לֵאמֹר חִבְשׁוּ־לִי אֶת־הַחֲמוֹר
וַיַּחֲבֹשׁוּ׃ **כח** וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָא אֶת־נִבְלָתוֹ מֻשְׁלֶכֶת
בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר וְהָאַרְיֵה עֹמְדִים אֵצֶל הַנְּבֵלָה לֹא־
אָכַל הָאַרְיֵה אֶת־הַנְּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר אֶת־
הַחֲמוֹר׃ **כט** וַיִּשָּׂא הַנָּבִיא אֶת־נִבְלַת אִישׁ־
הָאֱלֹהִים וַיַּנִּחֵהוּ אֶל־הַחֲמוֹר וַיְשִׁיבֵהוּ וַיָּבֹא אֶל־
עִיר הַנָּבִיא הַזָּקֵן לִסְפֹּד וְלִקָּבְרוֹ׃ **ל** וַיַּנַּח אֶת־
נִבְלָתוֹ בְּקִבְרוֹ וַיִּסְפְּדוּ עָלָיו הוֹי אָחִי׃ **לא** וַיְהִי
אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר בְּמוֹתִי
וּקְבַרְתֶּם אֹתִי בַּקֶּבֶר אֲשֶׁר אִישׁ הָאֱלֹהִים קָבוּר
בּוֹ אֵצֶל עַצְמֹתָיו הַנִּיחוּ אֶת־עַצְמֹתָי׃ **לב** כִּי הָיֹה
יִהְיֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר קָרָא בִּדְבַר יְהוָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ
אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל וְעַל כָּל־בָּתֵּי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר בְּעָרֵי
שֹׁמְרוֹן׃ {פ}
לג אַחַר הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־שָׁב יָרָבְעָם מִדַּרְכּוֹ
הָרָעָה וַיָּשָׁב וַיַּעַשׂ מִקְצוֹת הָעָם כֹּהֲנֵי בָמוֹת
הֶחָפֵץ יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ וַיְהִי כֹּהֲנֵי בָמוֹת׃ **לד** וַיְהִי
בַּדָּבָר הַזֶּה לְחַטַּאת בֵּית יָרָבְעָם וּלְהַכְחִיד
וּלְהַשְׁמִיד מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ {פ}

מלכים א פרק יד

א בָּעֵת הַהִיא חָלָה אֲבִיָּה בֶן־יָרָבְעָם׃ **ב** וַיֹּאמֶר
יָרָבְעָם לְאִשְׁתּוֹ קוּמִי נָא וְהִשְׁתַּנִּית וְלֹא יֵדְעוּ כִּי־
אַתְּי (אַתְּ) אֵשֶׁת יָרָבְעָם וְהָלַכְתְּ שִׁלֹה הִנֵּה־שָׁם
אֲחִיָּה הַנָּבִיא הוּא־דִבֶּר עָלַי לִמְלֹךְ עַל־הָעָם
הַזֶּה׃ **ג** וְלָקַחַתְּ בְּיָדֵךְ עֲשָׂרָה לֶחֶם וְנִקֻּדִים וּבַקְבֻּק
דְּבַשׁ וּבָאת אֵלָיו הוּא יַגִּיד לָךְ מַה־יִּהְיֶה
לַנָּעַר׃ **ד** וַתַּעַשׂ כֵּן אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ
שִׁלֹה וַתָּבֹא בֵּית אֲחִיָּה וַאֲחִיָּהוּ לֹא־יָכֹל לִרְאוֹת
כִּי קָמוּ עֵינָיו מִשֵּׂיבוֹ׃ {פ}
ה וַיהוָה אָמַר אֶל־אֲחִיָּהוּ הִנֵּה אֵשֶׁת יָרָבְעָם בָּאָה
לִדְרֹשׁ דָּבָר מֵעִמָּךְ אֶל־בְּנָהּ כִּי־חֹלֶה הוּא כָּזֹה
וְכָזֶה תְּדַבֵּר אֵלֶיהָ וְהָיָה כְּבֹאָהּ וְהִיא
מִתְנַכֵּרָה׃ **ו** וַיְהִי כְּשָׁמְעַ אֲחִיָּהוּ אֶת־קוֹל רַגְלֶיהָ
בָּאָה בַּפֶּתַח וַיֹּאמֶר בֹּאִי אֵשֶׁת יָרָבְעָם לָמָּה זֶּה
אַתְּ מִתְנַכָּרָה וְאָנֹכִי שָׁלוּחַ אֵלַיִךְ קָשֶׁה׃ **ז** לְכִי
אִמְרִי לְיָרָבְעָם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן
אֲשֶׁר הֲרִמֹתִיךְ מִתּוֹךְ הָעָם וָאֶתֶּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל׃ **ח** וָאֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד
וָאֶתְּנָהּ לָךְ וְלֹא־הָיִיתְ כְּעַבְדִּי דָוִד אֲשֶׁר שָׁמַר
מִצְוֹתַי וַאֲשֶׁר־הָלַךְ אַחֲרַי בְּכָל־לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת רַק
הַיָּשָׁר בְּעֵינָי׃ **ט** וַתָּרַע לַעֲשׂוֹת מִכֹּל אֲשֶׁר־הָיוּ
לְפָנֶיךָ וַתֵּלֶךְ וַתַּעַשׂ־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסֵּכוֹת
לְהַכְעִיסֵנִי וְאֹתִי הִשְׁלַכְתְּ אַחֲרֵי גֵּוֶךְ׃ **י** לָכֵן הִנְנִי
מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יָרָבְעָם וְהִכְרַתִּי לְיָרָבְעָם
מַשְׁתִּין בְּקִיר עָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבִעַרְתִּי אַחֲרֵי
בֵּית־יָרָבְעָם כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגֶּלָל עַד־
תֻּמּוֹ׃ **יא** הַמֵּת לְיָרָבְעָם בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי יְהוָה
דִּבֵּר׃ **יב** וְאַתְּ קוּמִי לְכִי לְבֵיתֵךְ בְּבֹאָה רַגְלַיִךְ
הָעִירָה וּמֵת הַיָּלֶד׃ **יג** וְסָפְדוּ־לוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל
וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי־זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרָבְעָם אֶל־קֶבֶר
יַעַן נִמְצָא־בּוֹ דָּבָר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּבֵית יָרָבְעָם׃ **יד** וְהֵקִים יְהוָה לוֹ מֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַכְרִית אֶת־בֵּית יָרָבְעָם זֶה הַיּוֹם
וּמֶה גַּם־עַתָּה׃ **טו** וְהִכָּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם וְנָתַשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל
הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לַאֲבוֹתֵיהֶם
וְזֵרֵם מֵעֵבֶר לַנָּהָר יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־אֲשֵׁרֵיהֶם

מַכְעִיסִים אֶת־יְהוָה: **טז** וַיִּתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלֳּל
חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: **יז** וַתָּקָם אֶשֶׁת יָרָבְעָם וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא
תִרְצָתָה הֶיא בָּאָה בְסַף־הַבַּיִת וְהַנַּעַר
מֵת: **יח** וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּהוּ
הַנָּבִיא: **יט** וְיֶתֶר דִּבְרֵי יָרָבְעָם אֲשֶׁר נִלְחַם וַאֲשֶׁר
מָלָךְ הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: **כ** וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יָרָבְעָם עֶשְׂרִים
וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}

כא וּרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלַךְ בִּיהוּדָה בֶּן־
אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכוֹ וְשִׁבַּע
עֶשְׂרֵה שָׁנָה | מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר
יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית: **כב** וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם
בְּחַטֹּאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ: **כג** וַיִּבְנוּ גַם־הֵמָּה לָהֶם
בָּמוֹת וּמַצֵּבוֹת וַאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה גְבֹהָה
וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: **כד** וְגַם־קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ
עָשׂוּ כְּכֹל הַתּוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

כה וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה
שושק (שִׁישַׁק) מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־
יְרוּשָׁלִָם: **כו** וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־
אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת־
כָּל־מָגִנֵּי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה: **כז** וַיַּעַשׂ
הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם תַּחְתָּם מָגִנֵּי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־
יַד שָׂרֵי הָרָצִים הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית
הַמֶּלֶךְ: **כח** וַיְהִי מִדֵּי־בֹא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה יִשָּׂאוּם
הָרָצִים וֶהֱשִׁיבוּם אֶל־תָּא הָרָצִים: **כט** וְיֶתֶר דִּבְרֵי
רְחַבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵמָּה כְתוּבִים עַל־
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: **ל** וּמִלְחָמָה
הָיְתָה בֵּין־רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־
הַיָּמִים: **לא** וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית
וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּם בְּנוֹ תַּחְתָּיו: {פ}

מלכים א פרק טו

א וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
מָלַךְ אֲבִיָּם עַל־יְהוּדָה: **ב** שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בַּת־אֲבִישָׁלוֹם: **ג** וַיֵּלֶךְ
בְּכָל־חַטֹּאוֹת אָבִיו אֲשֶׁר־עָשָׂה לְפָנָיו וְלֹא־הָיָה
לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִד
אָבִיו: **ד** כִּי לְמַעַן דָּוִד נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ נִיר
בִּירוּשָׁלִָם לְהָקִים אֶת־בְּנוֹ אַחֲרָיו וּלְהַעֲמִיד אֶת־
יְרוּשָׁלִָם: **ה** אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד אֶת־הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה וְלֹא־סָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ כֹּל יְמֵי חַיָּיו רַק
בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי: **ו** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־
רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־יְמֵי חַיָּיו: **ז** וְיֶתֶר דִּבְרֵי
אֲבִיָּם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה וּמִלְחָמָה הָיְתָה
בֵּין אֲבִיָּם וּבֵין יָרָבְעָם: **ח** וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּם עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}

ט וּבִשְׁנַת עֶשְׂרִים לְיָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ
אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: **י** וְאַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בַּת־
אֲבִישָׁלוֹם: **יא** וַיַּעַשׂ אָסָא הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
כְּדָוִד אָבִיו: **יב** וַיְבַעֵר הַקְּדֵשִׁים מִן־הָאָרֶץ וַיָּסַר
אֶת־כָּל־הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו: **יג** וְגַם | אֶת־
מַעֲכָה אִמּוֹ וַיְסִרָהָ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה מִפְלֶצֶת
לָאֲשֵׁרָה וַיְכָרֹת אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל
קִדְרוֹן: **יד** וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ רַק לְבַב־אָסָא הָיָה

שָׁלֵם עִם־יְהוָה כָּל־יָמָיו: {ס} **טו** וַיָּבֵא אֶת־קָדְשֵׁי
אָבִיו וקדשו (וְקָדְשֵׁי) בֵּית יְהוָה כֶּסֶף וְזָהָב
וְכֵלִים: **טז** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם: **יז** וַיַּעַל בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת
יֹצֵא וָבָא לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: **יח** וַיִּקַּח אָסָא אֶת־
כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַנּוֹתָרִים | בְּאוֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה
וְאֶת־אוֹצְרוֹת בֵּית מלך (הַמֶּלֶךְ) וַיִּתְּנֵם בְּיַד־
עַבָדָיו וַיִּשְׁלָחֵם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל־בֶּן־הֲדַד בֶּן־
טַבְרִמֹּן בֶּן־חֶזְיוֹן מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמֶּשֶׂק
לֵאמֹר: **יט** בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ בֵּין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ
הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ שֹׁחַד כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר אֶת־
בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה
מֵעָלָי: **כ** וַיִּשְׁמַע בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח
אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ
אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל בֵּית־מַעֲכָה וְאֵת כָּל־
כִּנְרוֹת עַל כָּל־אֶרֶץ נַפְתָּלִי: **כא** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה וַיֵּשֶׁב
בְּתִרְצָה: **כב** וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת־כָּל־
יְהוּדָה אֵין נָקִי וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצָיָה
אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּהֶם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶת גֶּבַע
בִּנְיָמִן וְאֶת־הַמִּצְפָּה: **כג** וְיֶתֶר כָּל־דִּבְרֵי־אָסָא
וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנָה
הֲלֹא־הֵמָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה רַק לְעֵת זִקְנָתוֹ חָלָה אֶת־
רַגְלָיו: **כד** וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־
אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}
כה וְנָדָב בֶּן־יָרָבְעָם מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת
שְׁתַּיִם לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
שְׁנָתָיִם: **כו** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
אָבִיו וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: **כז** וַיִּקְשֹׁר עָלָיו בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה לְבֵית
יִשָּׂשכָר וַיַּכֵּהוּ בַעְשָׁא בְּגִבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים
וְנָדָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל צָרִים עַל־גִּבְּתוֹן: **כח** וַיְמִתֵהוּ
בַּעְשָׁא בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו: **כט** וַיְהִי כְמָלְכוֹ הִכָּה אֶת־כָּל־בֵּית
יָרָבְעָם לֹא־הִשְׁאִיר כָּל־נְשָׁמָה לְיָרָבְעָם עַד־
הִשְׁמִדּוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּה
הַשִּׁילֹנִי: **ל** עַל־חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכַעְסּוֹ אֲשֶׁר הִכְעִיס אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **לא** וְיֶתֶר דִּבְרֵי נָדָב וְכָל־
אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: **לב** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין
אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם: {פ}
לג בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ בַּעְשָׁא
בֶּן־אֲחִיָּה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע
שָׁנָה: **לד** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל:
{ס}

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה
בעלת החסד
מלכה ציונה
מועלם ז"ל
בת שרה ויצחק
ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת מטות מסעי

עלות השחר (72 דק') .. 4:25 נץ החמה ..... 5:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:10 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת .. 9:00	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נד **ירושלמי:** תרומות כד **תוספתא:** כלים בתרא ה **נ"ך:** מלכים א ט	כ 9	יום ראשון
עלות השחר (72 דק') .. 4:26 נץ החמה ..... 5:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:11 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת .. 9:00	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נה **ירושלמי:** תרומות כה **תוספתא:** כלים בתרא ו **נ"ך:** מלכים א י	כא 10	יום שני
עלות השחר (72 דק') .. 4:26 נץ החמה ..... 5:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:11 שקיעה ..... 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:59	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נו **ירושלמי:** תרומות כו **תוספתא:** כלים בתרא ז **נ"ך:** מלכים א יא	כב 11	יום שלישי
עלות השחר (72 דק') .. 4:27 נץ החמה ..... 5:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:11 שקיעה ..... 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:59	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נז **ירושלמי:** תרומות כז **תוספתא:** אהלות א **נ"ך:** מלכים א יב	כג 12	יום רביעי
עלות השחר (72 דק') .. 4:28 נץ החמה ..... 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:12 שקיעה ..... 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:59	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נח **ירושלמי:** תרומות כח **תוספתא:** אהלות ב **נ"ך:** מלכים א יג	כד 13	יום חמישי
ערב שבת קודש עלות השחר (72 דק') .. 4:28 נץ החמה ..... 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:12 שקיעה ..... 7:46 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:58	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין נט **ירושלמי:** תרומות כט **תוספתא:** אהלות ג **נ"ך:** מלכים א יד	כה 14 **הדלקת נרות** (40 דק'): 7:06	יום שישי
שבת מברכין חודש אב, פרשת מטות מסעי עלות השחר (72 דק') .. 4:29 נץ החמה ..... 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:12 שקיעה ..... 7:46 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:58	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין ס **ירושלמי:** תרומות ל **תוספתא:** אהלות ד **נ"ך:** מלכים א טו	כו 15 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:58	יום שב"ק

מולד חודש אב יהיה בליל שלישי בשעה 4, 20 דקות ו 16 חלקים

בַּעֲבוֹדַת ה' צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ, בְּכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ, בִּשְׁלוֹם בַּיִת צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ, זֶה לֹא דָּבָר שֶׁבָּא בְּחִנָּם... צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ! מַה מַּשְׁקִיעִים? הֲמוֹן תְּפִלּוֹת, רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים, מְקַבְּלִים אֶת הַלִּמּוּדִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּתַמִּימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְחַיִּים אֶת זֶה! זֶה נִקְרָא לְהַשְׁקִיעַ!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)